

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

με θέμα:

ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του Μεταπτυχιακού Φοιτητή

ΜΙΧΑΛΗ ΙΩΑΚΕΙΜ

ΑΜ: 1215Μ060

Επιβλέπων Καθηγητής: ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Αθήνα, Νοέμβριος 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια πρωτόγνωρη οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα το ΑΕΠ της χώρας να έχει συρρικνωθεί σημαντικά. Η καθίζηση της ελληνικής οικονομίας αποδίδεται μεταξύ άλλων στην έλλειψη επενδυτικής πρωτοβουλίας. Το γεγονός αυτό κατέστησε επιτακτική την ανάγκη επαναπροσδιορισμού των εθνικών στόχων και των πολιτικών που εφαρμόζονται, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην προσπάθεια προσέλκυσης Ξένων Άμεσων Επενδύσεων ως συστατικό για την αναστροφή του κλίματος, την επανεκκίνηση της οικονομίας και την υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό αντικείμενο της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας είναι η παρουσίαση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα διαχρονικά μέχρι σήμερα.

Στο πρώτο κεφάλαιο προσδιορίζονται εννοιολογικά οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και αναλύονται τα βασικά τους χαρακτηριστικά. Δίνεται ο ορισμός, οι τρόποι εμφάνισης, οι προσδιοριστικοί παράγοντες, τα κίνητρα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων αλλά και τα αποτελέσματά τους στη χώρα υποδοχής. Στο δεύτερο κεφάλαιο, επιχειρείται η προσέγγιση των κυριότερων θεωριών που έχουν αναπτυχθεί για τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις.

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις ιστορικά στην Ελλάδα μέχρι σήμερα, με αναφορές σχετικά με την κλαδική κατανομή των επενδύσεων και τις χώρες προέλευσης των επενδυτικών κεφαλαίων. Επίσης, παρουσιάζονται οι παράγοντες που αποτελούν τροχοπέδη για την προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στη χώρα μας και επιχειρούνται συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση της επενδυτικής δραστηριότητας της χώρας μας ως μοχλού

ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθεται το ισχύον ελληνικό θεσμικό πλαίσιο επενδύσεων στην Ελλάδα. Η εργασία συνεχίζει στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύοντας τους βασικότερους κλάδους Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα και τις προοπτικές ανάπτυξής τους.

Επιπλέον, στο έκτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται ο εθνικός φορέας εξωστρέφειας και γίνεται αναφορά στο ρόλο της οικονομικής διπλωματίας στην προσέλκυση των ΞΑΕ στη χώρα μας.

Τέλος, καταγράφονται συμπεράσματα από όλα όσα αναπτύχθηκαν για το θέμα στο κύριο μέρος της εργασίας με έμφαση στους παράγοντες που μπορούν να καταστήσουν τη χώρα μας πιο ελκυστική ως προς την προσέλκυση ΞΑΕ.

ABSTRACT

In recent years, Greece is confronted with an unprecedented economic crisis. This fact has made the country's GDP to be shrunk significantly. The sedimentation of the Greek economy is mainly attributed to the lack of investment initiative. This made it imperative to redefine national goals and policies implemented, with particular interest in attracting FDI as an ingredient in the turnaround, restart the economy and encourage economic growth.

In this context the subject of this thesis is to present Foreign Direct Investment in Greece over time until today.

The first chapter defines Foreign Direct Investment and analyzes their key features. There is given the definition, the Skins, the determinants, motives of FDI and their impact in the host country. The second chapter attempts to approach the main theories that have been developed for Foreign Direct Investments.

Then the third chapter presents the historical Foreign Direct Investment in Greece today, with reports on the sectoral distribution of investment and the countries of origin of capital investors. It also presents the factors that hinder the attraction of Foreign Direct Investment in our country and undertaken specific proposals for improving the investment activity of our country as the Greek economy growth lever.

The fourth section gives the current Greek institutional investment framework in Greece. The paper continues in the fifth chapter analyzing the key sectors of Foreign Direct Investment in Greece and their development prospects.

Furthermore, the sixth chapter presents the official outward-looking

agency of the Greek State to promote investment in Greece and also refers to the role of economic diplomacy in attracting FDI in our country.

Finally, conclusions are recorded on everything that grew on the issue in the main part of the work with emphasis on the factors that can make our country more attractive in terms of attracting FDI.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή μου κ. Χρήστο Παπάζογλου που δέχτηκε να αναλάβει την επίβλεψη και καθοδήγησή μου στη συγγραφή της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας και τη σύζυγό μου για τη στήριξή της στην προσπάθεια αυτή.

Στη μνήμη του πατέρα μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....σελ. 10

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ 11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1.1 Ορισμός.....σελ. 12

1.2 Κατηγορίες των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων.....σελ. 13

1.3 Τρόποι εμφάνισης των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων.....σελ.15

1.4 Προσδιοριστικοί παράγοντες των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων.....σελ. 17

1.5 Κίνητρα για την πραγματοποίηση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων.....σελ. 22

1.6 Αποτελέσματα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής.....σελ. 24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

2.1 Η Νεοκλασική Θεωρία.....σελ. 28

2.2 Η Θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου.....σελ. 29

2.3 Η Θεωρία των Ατελειών της Αγοράς.....σελ. 30

2.4 Η Θεωρία της Βιομηχανικής Οργάνωσης.....σελ. 31

2.5 Η Θεωρία του Κύκλου Ζωής του Προϊόντος (Vernon 1966).....σελ. 32

2.6 Η Θεωρία της Εσωτερικοποίησης.....σελ. 33

2.7 Η Εκλεκτική Προσέγγιση ΟΙΙ (Dunning 1977).....σελ. 34

2.8 Η Μακροοικονομική προσέγγιση.....σελ. 36

2.9 Η θεωρία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των εθνών.....σελ. 37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Οι πρώτες εισροές ιδιωτικών κεφαλαίων στην Ελλάδα.....σελ. 38

3.1.1. Ιστορική εξέλιξη των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα μετά το Β' Παγκόσμιο

Πόλεμο.....σελ. 40	σελ. 40
3.2 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις στην Ελλάδα μετά την είσοδο στην Ο.Ν.Ε.....σελ. 46	σελ. 46
3.2.1 Οι σημαντικότερες Ξένες Άμεσες Επενδύσεις στην Ελλάδα (κατά ύψος επένδυσης και εταιρεία 2004-Ιούνιος 2016).....σελ. 60	σελ. 60
3.3 Λόγοι που δυσχεραίνουν την προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα.....σελ. 68	σελ. 68
3.4 Προτάσεις για προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα.....σελ. 77	σελ. 77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΙΣΧΥΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

4.1 Επενδυτικός Νόμος.....σελ. 83	σελ. 83
4.2 Νόμος Fast Track.....σελ. 86	σελ. 86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.1 Τουρισμός.....σελ. 89	σελ. 89
5.2 Ενέργεια.....σελ. 96	σελ. 96
5.3 Τρόφιμα – Αγροτικά προϊόντα.....σελ. 99	σελ. 99
5.4 Logistics.....σελ.103	σελ.103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΞΑΕ

6.1 Enterprise Greece.....σελ. 107	σελ. 107
6.1.1. Προφίλ του Οργανισμού.....σελ. 107	σελ. 107
6.1.2 Η θεσμική δικτύωση του Οργανισμού.....σελ. 108	σελ. 108
6.2 Ο ρόλος της Οικονομικής Διπλωματίας στην προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα.....σελ. 111	σελ. 111

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ. 114	σελ. 114
----------------------------------	----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ. 116	σελ. 116
----------------------------------	----------

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ – ΠΙΝΑΚΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ		
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΤΙΤΛΟΣ	ΣΕΛ.
1	Κατανομή των εισροών ΞΑΕ ανά τομέα παραγωγής 2003 – 2008	48
2	Κατανομή των εισροών ΞΑΕ ανά τομέα παραγωγής 2009 – 2014	48
3	Ετήσιες εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)	51
4	Συνολικές εισροές ΞΑΕ ανά χώρα προέλευσης κεφαλαίων κατά την περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)	54
5	Συνολικές εισροές ΞΑΕ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2005-2015	57
6	Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΞΑΕ στην μεταποίηση κατά την περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)	58
7	Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΞΑΕ στον τομέα των υπηρεσιών κατά την περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)	59
8	Εισροές ΞΑΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ (ετήσιος μέσος όρος 2004-2012)	68
9	Απόθεμα ΞΑΕ το 2012 (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	69

ΠΙΝΑΚΕΣ		
ΠΙΝΑΚΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΣΕΛ.
1	Καθαρές Εισροές (% ΑΕΠ) Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα(2000-2015)	47
2	Άμεσες Επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας 2001-2014	49
3	Καθαρές ΞΑΕ μη κατοίκων στην Ελλάδα ανά χώρα προέλευσης (σε εκατ. ευρώ) 2003-2015	54
4	Κατάταξη της Ελλάδας στην ευκολία του επιχειρείν σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα(Doing business report 2017)περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)	76
5	Καθεστώα ενίσχυσης επιχειρήσεων βάσει του νέου επενδυτικού ν. 4399/2016	84
6	Βασικά Μεγέθη Τουρισμού στην Ελλάδα	92
7	Βασικά μεγέθη του ενεργειακού κλάδου στην Ελλάδα	99
8	Βασικά Μεγέθη του κλάδου Τροφίμων και Αγροτικών Προϊόντων	102
9	Βασικά μεγέθη του κλάδου των Logistics	106

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας. Για το λόγο αυτό, σχεδόν όλες οι χώρες του κόσμου επιδιώκουν την προσέλκυσή τους, στο πλαίσιο ενός ιδιαίτερα επενδυτικού ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.

Τα τελευταία χρόνια, η οικονομική κρίση και η ένταξη της Ελλάδας σε μηχανισμό στήριξης, χωρίς αμφιβολία έχουν επηρεάσει αρνητικά την εικόνα της χώρας προς το εξωτερικό και κυρίως την ελκυστικότητα της ως χώρο επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το επενδυτικό περιβάλλον στην Ελλάδα έχει αμφισβητηθεί τόσο από εγχώριους όσο και από ξένους επενδυτές, δημιουργώντας ανησυχία και επηρεάζοντας άμεσα τις ξένες και τις εγχώριες επενδύσεις. Παράλληλα, η κρίση αποτέλεσε εφαλτήριο συζητήσεων για την ανάγκη επαναπροσδιορισμού των εθνικών στόχων και των πολιτικών που εφαρμόζονται, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην προσπάθεια προσέλκυσης Ξένων Άμεσων Επενδύσεων ως συστατικό για την αναστροφή του κλίματος, την επανεκκίνηση της οικονομίας και την υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις θεωρούνται ως κινητήριο αναπτυξιακό όχημα. Για τους παράγοντες που παρακινούν τους ξένους επενδυτές να επεκταθούν σε άλλες οικονομίες, την πολιτική που ακολουθείται για την προσέλκυση επενδύσεων και τις συνέπειες για τη χώρα υποδοχής, έχει αναπτυχθεί πλούσια βιβλιογραφία και αρθρογραφία, τα κυριότερα σημεία της οποίας αναφέρονται στα αμέσως επόμενα κεφάλαια της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1.1 Ορισμός

Ως Ξένη Άμεση Επένδυση (ΞΑΕ, Foreign Direct Investment, FDI) ορίζεται η μακροπρόθεσμη επένδυση μέσω της οποίας μία εταιρεία μεταφέρει τη δραστηριότητά της στο εξωτερικό¹. Κύριο μέσο μεταφοράς δραστηριότητας στο εξωτερικό αποτελούν οι Πολυεθνικές Επιχειρήσεις². Αναφέρεται, δηλαδή, σε μια επένδυση με μακροχρόνιο ορίζοντα. Κάθε χώρα ορίζει διαφορετικά πρότυπα σχετικά με το ποσοστό ιδιοκτησίας που θεωρείται ΞΑΕ³. Οι Krugman&Obstfeld μελετώντας την διεθνή κίνηση κεφαλαίων ορίζουν ως ΞΑΕ τις διεθνείς ροές κεφαλαίων με τις οποίες μία επιχείρηση σε μία χώρα δημιουργεί ή επεκτείνει μία θυγατρική της σε μία άλλη χώρα⁴. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, The Organization for Economic Cooperation and

---

¹ Για τον ορισμό των ΞΑΕ βλ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 145 επ., 2014, ΚΥΡΚΙΛΗ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, 2010.

² «Η εταιρεία που έχει στην κατοχή της παραγωγικές μονάδες σε περισσότερες από μία χώρες ονομάζεται πολυεθνική εταιρεία (ΠΕ), ενώ παράλληλα αναφέρεται και ως μητρική, ώστε να διαχωριστεί η θέση της από τις θυγατρικές εταιρείες που ιδρύει σε διάφορες χώρες», βλ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 145 επ., 2014.

Κατά τους ΚΙΤΩΝΑΚΗ Ν. - ΚΟΝΤΗ Α. (*Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης*, 2012), η επένδυση που απαιτείται για τη δημιουργία θυγατρικών ονομάζεται άμεση επένδυση και διακρίνεται από τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου από το γεγονός ότι αφενός ο επενδυτής διατηρεί το διοικητικό έλεγχο επί της επένδυσης και αφετέρου η ΞΑΕ έχει μακροχρόνιο χαρακτήρα και δεν ρευστοποιείται εύκολα

³ Βλ. ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα.εκδόσεις Σταμούλης(2009),σελ 23

⁴ Krugman &Obstfeld(1995)

Development, OECD), αναφέρει πως το ελάχιστο όριο για να θεωρηθεί μια επένδυση ως άμεση ορίζεται στο 10% (10% rule).

Μια Ξένη Άμεση Επένδυση, περιλαμβάνει τη μεταφορά παραγωγικών εισροών πέρα από τα εθνικά σύνορα. Οι εισροές αυτές μπορεί να είναι είτε υλικές, όπως για παράδειγμα πρώτες και βοηθητικές ύλες, μηχανολογικός εξοπλισμός, μετοχικό κεφάλαιο κ.α. είτε άυλες όπως τεχνογνωσία οργάνωσης παραγωγής και ποιοτικού ελέγχου (know-how), τεχνολογία, επιχειρηματικότητα κ.α. Το σύνολο αυτών των εισροών υποστηρίζει πως είναι αναγκαίο για την επιτυχή ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας και την εμπορική διάθεση του τελικού προϊόντος. Η μεταφορά αυτών των πόρων πραγματοποιείται όχι με τη μορφή μιας εμπορικής συναλλαγής όπου υπάρχουν διαμεσολαβητές, αλλά στη λογική μιας αμιγούς επιχειρηματικής ιδιοκτησιακής σχέσης, δηλαδή ανάμεσα σε εταιρείες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων (διεταιρικές συναλλαγές)⁵.

1.2 Κατηγορίες των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Στη θεωρία αναφέρονται οι παρακάτω κατηγορίες των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων:

1. **Οριζόντιες**,⁶ οι οποίες αναφέρονται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε νέες αγορές και στις οποίες η θυγατρική μπορεί να

---

⁵ ΚΥΡΚΙΛΗ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις . Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση Εκδόσεις Κριτική, 2010.σελ 19.

⁶ Λιαγκόβας Γ .Παναγιώτης, Ξένες Επενδύσεις και Ανταγωνιστικότητα (2007),σελ 97-98.

επαναλαμβάνει την παραγωγική διαδικασία της εγχώριας επιχείρησης στο εξωτερικό. Η παραγωγή στις αγορές αυτές θεωρείται περισσότερο αποτελεσματική και συμφέρουσα, ιδιαίτερα από άποψη κόστους (π.χ. κόστος μεταφοράς-κόστος εξαγωγών), σε σχέση με το κόστος της χώρας προέλευσης του επενδυτή. Απαραίτητη προϋπόθεση για τα ανωτέρω είναι η αγορά του εξωτερικού να είναι επαρκώς μεγάλη προκειμένου να καθίσταται συμφέρουσα. Συνεπώς, οι οριζόντιες επενδύσεις πραγματοποιούνται προκειμένου να αποφευχθούν οι δασμοί και οι ποσοτώσεις καθώς καθίσταται πιο επικερδής η κατασκευή των προϊόντων σε μια χώρα σε σχέση με την εξαγωγή τους προς αυτήν. Οι οριζόντιας μορφής ξένες άμεσες επενδύσεις στοχεύουν στην εξυπηρέτηση της αγοράς όπου λειτουργεί μέσω της μεταφοράς και αντιγραφής της παραγωγικής διαδικασίας.

2. **Κάθετες**⁷ οι οποίες περιλαμβάνουν την παραγωγή στο εξωτερικό προϊόντων που βρίσκονται ένα ή περισσότερα στάδια πίσω στην παραγωγική διαδικασία προς τις πηγές πρώτων υλών με αποτέλεσμα η θυγατρική να ασχολείται με ένα μόνο μέρος της παραγωγικής διαδικασίας της μητρικής εταιρείας, της οποίας τα κίνητρα σχετίζονται με διαφορές στο κόστος παραγωγής. Συνεπώς, τα κίνητρα για κάθετες επενδύσεις σχετίζονται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των διαφόρων χωρών.

Περαιτέρω, η καθετοποίηση της παραγωγής των πολυεθνικών επιχειρήσεων διακρίνεται σε *εσωτερική* και *εξωτερική*. Η πρώτη αφορά ενδιάμεση παραγωγή στο εξωτερικό μέσω θυγατρικών εταιρειών της

---

⁷ Dunning H. John (1970). *The Multinational Enterprise*, Εκδόσεις George Allen & Unwin LTD, London.

πολυεθνικής (offshoring). Η πολυεθνική αναλαμβάνει τόσο το κόστος της επένδυσης όσο και το σταθερό κόστος παραγωγής στο εξωτερικό. Η δεύτερη μορφή καθετοποίησης αφορά ενδιάμεση προμήθεια από εξειδικευμένους προμηθευτές στο εξωτερικό (outsourcing), η οποία πραγματοποιείται από τρίτες εταιρείες που παράγουν προς όφελος της πολυεθνικής. Στην περίπτωση αυτή η πολυεθνική δεν αναλαμβάνει το σταθερό κόστος παραγωγής στο εξωτερικό, έχοντας έτσι ακόμη μικρότερο μεταβλητό κόστος. Συνεπώς, οι εσωτερικές πραγματοποιούνται όταν ξένα κεφάλαια επενδύονται σε πόρους μίας άλλης χώρας και εξωτερικές όταν εγχώρια κεφάλαια επενδύονται σε ξένους πόρους.

1.3 Τρόποι εμφάνισης των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Οι σημαντικότεροι τρόποι συμμετοχής μιας πολυεθνικής εταιρείας στη χώρα υποδοχής (host country), είναι οι ακόλουθοι⁸:

α) **Υποκατάστημα ή θυγατρική πλήρους ιδιοκτησίας (wholly owned subsidiary)**: Η μορφή αυτή αναφέρεται στην ίδρυση μίας νέας επιχείρησης σε μια ξένη οικονομία από μία πολυεθνική όντας και ο μοναδικός της μέτοχος. Η θυγατρική μπορεί να είναι είτε μία νέα επιχείρηση (Greenfield strategy) είτε μία επιχείρηση την οποία εξαγόρασε (acquisition strategy)⁹.

β) **Κοινή επιχείρηση- Κοινοπραξία (joint venture)**: αποτελεί μια συνένωση δύο ή περισσότερων προσώπων, φυσικών ή νομικών, τα οποία συμπράττουν με κοινά μέσα (κεφάλαιο, ανθρώπινο δυναμικό, τεχνολογία, τεχνογνωσία) για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού ή έργου. Συνήθως,

---

⁸ ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα.εκδόσεις Σταμούλη(2009),σελ 143

⁹ Psycharis&Kokkinou,(2004), Foreign Direct Investments.

συνεισφέρουν στον παραγωγικό συντελεστή στον οποίο υπερτερούν σε σχέση με τους υπόλοιπους εταίρους¹⁰. Αυτό το είδος συνεργασίας προτιμάται σε περιόδους αβεβαιότητας και υψηλού κινδύνου καθώς και σε περιπτώσεις έλλειψης γνώσης της χώρας υποδοχής της επένδυσης.

γ) **Επένδυση Greenfield**: αναφέρεται στη δημιουργία μιας νέας οικονομικής οντότητας εξ ολοκλήρου από την αρχή. Δηλαδή, περιλαμβάνει την εξαγορά γης, την κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων και την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού.

δ) **Επένδυση Brownfield**: είναι η απόκτηση μιας υπάρχουσας επιχείρησης με κτιριακές εγκαταστάσεις, και η μετέπειτα μετατροπή της και η ανάπτυξη μιας νέας παραγωγικής μονάδας από την αρχή.

ε) **Η απόκτηση και η λειτουργία μιας υπάρχουσας επιχείρησης (acquisition)** χωρίς να επέλθουν ουσιαστικές αλλαγές.

στ) **Η συγχώνευση και η εξαγορά (merger and acquisition)**: πρόκειται για τη συγχώνευση δυο ή περισσότερων εταιρειών, με στόχο την αναδιάρθρωση της μικρότερης επιχείρησης (ή των μικρότερων επιχειρήσεων). Συνήθως, οι ιδιοκτήτες των μικρότερων επιχειρήσεων παίρνουν σαν ανταμοιβή για την συγχώνευση, μετοχές της εταιρείας που δημιουργείται.

ζ) **Παράκτια επιχείρηση (off shore company)**: Η μητρική εταιρεία ιδρύει μια νέα επιχείρηση σε αλλοδαπή χώρα, όπου σύμφωνα με τη νομοθεσία δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση. Αυτές οι χώρες χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι (tax heavens).

---

¹⁰ ΜΕΛΛΑ Κ. - ΠΟΛΛΑΛΗ Ι., Παγκοσμιοποίηση και πολυεθνικές επιχειρήσεις 2005. Σελ 231

Τέλος, υποστηρίζεται¹¹ ότι, μια πολυεθνική εταιρεία μπορεί να συμμετέχει στη χώρα υποδοχής με συμφωνίες που περιλαμβάνουν τη μεταφορά γνώσης, τεχνολογίας και εμπειρίας από την πλευρά του ξένου άμεσου επενδυτή, και όχι τη μεταφορά κεφαλαίου. Τέτοιου είδους συμφωνίες είναι για παράδειγμα:

- η **συμφωνία παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης (licensing)**, σύμφωνα με την οποία η πολυεθνική παρέχει το δικαίωμα σε μια τοπική επιχείρηση να κάνει χρήση μιας πατέντας ή άλλης εξειδικευμένης τεχνολογικής εισροής που εφαρμόζει η ίδια και
- η **συμφωνία δικαιόχρησης (franchising)**, δηλαδή η πώληση του δικαιώματος χρήσης του εμπορικού σήματος της πολυεθνικής, και η ταυτόχρονη προμήθεια ενδιάμεσων και συμπληρωματικών αγαθών για την παραγωγή του ίδιου ακριβώς προϊόντος ή υπηρεσίας από μια μεμονωμένη τοπική επιχείρηση, για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο και κάτω από την καθοδήγηση που παρέχει η μητρική.

1.4 Προσδιοριστικοί Παράγοντες των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Κάθε χώρα προσφέρει διαφορετικά κίνητρα για ανάληψη επένδυσης και παρουσιάζει διαφορετικά εμπόδια και φραγμούς. Τόσο τα κίνητρα, όσο και τα αντικίνητρα μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου. Οι επενδύτριες εταιρείες καλούνται να αξιολογήσουν κάθε μία υποψήφια χώρα υποδοχής διενεργώντας έρευνα αγοράς, και να επιλέξουν εκείνη τη χώρα που ελαχιστοποιεί την πιθανότητα αποτυχίας του επενδυτικού τους σχεδίου και μεγιστοποιεί παράλληλα την κερδοφορία των επενδυτικών τους αποφάσεων.

---

¹¹ ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα.εκδόσεις Σταμούλη(2009), σελ 144

Στη διαδικασία αξιολόγησης των οικονομιών ενυπάρχουν κάποιοι προσδιοριστικοί παράγοντες οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κατανόηση των κινήτρων και των αντικινήτρων από την πλευρά της πολυεθνικής εταιρείας. Αυτοί οι προσδιοριστικοί παράγοντες είναι οι ακόλουθοι:

- Η χώρα προέλευσης της επενδύτριας εταιρείας και ταυτόχρονα το μέγεθος αγοράς της χώρας¹², όπως και το μέγεθος της εταιρείας, επηρεάζουν τις προσδοκίες της ως προς το μερίδιο αγοράς που αναμένει να αποκτήσει στη χώρα υποδοχής, όπως και ως προς τα κέρδη που υπολογίζει να σχηματίσει.
- Ο τομέας στον οποίο δραστηριοποιείται η πολυεθνική, επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τα κίνητρα και τα εμπόδια που εμφανίζονται σε κάθε μία υποψήφια χώρα υποδοχής. Για παράδειγμα, η έλλειψη υποδομών σε μία χώρα μπορεί να θεωρηθεί από κάποιες επιχειρήσεις (π.χ. τράπεζες) ως εμπόδιο και αντικίνητρο για την πραγματοποίηση επένδυσης, ενώ για κάποιες άλλες επιχειρήσεις (π.χ. εταιρείες τηλεπικοινωνιών) να θεωρηθεί ως κίνητρο για είσοδο σε αυτήν την αγορά.
- Το στρατηγικό σχέδιο της πολυεθνικής εταιρείας¹³ είναι ο παράγοντας που φαίνεται να διαφοροποιεί τις επενδύτριες εταιρείες κατά τη διάρκεια αξιολόγησης των οικονομιών και εξέτασης των κινήτρων και των εμποδίων που παρουσιάζουν. Έτσι, ανάλογα με τη στρατηγική που

---

¹² WINT, A. και WILLIAMS,D. (2002), "Attracting FDI to Developing Countries: A Changing Role for Government?", The International Journal of Public Sector Management. 15:5

¹³ ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα.εκδόσεις Σταμούλη(2009),σελ 47

μπορεί να είναι για παράδειγμα η δημιουργία εξαγωγικής βάσης ή η κάλυψη της ξένης τοπικής ζήτησης, κάθε επενδύτρια επιχείρηση επικεντρώνει την προσοχή της σε διαφορετικά χαρακτηριστικά της οικονομίας και προσδίδει διαφορετική βαρύτητα σε κάθε ένα από αυτά.

- Οι ΞΑΕ επηρεάζονται φυσικά και από το ευρύτερο περιβάλλον πολιτικής στις υποψήφιες χώρες υποδοχής. Γενικά, ένα ευνοϊκό περιβάλλον πολιτικής που προωθεί την μακροοικονομική σταθερότητα, διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών, ελαχιστοποιεί τις στρεβλώσεις και υποστηρίζει την ανταγωνιστικότητα και την επενδυτική πρωτοβουλία, ασκεί θετική επίδραση στις ΞΑΕ.
- Η ύπαρξη σύγχρονων και εκτεταμένων υποδομών¹⁴ που μειώνουν τα κόστη μεταφοράς και ευνοούν μετέπειτα εξαγωγικές δραστηριότητες σε γειτονικές χώρες επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την προσέλκυση ΞΑΕ.
- Μια χώρα προκειμένου να προσελκύσει ΞΑΕ πρέπει να μπορεί να εγγυηθεί ότι θα παρέχει ίση μεταχείριση σε όλες ανεξαιρέτως τις επιχειρήσεις και ότι οι τελευταίες θα τυγχάνουν ουδέτερης αν όχι ευνοϊκής συμπεριφοράς από τους κυβερνητικούς παράγοντες¹⁵.
- Ιδιωτικοποιήσεις και επενδυτικό περιβάλλον. Τα προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων, προηγούμενα κρατικών επιχειρήσεων, όταν αυτές βρίσκονται σε σχετικά καλή οικονομική κατάσταση ή παρουσιάζουν θετικές προοπτικές, ευνοούν την προσέλκυση ΞΑΕ. Επιπρόσθετα, η δημιουργία ενός ελκυστικού επενδυτικού περιβάλλοντος με μειωμένη φορολογία για τα πρώτα χρόνια

¹⁴ NABENDE, A. κ.συν. (2001), "FDI, Regional Economic Integration and Endogenous Growth: Some evidence from Southeast Asia", *Pacific Economic Review*, 6:3

¹⁵ OECD, (2002), "FDI for Development: Maximizing Benefits, Minimizing Costs", Policy Brief, OECD, October 2002.

επένδυσης, χαλαρούς εργατικούς νόμους κτλ αποκτά διπλό χαρακτήρα: υποστηρίζει την πορεία των ιδιωτικοποιήσεων και προσελκύει επιπλέον επενδυτικά κεφάλαια¹⁶.

- Εργατικό δυναμικό¹⁷. Η ύπαρξη εργατικού δυναμικού χαμηλού κόστους ή εναλλακτικά υψηλού μορφωτικού επιπέδου και εξειδίκευσης εργατικού δυναμικού, αποτελεί ένα ισχυρό πλεονέκτημα για την προσέλκυση ΞΑΕ.
- Υποτιμημένο νόμισμα. Το υποτιμημένο νόμισμα ουσιαστικά συνεπάγεται ανταγωνιστικότερα προϊόντα προς εξαγωγή, οπότε αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης ΞΑΕ εξαγωγικού χαρακτήρα. Πάντως επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη ότι ένα νόμισμα δεν μπορεί να παραμείνει υποτιμημένο για μεγάλα χρονικά διαστήματα.
- Βαθμός απελευθέρωσης του εμπορίου. Η απελευθέρωση του εμπορίου στο πλαίσιο των αρχών της ελεύθερης διακίνησης αγαθών και εμπορευμάτων έχει διπλό χαρακτήρα. Στη μία περίπτωση όταν το εμπόριο σε μία περιοχή υπόκειται σε μεγάλους περιορισμούς λόγω δασμών και άλλων εμποδίων, τότε προσελκύονται ΞΑΕ που στοχεύουν κυρίως στο να διεισδύσουν στην προστατευμένη εγχώρια αγορά. Από την άλλη πλευρά όμως η πορεία μιας χώρας προς την απελευθέρωση του εμπορίου, προσφέρει σε αυτήν ευνοϊκότερα μακροοικονομικά στοιχεία, ενώ προσελκύει ΞΑΕ εξαγωγικού χαρακτήρα, αφού τα προϊόντα της χώρας αυτής δεν υπόκεινται σε περιορισμούς από την αμυντική κατά κύριο λόγο στάση των άλλων χωρών¹⁸.

---

¹⁶ DE MELLO, L. (1997), 'Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth: A Selective Survey', *The Journal of Development Studies*, 34:1

¹⁷ Rahmah, I. και Yussof, (2003) <<Labour Market Competitiveness and Foreign Direct Investment: The case of Malaysia, Thailand and the Philippines>>, *Papers in Regional Science*, 82:3

¹⁸ GALAN J. και BENITO J., (2001), 'Determinant Factors of Foreign Direct Investment: Some Empirical Evidence', *European Business Review*, 13:5

- Οι ήδη υπάρχουσες ΞΑΕ σε μία περιοχή αποτελούν έναν ακόμα παράγοντα προσέλκυσης επενδύσεων, καθώς το ρίσκο στην περιοχή αυτή είναι μικρότερο με βάση τις πληροφορίες που αντλούνται από τις προγενέστερες ΞΑΕ. Παράλληλα, οι επιχειρήσεις στην εν λόγω περιοχή μπορούν να εκμεταλλευτούν συμπληρωματικές υπηρεσίες και προϊόντα που ενδέχεται να παράγουν οι ήδη εγκατεστημένες εκεί επιχειρήσεις.¹⁹
- Η κατάσταση των εσωτερικών χρηματοπιστωτικών αγορών όπως των τραπεζών και της κεφαλαιαγοράς, σε συνδυασμό με το συναλλαγματικό καθεστώς και τη συναλλαγματική σταθερότητα λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τους ξένους επενδυτές. Όσο πιο αναπτυγμένο είναι το τραπεζικό σύστημα και το χρηματιστήριο τόσο ευκολότερη καθίσταται η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Εξάλλου, η ελευθερία στην εξωτερική κίνηση κεφαλαίων, στον επαναπατρισμό των κερδών και η συναλλαγματική σταθερότητα μειώνουν τους χρηματοπιστωτικούς και συναλλαγματικούς κινδύνους και βελτιώνουν το συνολικό οικονομικό περιβάλλον μιας χώρας υποδοχής.
- Η ύπαρξη φυσικών πόρων και πρώτων υλών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για ορισμένες ΑΞΕ, οι οποίες πραγματοποιούνται αναγκαστικά στον τόπο ύπαρξης των φυσικών πόρων. Για παράδειγμα, επιχειρήσεις εξόρυξης μεταλλευμάτων, πετρελαίου, αερίου κλπ. είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να προβούν σε επιτόπιες επενδύσεις. Εάν υπάρξει και επιτόπια καθετοποίηση της αξιοποίησης των πρώτων υλών, τότε τα οφέλη για τη χώρα υποδοχής αυξάνονται.
- Η γεωγραφική θέση μιας χώρας και ειδικότερα η γειννιάσή της με άλλες

---

¹⁹ PAN Y., (2003), 'The Inflow of Foreign Direct Investment to China: The Impact of Country-Specific Indicators', *Journal of Business Research*, Vol. 56: 10

μεγάλες αγορές. Μια χώρα η οποία έχει ευνοϊκή γεωγραφική θέση για τη διακίνηση εμπορευμάτων είναι πιθανό να προσελκύσει ΑΞΕ στους κλάδους του διαμετακομιστικού εμπορίου και των ναυτιλιακών υπηρεσιών. Το ίδιο ισχύει σε περίπτωση που μια χώρα αποτελεί κόμβο διεθνών ενεργειακών δικτύων. Επίσης, χώρες με ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον δύνανται να προσελκύσουν επενδύσεις παραγωγής και υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση όμορων χωρών.

Δεδομένου πως είναι αδύνατο όλες οι υπό εξέταση χώρες να παρέχουν τις ίδιες ευκαιρίες για ανάληψη επένδυσης, την ίδια χρονική περίοδο, οι πολυεθνικές εταιρείες δεν επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε μία μόνο γεωγραφική περιοχή αλλά ακολουθούν τις επενδυτικές ευκαιρίες που παρουσιάζονται σε διαφορετικές χώρες, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν.

Εύλογο θεωρείται πως για την προσέλκυση ΞΑΕ δεν απαιτείται να συντρέχουν όλοι οι παραπάνω παράγοντες αλλά αρκεί η ύπαρξη ενός μονάχα τμήματος αυτών ή ακόμα και ένας μόνο παράγοντα.

1.5 Κίνητρα για την πραγματοποίηση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Ένα βασικό ερώτημα που ανακύπτει είναι τα κίνητρα ή αλλιώς τα κριτήρια που λαμβάνουν υπόψη τους οι ξένοι άμεσοι επενδυτές για να πραγματοποιήσουν μια επένδυση σε μια ξένη οικονομία. Όπως είναι φυσικό, η κάθε πολυεθνική εταιρεία αξιολογεί τα κίνητρα για την πραγματοποίηση μιας επένδυσης ανάλογα με τον κλάδο που δραστηριοποιείται, τη χώρα προέλευσής της, το στρατηγικό σχεδιασμό που έχει καταστρώσει, την οικονομική της κατάσταση και τις δυνατότητές της, όπως και τις ενδεχόμενες κινήσεις των άλλων επενδυτών.

Τα σημαντικότερα **κίνητρα** που αναφέρονται²⁰ είναι τα ακόλουθα:

- 1) Ανάγκη διεύρυνσης των αγορών ή αναζήτησης νέων για τα προϊόντα της εταιρείας
- 2) Παράκαμψη εμποδίων στην ελεύθερη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου.Αυτά μπορεί να είναι δασμολογικά και μη εμπόδια που αποβλέπουν στην προστασία των εγχώριων επιχειρήσεων και στην αποκόμιση κερδών από το κράτος.
- 3) Μείωση του κόστους παραγωγής των προϊόντων, συνεπώς βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της
- 4) Κίνητρα γενικώς που προσφέρονται άμεσα από τη χώρα υποδοχής: επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις, φοροαπαλλαγές, και άλλα φορολογικά κίνητρα.
- 5) Κίνητρα που παρέχονται έμμεσα από τη χώρα υποδοχής, όπως η γεωγραφική θέση, το κλίμα, ο πληθυσμός ή η έλλειψη ανταγωνισμού. Τα κίνητρα αυτά στην ουσία υπάρχουν στη χώρα υποδοχής και απλά η πολυεθνική εταιρεία τα αναγνωρίζει.
- 6) Κίνητρα που προέρχονται από την ίδια την πολυεθνική εταιρεία, όπως για παράδειγμα το ισχυρό εμπορικό σήμα, η εμπειρία από προηγούμενες επενδύσεις ή από εμπορικές σχέσεις, η πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα, η καινοτομία των προϊόντων, η προηγμένη τεχνολογία.

---

²⁰ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, 2014,σελ 150.

ΚΥΡΚΙΛΗ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, 2010,

ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις: Σύγχρονο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον, 2014 σελ 59

- 7) Τέλος, υπάρχουν και άλλα κίνητρα ή ερεθίσματα τα οποία πηγάζουν από εξωτερικούς παράγοντες. Σε αυτήν την κατηγορία θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε την πίεση του ανταγωνισμού, κάποιον πόλεμο ή μια οικονομική κρίση.

1.6 Αποτελέσματα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής

Ο αντίκτυπος των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στη χώρα υποδοχής μπορεί να χαρακτηριστεί θετικός ή αρνητικός, ανάλογα με τον τρόπο που η τοπική κυβέρνηση, η βιομηχανία και η κοινωνία στο σύνολό της αντιμετωπίζουν τις ξένες επενδύσεις. Τα αποτελέσματα των ΞΑΕ μπορεί να είναι άμεσα ή έμμεσα, και να επηρεάζουν την τοπική οικονομία είτε σε βραχυχρόνιο ορίζοντα είτε σε μακροχρόνιο ορίζοντα. Οι βραχυχρόνιες επιπτώσεις είναι δυνατό να διαφέρουν από τις μακροχρόνιες, από την άποψη των συνθηκών ωρίμανσης.

Σε γενικές γραμμές, η πραγματοποίηση ΞΑΕ σε μία τοπική οικονομία μπορεί να επηρεάσει την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη καθώς επιδρούν στο συνολικό ακαθάριστο προϊόν της χώρας, τη φύση και την εξέλιξη των εγχώριων επιχειρήσεων, να επιφέρουν αλλαγές στην οργάνωση και διοίκηση, στο marketing, στην τεχνολογία και στις εργασιακές σχέσεις.²¹ Τα αποτελέσματα των ΞΑΕ διαφέρουν τόσο ανάμεσα στους κλάδους όσο και ανάμεσα στις χώρες και εξαρτώνται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε χώρας υποδοχής. Εξαιρετικά σημαντικός είναι ο ρόλος των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων και ως μέσου διασύνδεσης της χώρας υποδοχής με τη διεθνή οικονομία. Η διασύνδεση αυτή επηρεάζει την ασκούμενη

---

²¹ Bitzenis Aristidis, Foreign Direct Investment and EU Accession-the impact of fdi in the host country:4.3.1

μακροοικονομική πολιτική θέτοντας περιορισμούς, αλλά και προσφέροντας δυνατότητες για πιο ενεργή διεθνή οικονομική παρουσία. Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις μπορούν να αποτελέσουν σημαντική πηγή χρηματοδότησης της οικονομίας μιας χώρας και μέσο ενσωμάτωσής της στα διεθνή δίκτυα παραγωγής²². Ωστόσο, η υπερβολική εξάρτηση από τις ξένες επενδυτικές ροές μπορεί να καταστήσει εξαιρετικά ευάλωτη μια οικονομία και ιδίως τομείς όπως ο τραπεζικός και ασφαλιστικός, θέτοντας υπό ομηρία τις οικονομικές επιλογές της χώρας.

Οι εισροές κεφαλαίων που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση των ξένων επενδύσεων, όπως και τα έσοδα που προκύπτουν από τη φορολόγηση των κερδών, μπορούν να χρηματοδοτήσουν τον προϋπολογισμό ή άλλα ελλείμματα της εγχώριας οικονομίας ή ακόμα να χρησιμοποιηθούν για την αποπληρωμή του χρέους. Σε επίπεδο τοπικής οικονομίας, μια ξένη επιχείρηση μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην εγχώρια αγορά και στη δημιουργία ειδικευμένης εργασίας που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τις τοπικές επιχειρήσεις²³. Επιπλέον, οι ξένες επιχειρήσεις τείνουν να μην εξυπηρετούν απλά την εγχώρια ζήτηση αλλά να εξαγωγή κιάλας, πράγμα που σηματοδοτεί τη θετική επιρροή των ΞΑΕ στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας υποδοχής. Σε ορισμένες περιπτώσεις ωστόσο, παρατηρείται μια τάση των ξένων επιχειρήσεων να εισάγουν μεγάλο μέρος των εισροών που απαιτούνται για την πραγματοποίηση της παραγωγικής

---

²² ΚΙΤΩΝΑΚΗΣ Ν. – ΚΟΝΤΗΣ Α., «Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης», στο Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Θεωρία, Δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας, Α., Κόντη και Χ. Τσαρδανίδη, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2012.

²³ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Π., Πολυεθνικές επιχειρήσεις και υπερκοστολογήσεις – υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα, 1978.,σελ 65

διαδικασίας. Αυτό συνεπάγεται αρνητική επιρροή στο εμπορικό ισοζύγιο²⁴.

Η επίδραση στην απασχόληση μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική ανάλογα με την περίπτωση. Σε ένα γενικό πλαίσιο, οι πολυεθνικές εταιρείες υποστηρίζεται πως μειώνουν την ανεργία, δημιουργώντας θέσεις εργασίας για το εγχώριο εργατικό δυναμικό και ταυτόχρονα προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία αφού έχει αποδειχθεί ότι γενικά παρέχουν ένα σχετικά υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ανάπτυξης των ικανοτήτων των προσωπικού κυρίως σε καθυστερημένες περιοχές όπου το απόθεμα του υψηλού ικανού εργασιακού δυναμικού είναι περιορισμένο.²⁵ Αν όμως πρόκειται για εταιρείες εντάσεως κεφαλαίου, τότε το ποσοστό απασχόλησης δέχεται αρνητική επίδραση.

Άλλη περίπτωση θετικού αποτελέσματος των ΞΑΕ είναι η διάσωση ή ανταγωνιστική αναβάθμιση υφιστάμενων επιχειρήσεων, οι οποίες αντιμετώπιζαν προβλήματα επιβίωσης και παρέμειναν ενεργές χάρη στην εξαγορά από ξένες επιχειρήσεις.

Οι ΞΑΕ επίσης έχουν επίδραση στο ακαθάριστο προϊόν της χώρας υποδοχής, καθώς η παραγωγή αυξάνεται ή με δεδομένη την παραγωγή των επιχειρήσεων, η παραγωγικότητα αυξάνεται. Παράλληλα, οι εναλλακτικές επιλογές των καταναλωτών ενδέχεται να αυξηθούν, η ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών να βελτιωθεί, ενώ οι τιμές να μειωθούν. Όλα τα παραπάνω είναι απόρροια τον αυξημένου ανταγωνισμού. Οι εγχώριες εταιρείες καλούνται να αναζητήσουν αποτελεσματικότερους τρόπους λειτουργίας, να εφαρμόσουν βελτιωμένες πρακτικές, να

---

²⁴ ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις: Σύγχρονο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον, 2014.σελ 393

²⁵ Muqui Daniel (1999). Sixth Periodic on the Social and Economic Situation and Development of Regions in the European Union, European Commission.

εκσυγχρονίσουν τις υποδομές προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νέου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και να μπορούν να συμβαδίζουν με τις ξένες εταιρείες.

Οι πολυεθνικές εταιρείες επίσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μεταφορά, ανάπτυξη και εφαρμογή νέας τεχνολογίας. Η μεταφορά της τεχνολογίας μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της αποτελεσματικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων (διάχυση αποτελεσματικότητας) και κατ' επέκταση στην υποβοήθηση της οικονομική ανάπτυξης αποτελώντας ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα που αποκομίζει η χώρα εγκατάστασης καθώς το προϊόν της έρευνας εισάγεται απευθείας και δεν δαπανούνται ποσά επί τούτου.

Ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις παρουσιάζονται όταν οι πολυεθνικές εταιρείες καταφέρνουν να αποκτήσουν μεγάλη οικονομική δύναμη, με τη δημιουργία μονοπωλίων στη χώρα υποδοχής, τη δυνατότητα άσκησης σημαντικής επιρροής στην εγχώρια κυβέρνηση την εξάρτηση από το εξωτερικό, τη ρύπανση μέσω μεταφοράς παραγωγικών διαδικασιών σε χώρες με ελαστικότερο θεσμικό πλαίσιο και τις πολιτικές πιέσεις²⁶.

Κρίνεται επομένως ουσιώδους σημασίας, οι κυβερνήσεις να προσπαθούν να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις σε κλάδους και βιομηχανίες όπου η εγχώρια οικονομία είναι ήδη ανταγωνιστική προκειμένου να μην αποδυναμωθούν οι τοπικές επιχειρήσεις, και παράλληλα να αποφύγουν την εξάρτηση της οικονομικής ανάπτυξης από τις εταιρείες ξένων συμφερόντων.

---

²⁶ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Π., Πολυεθνικές επιχειρήσεις και υπερκοστολογήσεις – υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα, 1978.σελ 69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

2.1 Η νεοκλασική θεωρία

Η νεοκλασική θεωρία των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων αποτελεί μέρος της θεωρίας της διεθνούς κίνησης παραγωγικών συντελεστών, βασίζεται στο υπόδειγμα των Heckscher-Ohlin- Samuelson και προϋποθέτει τέλει ανταγωνισμό στις αγορές, τέλεια πληροφόρηση, μηδενικό μεταφορικό κόστος και παρόμοιες συνθήκες παραγωγής σε όλες τις χώρες.

Η θεωρητική ερμηνεία των ΞΑΕ είναι δύσκολο να γίνει με βάση τη νεοκλασική θεωρία. Ειδικότερα, η υπόθεση της ύπαρξης τέλει ανταγωνισμού συνεπάγεται την ύπαρξη:

1. ομοιογενών προϊόντων
2. τέλει πληροφόρησης
3. πολλών και μικρών επιχειρήσεων
4. σταθερών οικονομιών κλίμακας

και αυτό σημαίνει την έλλειψη κινήτρου για την πραγματοποίηση ΑΞΕ εκ μέρους των επιχειρήσεων²⁷.

Παρόλα αυτά, η επιχείρηση, εντός του θεωρητικού πλαισίου της συγκεκριμένης προσέγγισης, μπορεί να επεκταθεί εφόσον υπάρχει διαφορά στην απόδοση του κεφαλαίου στο εξωτερικό σε σχέση με το εσωτερικό. Σύμφωνα με το νεοκλασικό υπόδειγμα, η δημιουργία από μια επιχείρηση άμεσης ξένης επένδυσης σε μία άλλη χώρα εξαρτάται από τις διαφορές στο επιτόκιο και το ποσοστό κέρδους στις δύο χώρες. Οι

---

²⁷ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., (2014) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 157-158

ανεπτυγμένες χώρες που είναι πλουσιότερες σε κεφάλαιο προσφέρουν σχετικά χαμηλά επιτόκια και ποσοστά κέρδους σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες που διαθέτουν λιγότερο κεφάλαιο και άρα υψηλότερα επιτόκια. Έτσι η ροή κεφαλαίου μπορεί να γίνει από τις ανεπτυγμένες προς τις αναπτυσσόμενες χώρες μέχρι τα επιτόκια και το ποσοστό κέρδους να εξισωθούν στις χώρες αυτές²⁸. Βέβαια, οι υποθέσεις του νεοκλασικού υποδείγματος φαίνεται να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και σε έναν κόσμο που επικρατεί αβεβαιότητα και ατελείς αγορές.

2.2 Η Θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου²⁹

Βασιζόμενη στα κλασικά υποδείγματα των Ricardo, Heckscher-Ohlin οι οποίοι υποστηρίζουν πως οι διαφορές στις τεχνολογίες (Ricardo) και οι διαφορές στην αφθονία των παραγωγικών συντελεστών (Heckscher-Ohlin) οδηγούν στο εμπόριο μεταξύ των χωρών, η θεωρία του διεθνούς εμπορίου δεν μπορεί να ερμηνεύσει την επιθυμία κάποιων επιχειρήσεων για ξένες άμεσες επενδύσεις σε μία άλλη χώρα. Αποδέχεται όμως τις ξένες άμεσες επενδύσεις και το διεθνές εμπόριο ως δύο εναλλακτικές επιλογές των επιχειρήσεων, υποκατάστατες μεταξύ τους, για να διεισδύσουν στις ξένες αγορές.

Πιο συγκεκριμένα εάν μία επιχείρηση εξάγει τα προϊόντα της σε μία ξένη αγορά και επιβληθούν εμπόδια εμπορίου όπως δασμοί, κόστος

---

²⁸ Lall S. and Streeten P. (1977). Foreign Investment, Transnational and Developing Countries, Εκδόσεις Macmillan Press LTD, London.

²⁹ ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση, 2010, Εκδόσεις Κριτική, σελ. 130 επ.

μεταφοράς τότε μπορεί αυτή να υποκαταστήσει τις εξαγωγές της στην ξένη χώρα με μία ξένη άμεση επένδυση ώστε να αποφύγεται εμπόδια που δημιουργούνται με το διεθνές εμπόριο. Επίσης η επιβολή εμποδίων στο εμπόριο σε μία ξένη χώρα μπορεί να δημιουργήσει την ανάγκη ξένης άμεσης επένδυσης από μία επιχείρηση χωρίς να υπάρχει κάποια προγενέστερη σχέση με κίνητρο την εκμετάλλευση κερδοφόρων ευκαιριών που υπάρχουν στην προστατευόμενη αγορά όπως πηγές πρώτων υλών και ανθρώπινο κεφάλαιο.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι η θεωρία αυτή δίνει έμφαση στους δασμούς, το κόστος μεταφοράς και σε άλλα εμπόδια στο εμπόριο ως παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν στην δημιουργία μιας άμεσης ξένης επένδυσης.

2.3 Η Θεωρία των Ατελειών της Αγοράς³⁰

Ο Hymer (1976), ήταν ο πρώτος που ασχολήθηκε σοβαρά για να αναπτύξει μια θεωρία για τις ΞΑΕ, για τις βιομηχανικές κυρίως επιχειρήσεις. Ειδικότερα, υποστήριξε ότι οι ατέλειες των αγορών επηρεάζουν την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Αυτό προκύπτει από την τάση των επιχειρήσεων να καταλάβουν μονοπωλιακή θέση στην αγορά εκμεταλλευόμενες τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα τα οποία, μεταξύ των άλλων, μπορεί να αφορούν την οργανωτική τους δομή, τη τεχνογνωσία, τη διαφοροποίηση του προϊόντος και τη δυνατότητα πρόσβασης στο κεφάλαιο.

Η ύπαρξη τέτοιων πλεονεκτημάτων δημιουργεί σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις αυτές, σε σχέση με τις εγχώριες επιχειρήσεις

---

³⁰ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., (2014) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 158-159

των χωρών «υποδοχής», ώστε να αντισταθμιστούν τα εγγενή μειονεκτήματα των δραστηριοτήτων στο εξωτερικό (πολιτισμικές διαφορές, προβλήματα γλώσσας, ανεπαρκής γνώση των τοπικών αγορών, κλπ.). Τα σαφή αυτά πλεονεκτήματα, σε συνδυασμό με την αυξημένη διορατικότητα και προοπτική τους, κατέστησαν εφικτή την επιτυχή επέκταση αυτών των επιχειρήσεων στο εξωτερικό.

Παράλληλα, η επένδυση στο εξωτερικό ήταν ένας τρόπος ανεύρεσης πιθανών πηγών ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, φθηνής εργασίας, νέων προϊόντων και τεχνικών, αλλά και διασφάλισης έναντι ανταγωνιστικών επιχειρήσεων με την έννοια ότι δεν έκαναν πρώτες αυτό το βήμα. Συμπερασματικά, η θεωρία του Hymer στηρίζεται σε δύο θεμελιώδη στοιχεία: α) την άσκηση ελέγχου ως το καθοριστικό στοιχείο των ΞΑΕ και β) την ανάγκη για άσκηση ελέγχου που προκύπτει από την αποτυχία της αγοράς.³¹

2.4 Η Θεωρία της Βιομηχανικής Οργάνωσης³²

Η θεωρία αυτή αρχικά αναπτύχθηκε από τον Knickerbocker (1973). Ειδικότερα, υποστήριξε ότι οι παράγοντες που καθορίζουν την υψηλή συγκέντρωση των μεταποιητικών τομέων στην εγχώρια αγορά προσδιορίζουν, επίσης, την επέκταση των επιχειρήσεων στις ξένες αγορές. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι επιχειρήσεις ακολουθούν τις ενέργειες των ανταγωνιστικών, και κυρίως των ηγετικών, επιχειρήσεων του κλάδου τους.

---

³¹ MOHAMMAD YAMIN, *Μία κριτική επανεξέταση της συμβολής του Hymer στη θεωρία της πολυεθνικής επιχείρησης*, σελ. 289 βλ. στο συλλογικό έργο των ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΙΤΕΛΗ και ROGER SUGDEN «Η φύση της πολυεθνικής επιχείρησης», εκδόσεις Δαρδάνος, 2002.

³² ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., (2014) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 159

Οι λόγοι που δρουν κατ' αυτόν τον τρόπο είναι :

A. να μην επωφεληθεί η ανταγωνιστική επιχείρηση από τη δραστηριότητά της στο εξωτερικό και δημιουργήσει πρόσθετα ανταγωνιστικά όπλα στους τομείς της τεχνολογίας, της διοίκησης, της οργάνωσης, του μάρκετινγκ και των δικτύων πληροφόρησης.

B. για να ανατραπεί η κυριαρχία της στην αγορά του κράτους υποδοχής.

Επομένως, σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι ΑΞΕ προσεγγίζονται ως ένα εργαλείο της συνολικής στρατηγικής της επιχείρησης με σκοπό την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού και των συνθηκών που κάθε φορά διαμορφώνονται και οι οποίες επηρεάζουν τη συνολική θέση της επιχείρησης.

2.5 Η Θεωρία του Κύκλου Ζωής του Προϊόντος (Vernon 1966)³³

Ο Raymond Vernon εκδήλωσε έντονο ενδιαφέρον για τις ρίζες της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1960, με αφορμή την ταχεία επέκταση και τη σπουδαιότητα των γιγαντιαίων κυρίως Αμερικάνικων επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο ανέπτυξε τη θεωρία του κύκλου ζωής του προϊόντος. Διατύπωσε την άποψη ότι κάθε προϊόν ακολουθεί ένα κύκλο ζωής περνώντας από την καινοτομία στην ωρίμανση, τη παρακμή και τελικά στην αχρηστία. Στην αρχική φάση του κύκλου ζωής του προϊόντος οι εταιρείες εξάγουν τα νέα τους προϊόντα. Με την πάροδο του χρόνου καθώς το προϊόν αρχίζει να ωριμάζει, τα χαρακτηριστικά του σταθεροποιούνται και υπάρχει τυποποίηση στις τεχνικές παραγωγής. Η διάχυση της βιομηχανικής τεχνολογίας στο

---

³³ ΜΕΛΑ και ΠΟΛΜΑΛΗ, Παγκοσμιοποίηση & Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ (2005), σελ 286.

εξωτερικό καθώς και η δημιουργία ξένης ζήτησης για το προϊόν υποκινούν την είσοδο ξένων μιμητών-ανταγωνιστών στην αγορά. Οι αρχικές επιχειρήσεις, προκειμένου να προστατέψουν τη μονοπωλιακή τους θέση αποτρέπουν την είσοδο ξένων εταιρειών στην αγορά ιδρύοντας εγκαταστάσεις παραγωγής και σε άλλες οικονομίες. Με άλλα λόγια οι επιχειρήσεις για να αποτρέψουν τη μίμηση των προϊόντων τους επεκτείνονται σε άλλες χώρες. Βέβαια η συγκεκριμένη θεωρία παρουσιάζει αρκετά μειονεκτήματα:

1. Δεν ερμηνεύει αμφίδρομες ροές ΞΑΕ.
2. Δεν προσδιορίζεται χρονικά η περίοδος ζωής του προϊόντος
3. Δεν λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον και την περίπτωση εξωτερικών παρεμβάσεων στη διαμόρφωση του κύκλου ζωής του προϊόντος
4. Περιορίζει τη δημιουργία καινοτομιών μόνο στις ανεπτυγμένες χώρες, το οποίο είναι το σύνθημα, αλλά καινοτομίες μπορούν να δημιουργηθούν και από θυγατρικές που δραστηριοποιούνται σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

2.6 Η Θεωρία της Εσωτερικοποίησης

Ο Coase το 1937, ο οποίος ανέπτυξε την συγκεκριμένη θεωρία, εξέτασε την επιχείρηση ως θεσμό εναλλακτικό της αγοράς. Ειδικότερα, ανέλυσε τη φύση δύο εναλλακτικών προς την αγορά οικονομικών θεσμών, της επιχείρησης και του κράτους, αποδίδοντας την ύπαρξη και των δύο σε εγγενείς αποτυχίες της αγοράς, που οφείλονται στο υψηλό κόστος αγοραίων συναλλαγών.

Θα πρέπει να τονιστεί, ότι οι οικονομολόγοι αρχικά αντιμετώπιζαν τις ΞΑΕ μέσα στο παραδοσιακό πλαίσιο του συστήματος των τιμών, και κατά

συνέπεια ως απλές ροές κεφαλαίου που καθορίζονται από τις διεθνείς διαφορές του επιτοκίου. Ο Coase απομακρύνθηκε από αυτή τη άποψη παρατηρώντας πως ένας από τους κύριους λόγους ίδρυσης των επιχειρήσεων είναι το κόστος του μηχανισμού των τιμών. Το πιο προφανές κόστος της οργάνωσης της παραγωγής μέσω του μηχανισμού των τιμών είναι η διαδικασία της ανακάλυψης των σχετικών τιμών. Στην ενδο-επιχειρησιακή συναλλαγή το συναλλακτικό κόστος είναι χαμηλότερο σε σχέση με το κόστος συναλλαγής μέσω της αγοράς.³⁴ Ο Coase κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επιχείρηση μπορεί να αποφύγει το κόστος λειτουργίας της αγοράς με την ολοκλήρωση της αντίστοιχης αγοράς στο εσωτερικό της και την χρησιμοποίησή της εσωτερικής διοικητικής δομής της για τη διαχείριση της συναλλαγής³⁵

2.7 Η Εκλεκτική Προσέγγιση OLI (Dunning 1977)

Ο καθηγητής John Dunning (1977) δίνει τρεις καθοριστικούς παράγοντες για την πραγματοποίηση ξένων άμεσων επενδύσεων. Τα κριτήρια για την ανάληψη ή όχι της ξένης άμεσης επένδυσης κατά τον Dunning είναι³⁶:

α) Το ιδιοκτησιακό πλεονέκτημα (Ownership advantage)

Η ιδιοκτησία ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων (νέες τεχνολογίες, νέες τεχνικές αγοράς κτλ).

---

³⁴ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., (2014) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 160

³⁵ ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση, 2010, Εκδόσεις Κριτική, σελ. 143

³⁶ ΠΟΥΡΝΑΡΑΚΗ Ε.Δ, ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Μια εισαγωγική προσέγγιση 3^η έκδοση σελ 492.

β) Το πλεονέκτημα της τοποθεσίας (Location advantage)

Αφορά το πλεονέκτημα της επιλογής της τοποθεσίας από την μητρική για την εγκατάσταση θυγατρικών επιχειρήσεων. Αυτό καθορίζεται με βάση τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η χώρα υποδοχής όπως το κόστος παραγωγής και το θεσμικό καθεστώς (π.χ δασμοί, φόροι, κίνδυνοι).

γ) Το Πλεονεκτήμα της εσωτερικοποίησης (Internalization advantage)

Αφορά το πλεονέκτημα της εγκατάστασης παραγωγικής μονάδας επιτόπια στη χώρα-δέκτη έναντι της ανάθεσης σε παραγωγικές μονάδες της χώρας αυτής με σχέση άδειας ενοικίασης (license, leasing). Η πολυεθνική προκειμένου να ξεπεράσει τις ατέλειες αγοράς εσωτερικοποιεί μέρος της παραγωγικής διαδικασίας, η οποία μπορεί να διεκπαιρωθεί από το μηχανισμό αγοράς.

Για να επιλέξει μία επιχείρηση την ξένη άμεση επένδυση ως τρόπο να εξυπηρετήσει μία ξένη χώρα θα πρέπει να ικανοποιούνται και οι τρεις προϋποθέσεις-πλεονεκτήματα. Η παραπάνω προσέγγιση του Dunning είναι γνωστή ως η θεωρία OLI από τα αρχικά των τριών παραπάνω πλεονεκτημάτων (Ownership, Location, Internalization). Η προσέγγιση του Dunning έχει το πλεονέκτημα της πετυχημένης σύνθεσης στοιχείων, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες άλλες προσεγγίσεις. Όσα περισσότερα είναι τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας σε μία επιχείρηση τόσο μεγαλύτερη θα είναι η τάση της επιχείρησης για διεθνοποίηση. Η ύπαρξη επιπλέον και πλεονεκτημάτων εσωτερικοποίησης θα εντείνει την επιθυμία της επιχείρησης για άμεσες ξένες επενδύσεις και η επιθυμία αυτή θα γίνει

ακόμα μεγαλύτερη με την ύπαρξη πλεονεκτημάτων τοποθεσίας³⁷.

2.8 Η Μακροοικονομική προσέγγιση

Ο Kojima ξεκινά την ανάλυσή του διακρίνοντας μεταξύ των αμερικανικών ΞΑΕ που έχουν αντιεμπορικό χαρακτήρα και προσανατολισμό (anti-trade oriented) και των ιαπωνικών ΞΑΕ που έχουν προεμπορικό χαρακτήρα (trade-oriented)³⁸. Σύμφωνα με τον Kojima, η οικονομία των ΗΠΑ χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μιας δυαδικής δομής, δηλαδή από την συνύπαρξη καινοτόμων-ολιγοπωλιακών βιομηχανιών και παραδοσιακών βιομηχανιών. Η αμερικανική οικονομική σκέψη ωθεί στην διεθνοποίηση ολιγοπωλιακές βιομηχανίες που έχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οποία επιθυμούν να εκμεταλλευθούν μονοπωλιακά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε αντίθεση με την αμερικανική οικονομική αντίληψη περί διεθνοποίησης, οι Ιαπωνικές ΞΑΕ λαμβάνουν χώρα σε τομείς στους οποίους η Ιαπωνία δεν έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, τομείς δράσης στους οποίους οι αναπτυσσόμενες χώρες υποδοχής των επενδύσεων διαθέτουν παρόμοια συγκριτικά πλεονεκτήματα³⁹.

Η προσέγγιση αυτή δέχτηκε κριτική, διότι επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένη κατηγορία ξένων επενδύσεων (ιαπωνικών προς τις αναπτυσσόμενες χώρες), και επομένως δεν καλύπτει τη γενική περίπτωση. Επιπλέον, βασικό μείνέκτημα της θεωρίας αυτής είναι ότι κινείται εντός του πλαισίου της

---

³⁷ DUNNING H. J. (1992), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Εκδόσεις Addison- Wesley Publishing Company, Wokingham, England.

³⁸ KOJIMA K., (1973), *A Macroeconomic Approach to Foreign Direct Investment*. Hitotsubashi Journal of Economics, vol. 14, σελ. 2

³⁹ KOJIMA K., (1982). *Development oriented direct foreign investment and the role of Asian Development Bank*. Asian Development Bank, Report no 4, σελ. 10

νεοκλασσικής θεωρίας αγνοώντας τις ατέλειες των αγορών⁴⁰.

2.9 Η θεωρία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των εθνών

Η θεωρία του Porter, η οποία ονομάζεται και ως το μοντέλο των πέντε δυνάμεων του ανταγωνισμού- διαμάντι του ανταγωνισμού, διατυπώθηκε τη δεκαετία του '90. Αποτελεί μία περισσότερο πρόσφατη θεωρία σχετικά με τη διεθνοποίηση και τις Ξ.Α.Ε. Ο Porter στη θεωρία του αναλύει τα «ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των εθνών», όπως αποκαλύπτει ο τίτλος της μελέτης του και έχει ως στόχο να εξηγήσει γιατί ορισμένες βιομηχανίες είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικές σε συγκεκριμένους κλάδους καθορίζοντας έτσι την ελκυστικότητα και την κερδοφορία τους. Όσο πιο έντονος είναι ο ανταγωνισμός τόσο λιγότερο ελκυστική είναι η βιομηχανία και το αντίστροφο. Επίσης, ασχολείται με το λόγο για τον οποίο το οικονομικό περιβάλλον μίας χώρας προσφέρει σε συγκεκριμένες βιομηχανίες ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Αυτό που προσπαθεί να κάνει ο Porter στο έργο του είναι να συνδυάσει σε μία θεωρία το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχει μία πολυεθνική επιχείρηση με το εθνικό, όπως το ονομάζει, πλεονέκτημα της χώρας της μητρικής επιχείρησης. Για τον Porter, η διεθνής ανταγωνιστικότητα μίας επιχείρησης εξαρτάται άμεσα από την ικανότητα που έχει ή που θα έχει προκειμένου να εκμεταλλευτεί σωστά και αποδοτικά τα ιδιοκτησιακά της πλεονεκτήματα στη μητρική της χώρα⁴¹. Η κριτική στην προσέγγιση αυτή συνδέεται με το γεγονός ότι επικεντρώνεται πρωτίστως στη χώρα προέλευσης και τις πολιτικές που ακολουθεί, χωρίς να λαμβάνει υπόψη ότι στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης υπάρχουν έντονες

---

⁴⁰ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., (2014) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 162

⁴¹ PORTER, M. (1990), *The competitive advantage of nations*. New York: Free Press

αλληλεπιδράσεις μεταξύ των επιχειρήσεων διεθνώς⁴².

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εστιάζοντας στις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις στην Ελλάδα επιχειρείται παρακάτω μία σύντομη ιστορική αναδρομή και στη συνέχεια παρουσιάζεται σε κωδικοποιημένη μορφή η αποτύπωση των σημαντικότερων Ξένων Άμεσων Επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα.

3.1 Οι πρώτες εισροές ιδιωτικών κεφαλαίων στην Ελλάδα

Πολλές ξένες πολυεθνικές εταιρείες ανέλαβαν την κατασκευή των σημαντικότερων έργων υποδομής της προπολεμικής Ελλάδας. Συγκεκριμένα⁴³:

1. Η βρετανική επιχείρηση Lake coras L.T.D ανέλαβε τις εργασίες αποξηράνσης της λίμνης της Κωπαΐδας το 1887. Από τα 2.400.000 εκτάρια που αποξηράνθηκαν, το 1.900.000 περιήλθε σταδιακά στην ξένη επιχείρηση. Το ένα τέταρτο της λίμνης συμφωνήθηκε να καλλιεργείται αποκλειστικά από την εταιρεία, ενώ τα τρία τέταρτα από τους αγρότες.

2. Δύο άλλες αγγλικές επιχειρήσεις, η L Eastern Telegraph Company και η Cable and Wireless Company, ανέλαβαν την τοποθέτηση τηλεγραφικών για

---

⁴² ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., (2014) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, σελ. 163

⁴³ ΣΤΑΜΠΟΓΛΗ Δ. (2008), Ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα: μια σχέση αγάπης-μίσους, Εκδόσεις Economía Publishing, σελ 36

την επικοινωνία μεταξύ των ελληνικών νησιών και της ηπειρωτικής χώρας, αλλά και την τηλεγραφική σύνδεση της χώρας με τις δυτικές δυνάμεις.

3. Το 1925 το Ελληνικό Δημόσιο και η επιχείρηση Power and Traction Fin Co, συμφώνησαν η δεύτερη να αναλάβει την εγκατάσταση του σιδηροδρομικού δικτύου που θα ένωνε την Αθήνα με τον Πειραιά.

4. Την ίδια χρονιά, η αμερικανική επιχείρηση Ulen κατασκεύασε το φράγμα του Μαραθώνος και εγκατέστησε το δίκτυο διανομής νερού προς την πρωτεύουσα.

5. Το 1926 βελγική εταιρεία ανέλαβε την κατασκευή σύνδεσης των οδών Βέροιας –Καλαμπάκας με τη Νότια Ελλάδα. Μάλιστα η αμοιβή της εργασίας καθορίστηκε να είναι εκτός από το ύψος των δαπανών που διατέθηκε για τα έργα και ένα πριμ ίσο με 15% της συνολικής αξίας των έργων.

6. Το 1940 το Ελληνικό Δημόσιο παραχώρησε την εκμετάλλευση της κινητήριας δύναμης των νερών του ποταμιού Αχελώου, μέχρι το 2010, στην αμερικανικής προέλευσης εταιρεία Cooper and Chemical Corporation.

Όπως προκύπτει από τις παραπάνω ενδεικτικές αναφορές, το δυτικοευρωπαϊκό και το αμερικανικό κεφάλαιο διείσδυσε σταδιακά στην Ελλάδα σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Μάλιστα, οι συμβάσεις που υπέγραψαν οι ξένες ιδιωτικές εταιρείες με το Ελληνικό Δημόσιο, τους απέδωσαν πραγματικά εξαιρετικού ύψους κέρδη. Αυτό οφειλόταν ουσιαστικά σε δύο λόγους: πρώτον διότι αναλάμβαναν την κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής που θεωρήθηκαν απαραίτητα για την ομαλή λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων και δεύτερον, διότι οι ελληνικές επιχειρήσεις ή καλύτερα το μεγαλύτερο τμήμα του ελληνικού κεφαλαίου ήταν απασχολημένο σε περιθωριακούς και παρασιτικούς τομείς της οικονομίας.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι το 1930, μεταξύ των 131 ασφαλιστικών επιχειρήσεων, μόνο οι δεκαπέντε ελέγχονταν από ελληνικό κεφάλαιο.

3.1.1 Ιστορική Εξέλιξη των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

Κατά τη δεκαετία του 1950, η είσοδος των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα ήταν περιορισμένη και η επίδρασή τους στην εκβιομηχάνιση χαρακτηρίζεται ως περιθωριακή⁴⁴. Το νομοθετικό πλαίσιο για την προσέλκυση και προστασία των ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα ξεκίνησε με τη θέσπιση του Νόμου 2687/1953⁴⁵. Ο νόμος που ρύθμιζε με ευνοϊκό τρόπο⁴⁶ την προστασία του κεφαλαίου που εισάγεται στη χώρα με σκοπό την επένδυση, δεν θα μπορούσε να ανακληθεί ή να τροποποιηθεί. Ο Νόμος 2687/53 περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού, παραχώρησε στο ξένο κεφάλαιο επιπλέον κίνητρα από εκείνα που προβλέπονταν για τις εγχώριες επενδύσεις. Πιο συγκεκριμένα, προέβλεπε την απαλλαγή από φόρους και δασμούς για την εισαγωγή κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ανταλλακτικών, πρώτων και βοηθητικών υλών, για διάστημα δέκα ετών από την πραγματοποίηση της επένδυσης, το δικαίωμα απασχόλησης ξένου προσωπικού σε διοικητικές αλλά και τεχνικές θέσεις, τον επαναπατρισμό των κερδών αλλά και μέρους του αρχικού κεφαλαίου, την επανεπένδυση των κερδών που δεν έχουν

---

⁴⁴ ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση Εκδόσεις Κριτική, 2010, σελ. 223.

⁴⁵ ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ ΚΩΝ. (2014), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Ελλάδα. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ. 3.

⁴⁶ Το ξένο ιδιωτικό κεφάλαιο διείσδυσε βέβαια, αλλά περισσότερο με συμβάσεις που παραχωρούσαν στις πολυεθνικές πρόσθετα προνόμια από εκείνα που καθόριζαν οι νόμοι. Έτσι, πολυεθνικές όπως η ΕΧΧΟΝ, Steyer, Pechiney, Nestle πραγματοποίησαν επενδύσεις στην Ελλάδα αφού πρώτα εξασφάλισαν πρόσθετα προνόμια από το Δημόσιο.

επαναπατριστεί, την επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς ανάμεσα στο ελληνικό κράτος και στον ξένο επενδυτή από ξένη διαιτησία, όπως και την παραχώρηση κάποιων διευκολύνσεων σε επενδύσεις ανάλογα με τη συμμετοχή τους στην υποκατάσταση των εισαγωγών, την απασχόληση κ.α. όπως για παράδειγμα την απαγόρευση εγκατάστασης νέων παραγωγικών μονάδων από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις ή τη χρέωση τον ηλεκτρικού ρεύματος σε τιμές κατώτερες της μέσης τιμής του βιομηχανικού ρεύματος.

Η οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε τη δεκαετία του 1950⁴⁷, ήταν προσανατολισμένη προς την υποκατάσταση των εισαγωγών και την προστασία της εγχώριας παραγωγής, καθώς και της εγχώριας βιομηχανίας, η οποία βρισκόταν σε κατάσταση επανεκκίνησης εκείνη την περίοδο ύστερα από διάλυση της εγχώριας παραγωγικής δραστηριότητας, ως αποτέλεσμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του εμφυλίου που ακολούθησε. Κατά συνέπεια, ΞΑΕ που κατευθύνονταν σε τομείς όπου ήδη δραστηριοποιούνταν εγχώριες οικονομικές μονάδες απορρίπτονταν, ενώ γίνονταν αποδεκτές μόνο εκείνες που είχαν καθαρά εξαγωγικό χαρακτήρα ή αφορούσαν τομείς στους οποίους δεν υπήρχαν εγχώριες επιχειρήσεις.

Αυτή τη δεκαετία, κυριαρχούσαν οι αμερικανικές επιχειρήσεις στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο την εξυπηρέτηση των εγχώριων αγορών. Δεδομένου του μικρού μεγέθους της ελληνικής αγοράς και του χαμηλού επιπέδου ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, οι αμερικανικές πολυεθνικές εταιρείες παρουσίαζαν χαμηλό ενδιαφέρον για την Ελλάδα ως χώρα υποδοχής επενδύσεων και κατ' επέκταση η συνολική εισροή ΞΑΕ

---

⁴⁷ ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση Εκδόσεις Κριτική, 2010, σελ. 223, ΚΟΤΑΡΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΟΥΛΑΣ Δ. (2013). Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των Θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ. 7.

βρισκόταν σε χαμηλό επίπεδο.

Όσες ΞΑΕ πραγματοποιήθηκαν αυτήν την περίοδο, κατευθύνθηκαν κατά κύριο λόγο στον κλάδο της μεταποίησης ή στη βαριά βιομηχανία, όπου δεν δραστηριοποιούνταν ελληνικές επιχειρήσεις. Όσον αφορά στον κλάδο της μεταποίησης, το 75% των ΞΑΕ που κατευθύνθηκαν σε αυτόν τον κλάδο διοχετεύθηκε στους τομείς των βασικών μετάλλων, τον πετρελαίου, των μεταφορικών μέσων, των χημικών και των πλαστικών-ελαστικών. Το υπόλοιπο 15% αφορούσε τους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας, τον καπνού και τον χαρτιού. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις που υπάγονται στον μεταποιητικό τομέα συγκεντρώνονταν κυρίως στην παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων με στόχο την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης.

Από τις αρχές της δεκαετίας τον 1960, οι εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα άρχισαν να αυξάνονται σημαντικά⁴⁸. Αυτό οφείλεται στην αλλαγή της στάσης των ελληνικών κυβερνήσεων ως προς την εισαγωγή ξένων κεφαλαίων στη χώρα⁴⁹. Οι Νόμοι 4171/1961, 4231/1962, 4256/1962 προωθούσαν μια σειρά από κίνητρα στους ξένους επενδυτές, όπως την έμμεση επιδότηση, τις φοροαπαλλαγές, την απαλλαγή από τους δασμούς κατά την εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού και ενδιάμεσων προϊόντων. Παράλληλα, η συμφωνία σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

---

⁴⁸ Για παράδειγμα, η Pechiney παρουσιάζεται στην Ελλάδα το 1961 με την επωνυμία Aluminium de Grece. Ήταν η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή βιομηχανία εξόρυξης βοξίτη και κατεργασίας αλουμίνιας και αλουμινίου. Τα εισαχθέντα κεφάλαια της Pechiney έφτασαν περίπου τα 4,74 δις δρχ και η συμμετοχή ελληνικών κεφαλαίων στο σύνολο της επένδυσης ήταν 1,206 δις δρχ. Πριν από την εγκατάσταση της Pechiney είχαν εξασφαλιστεί από γαλλικής πλευράς σημαντικές παραχωρήσεις και διευκολύνσεις, όπως η εξασφάλιση της παροχής φτηνής ενέργειας (9 λεπτά την ΚWK), γεγονός που προκάλεσε τις έντονες διαμαρτυρίες άλλων βιομηχανικών επιχειρήσεων.

⁴⁹ ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. (2013), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ 7

(ΕΟΚ) το 1961, είχε μία ουσιαστική θετική επίδραση στις εισροές ΞΑΕ, καθώς προέβλεπε την σταδιακή κατάργηση των εμποδίων στις συναλλαγές της χώρας με την Κοινή αγορά, και πρώτα απ' όλα την κατάργηση των εμποδίων σχετικά με τα ελληνικά μεταποιητικά προϊόντα.

Το Ελληνικό Δημόσιο ενδιαφερόταν από το 1961 να ιδρύσει εργοστάσιο κονσερβοποίησης γάλακτος στη Μακεδονία κυρίως για να απορροφήσει τα πλεονάσματα του προϊόντος στην περιοχή αυτή. Το 1972 υπέγραψε συμφωνία με τη Nestle, εταιρεία ελβετικής προέλευσης. Η πολυεθνική διέθετε το 51% των μετοχών κεφαλαίου ενώ το υπόλοιπο 49% καλύφθηκε από συμμετοχές γεωργικών επαρχιακών βιομηχανιών. Στη σύμβαση αυτή η Nestle διατηρούσε το δικαίωμα να μεταβιβάζει τις μετοχές που της ανήκαν στις θυγατρικές επιχειρήσεις της, ενώ παράλληλα είχε το δικαίωμα να εισάγει γάλα από την Ελβετία στην περίπτωση που θα παρουσιάζονταν πλεονάσματα στη χώρα αυτή. Επίσης, το Δημόσιο ήταν υποχρεωμένο να βάζει εισφορά σε όλα τα ομοειδή προϊόντα που εισάγονταν στην Ελλάδα και που η τιμή τους ήταν μικρότερη από τα παραγόμενα της πολυεθνικής. Η Αγροτική Τράπεζα ανέλαβε την υποχρέωση να παρέχει δάνεια στην εταιρεία για κεφάλαια κίνησης με επιτόκιο μόλις 5%. Την ίδια χρονιά, το τρέχον επιτόκιο με το οποίο δανειοδοτούνταν οι ελληνικές επιχειρήσεις ήταν από 11% έως 12,5% .

Οι συνολικές εισροές ΞΑΕ αυξήθηκαν σημαντικά συγκριτικά με την προηγούμενη δεκαετία, αν και παρουσίαζαν διακυμάνσεις⁵⁰. Το χρονικό διάστημα 1962- 1967 οι εισροές ΞΑΕ παρουσίαζαν αύξουσα πορεία αν και η πενταετής περίοδος που ακολούθησε (1968-1972) χαρακτηρίζονταν από καθοδική τάση. Από το 1973-1975 παρατηρήθηκε μία δυναμική μεγέθυνση

---

⁵⁰ ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση Εκδόσεις Κριτική, 2010, σελ. 226.

των εισροών, την οποία διαδέχτηκε και πάλι η πτωτική πορεία, με εξαίρεση το έτος 1980.

Οι ΞΑΕ που πραγματοποιήθηκαν αυτήν την δεκαετία, κατευθύνθηκαν και πάλι στον τομέα της μεταποίησης, αν και παρατηρήθηκε μεταβολή στη διάρθρωση της μεταποίησης προς κλάδους ενδιάμεσων προϊόντων όπως τα μη μεταλλικά ορυκτά και τα βασικά μέταλλα.

Κατά τη χρονική περίοδο 1954-1981 η κατανομή των ΞΑΕ στην μεταποίηση φαίνεται να συγκεντρώνεται σε τρεις κλάδους: στον κλάδο του πετρελαίου με ποσοστό 31,85%, στον κλάδο των βασικών μετάλλων με 22,75% και στον κλάδο των χημικών με 11,47%. Αν προστεθούν ακόμα ο τομέας των ηλεκτρικών μηχανών και των μεταφορικών μέσων, με ποσοστά 6,89% και 7,39% αντίστοιχα, προκύπτει πως ο βαθμός συγκέντρωσης ξεπερνά το 80%⁵¹.

Αναφορικά με την χώρα προέλευσης των ΞΑΕ για την περίοδο 1953- 1973 την πρώτη θέση κατέχουν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ), με δεύτερη σε σπουδαιότητα τη Γαλλία, ενώ αργότερα παρατηρείται αλλαγή με τα κράτη-μέλη της τότε ΕΟΚ να προηγούνται. Σύμφωνα με τον Κυρκιλή (2010), οι ΞΑΕ με αφετηρία κάποιο κράτος- μέλος της ευρωπαϊκής κοινότητας κατευθύνονταν κυρίως στους τομείς των βασικών μετάλλων, των ηλεκτρικών μηχανών, των χημικών, των υφαντουργικών ενδυμάτων και των πλαστικών- ελαστικών. Από την άλλη πλευρά, οι αμερικανικές ΞΑΕ κατευθύνονταν στα χημικά, στο πετρέλαιο, στο χαρτί, στα πλαστικά- ελαστικά, στα μεταλλικά προϊόντα και στις ηλεκτρικές συσκευές.

---

⁵¹ ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ., Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση Εκδόσεις Κριτική, 2010, σελ. 229.

Το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980 πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αναθεωρήσεις του θεσμικού πλαισίου για τις ΞΑΕ, στα πλαίσια της σταδιακής απελευθέρωσης στην κίνηση κεφαλαίων. Παρ' όλα αυτά, οι δεκαετίες του 1980 και 1990 χαρακτηρίζονται από στασιμότητα σχετικά με την εισροή ΞΑΕ στην Ελλάδα⁵². Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως αυτήν την περίοδο οι διεθνείς ροές αυξάνονταν λόγω της παγκοσμιοποίησης και της εμφάνισης νέων αγορών από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Ασίας, οι οποίες προσπαθούσαν να αποκτήσουν μια θέση στη διεθνή κατανομή παραγωγής. Παράλληλα, παρατηρείται μία στροφή προς τον κλάδο των υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα το εμπόριο, τον τουρισμό, τις μεταφορές και τη χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση. Οι ξένοι επενδυτές εξακολουθούν να δείχνουν την προτίμηση τους στον τομέα της μεταποίησης εκφράζοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον κλάδο των καταναλωτικών προϊόντων (τρόφιμα, ποτά). Η συμμετοχή της γεωργίας ήταν σημαντική κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1980, ωστόσο στις αρχές της επόμενης δεκαετίας μειώνεται ώσπου στα τέλη αυτής μηδενίζεται. Τέλος, χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η αύξηση της συμμετοχής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) ως χώρες προέλευσης των ΞΑΕ, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται η συμμετοχή των χωρών των ΗΠΑ.

Το διάστημα 1980 - 1988 η μέση ετήσια εισροή ΞΑΕ στην Ελλάδα ήταν ίση με 552,22 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (USD). Την περίοδο 1989-1992 οι εισροές ακολουθούν ανοδική πορεία, με την μέση ετήσια εισροή να ανέρχεται σε 1009 εκατομμύρια USD. Τα επόμενα δυο χρόνια (1993 και 1994) παρατηρείται πτώση των εισροών (977 και 981 εκατομμύρια USD

---

⁵² ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. (2013), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των θεσμών, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ. 8.

αντίστοιχα), την οποία διαδέχτηκε και πάλι η άνοδος για τις επόμενες δυο χρονιές (1053 και 1058 εκατομμύρια USD αντίστοιχα για το 1995 και 1996). Η τριετία που ακολούθησε (1997-1999) χαρακτηρίζεται από αστάθεια ενώ η κατάσταση φαίνεται να αλλάζει από το 1999 και μετά, όπου η Ελλάδα εισέρχεται σε μία εποχή μεγάλης αύξησης των ροών ΞΑΕ. Αυτό οφείλεται, στην ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ και κατ' επέκταση στην απελευθέρωση των κεφαλαιακών ροών λόγω της εξάλειψης της αβεβαιότητας σχετικά με την διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας⁵³.

3.2 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις στην Ελλάδα μετά την είσοδο στην Ο.Ν.Ε.

Το χρονικό διάστημα 2001 – 2006 οι ετήσιες ροές ΞΑΕ ακολούθησαν ανοδική πορεία, φθάνοντας τα 5354,8 εκατ. δολάρια ΗΠΑ το 2006. Η είσοδος της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος το 2001, όπως και η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, θεωρήθηκαν ως μια ιστορική ευκαιρία για την ελληνική οικονομία να αντιμετωπίσει τις διαρθρωτικές της αδυναμίες, να βελτιώσει το επιχειρηματικό κλίμα, την ανταγωνιστικότητα και την απόδοση των επενδύσεων.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι καθαρές εισροές (% ΑΕΠ) ΞΑΕ στην Ελλάδα από το 2000-2015, δηλαδή σε ποιο ποσοστό οι ΞΑΕ συνέβαλαν στη μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

---

⁵³ ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (2013), σελ. 8.

**Καθαρές Εισροές (% ΑΕΠ) Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα
(2000-2015)⁵⁴**

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΡΟΕΣ
2000	-0,006
2001	0,001
2002	0,022
2003	0,697
2004	0,893
2005	0,278
2006	1,979
2007	0,615
2008	1,618
2009	0,837
2010	0,178
2011	0,379
2012	0,677
2013	1,23
2014	0,714
2015	-0,148

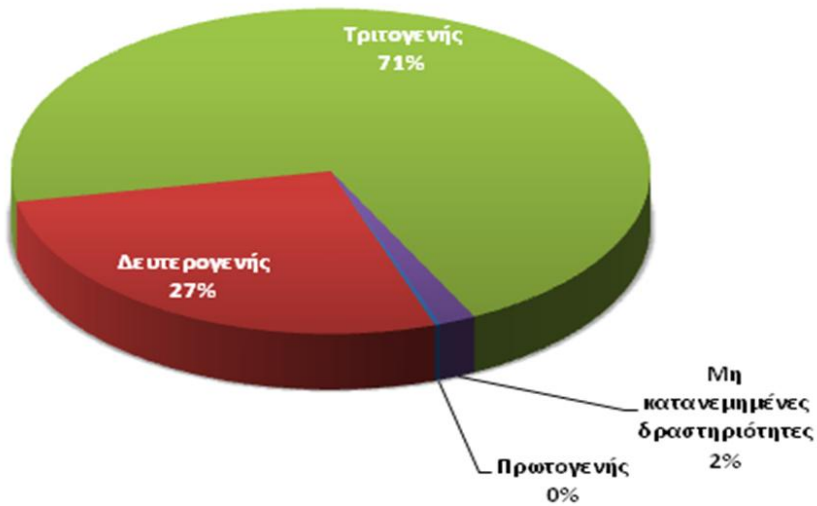
Όπως διαπιστώνεται από τον παραπάνω πίνακα παρά τις μικρές αυξομειώσεις του ποσοστού συμμετοχής στο ΑΕΠ, το ποσοστό συμμετοχής των ΞΑΕ στο ΑΕΠ κινείται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα με την καλύτερη επίδοση να σημειώνεται το έτος 2006 με ποσοστό περίπου στο 2% του ΑΕΠ αλλά και το έτος 2013 με ποσοστό 1.23% του ΑΕΠ. Από εκεί και μετά ξεκινά πάλι η πτώση με αποκορύφωμα το έτος 2015 με ποσοστό -0148% του ΑΕΠ.

Αναφορικά με την κατανομή των εισροών ΞΑΕ τις περιόδους 2003-2008 και 2009-2014, παρουσιάζονται τα ακόλουθα διαγράμματα στα οποία διαφαίνεται σε ποιους τομείς παρουσιάζονται οι μεγαλύτερες εισροές κεφαλαίων. Από τα παρακάτω διαγράμματα διαφαίνεται μια στροφή

⁵⁴ [http:// data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?](http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?)

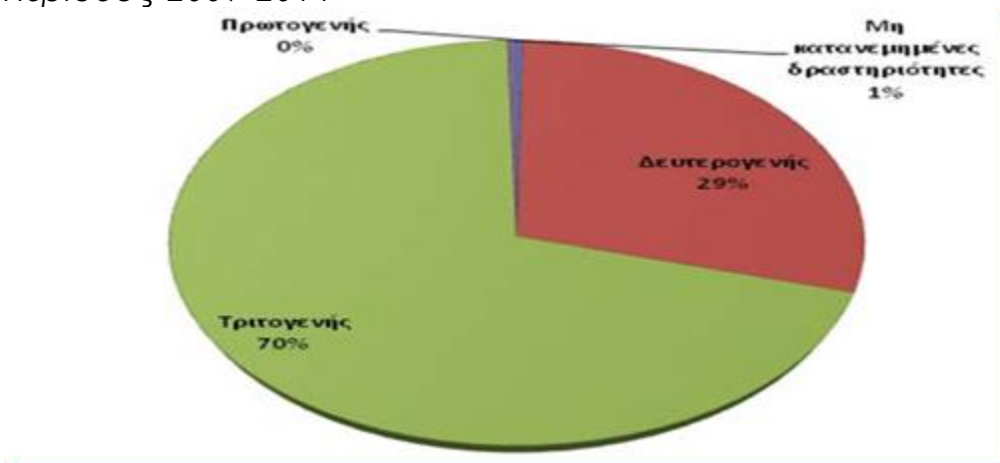
από τη μεταποίηση, στον τριτογενή τομέα παραγωγής και πιο συγκεκριμένα στις οικονομικές υπηρεσίες, στο εμπόριο και στις επικοινωνίες.

Περίοδος 2003 - 2008

Συνολική αξία: 28.405,7 εκατομμύρια ευρώ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2015

Περίοδος 2009-2014

Συνολική αξία: 17.016,2 εκατομμύρια ευρώ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2015

Ακολουθεί πίνακας με τις καθαρές άμεσες επενδύσεις ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για τα έτη 2001-2014.

Άμεσες Επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

Σημειώσεις :

1. Κατανομή κλάδων οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων κατοίκων σύμφωνα με Eurostat, Balance of Payment Vademecum - NACE rev. 2.

2. Τα στοιχεία περιλαμβάνουν τα επανεπενδυθέντα κέρδη/ ζημιές

Ποσά σε εκατ. ευρώ

Συνολικά κεφάλαια (in terms of stocks) τέλος έτους αναφοράς

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γεωργία, ορυχεία	270,0	266,0	272,0	271,0	436,0	80,0	70,0	65,0	69,0	143,0	338,9	580,1	742,0	680,8
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες και ξύλο	155,0	161,0	166,0	136,0	162,0	162,0	181,0	144,0	136,0	131,0	143,9	148,7	131,4	131,8
Τρόφιμα, ποτά και καπνός	2.640,0	2.374,0	2.806,0	2.943,0	4.728,0	4.656,0	7.785,0	3.903,0	4.855,0	4.435,0	3.082,5	4.078,0	3.324,6	1.548,1
Προϊόντα πετρελαίου, χημικών, φαρμακευτικών και πλαστικού	1.835,0	1.805,0	2.308,0	3.063,0	3.816,0	3.859,0	3.884,0	2.371,0	2.807,0	3.124,0	2.896,3		3.111,5	2.455,1
Μεταλλικά προϊόντα και μηχανήματα	942,0	773,0	829,0	944,0	962,0	1.183,0	1.719,0	722,0	624,0	679,0	512,4	2.916,3	1.144,8	1.091,7
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, οπτικά προϊόντα	116,0	105,0	94,0	112,0	34,0	59,0	60,0	50,0	51,0	48,0	8,2	8,3	20,5	21,5
Οχήματα και λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,0	3,6	3,2	3,2	0,8
Λοιπές μεταποιητικές βιομηχανίες	938,0	728,0	789,0	872,0	281,0	943,0	1.432,0	1.134,0	947,0	1.082,0	1.003,1	892,3	575,4	606,8
Ηλεκτρική ενέργεια, αέριο και νερό	3,0	2,0	10,0	14,0	150,0	230,0	333,0	402,0	389,0	843,0	990,2	1.330,1	2.041,6	2.540,6
Κατασκευές	241,0	269,0	478,0	467,0	439,0	516,0	550,0	372,0	367,0	323,0	346,1	390,9	400,8	345,4
Εμπόριο και επισκευές Ξενοδοχεία και εστιατόρια	2.969,0	2.440,0	2.809,0	3.127,0	2.261,0	2.521,0	2.896,0	3.277,0	3.804,0	4.182,0	4.143,0	3.986,0	4.761,9	4.603,8
Μεταφορές και αποθήκευση	622,0	772,0	780,0	931,0	866,0	896,0	961,0	829,0	911,0	710,0	648,7	662,7	734,2	762,7
Ενημέρωση και επικοινωνία	326,0	325,0	411,0	449,0	379,0	293,0	370,0	666,0	649,0	472,0	580,2	548,4	610,0	754,3
Ενημέρωση και επικοινωνία	2.201,0	2.511,0	3.596,0	525,0	4.533,0	4.177,0	3.291,0	5.476,0	5.271,0	5.429,0	3.109,8	2.837,3	4.283,4	4.369,2
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	3.501,0	3.033,0	3.506,0	5.138,0	4.968,0	8.735,0	10.955,0	6.679,0	5.517,0	6.348,0	2.737,6	-1.872,6	-7.051,1	-6.670,9
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	97,0	180,0	195,0	202,0	263,0	77,0	42,0	194,0	198,0	370,0	280,2	363,7	1.353,5	2.069,9
Επαγγελματικές, επιστημονικές και	136,0	153,0	170,0	146,0	231,0	350,0	441,0	361,0	353,0	675,0	585,4	676,0	454,9	686,7

τεχνικές δραστηριότητες															
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	140,0	249,6	205,2	274,7	525,5
Εκπαίδευση	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	0,8	0,5	0,6
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	16,0	80,0	71,0	52,0	79,0	130,0	195,0	103,0	31,0	179,6	186,1	214,8	201,4	189,8	
Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	104,0	104,0	90,0	88,0	80,0	110,0	60,0	162,0	830,0	752,0	613,8	400,3	1.606,0	1.826,9	
Λοιπές υπηρεσίες	172,3	199,8	214,6	219,9	111,0	118,4	123,4	221,1	300,6	72,0	25,8	20,0	18,3	18,7	
Μη κατανεμόμενα	2,0	6,0	10,0	12,0	9,0	24,0	30,0	9,0	20,0	-	-	-	-	-	
Σύνολο	17.286,3	16.286,8	19.604,6	19.711,9	24.788,0	29.119,4	35.378,4	27.140,1	28.129,6	30.140,6	22.485,6	18.951,1	18.743,3	18.559,6	

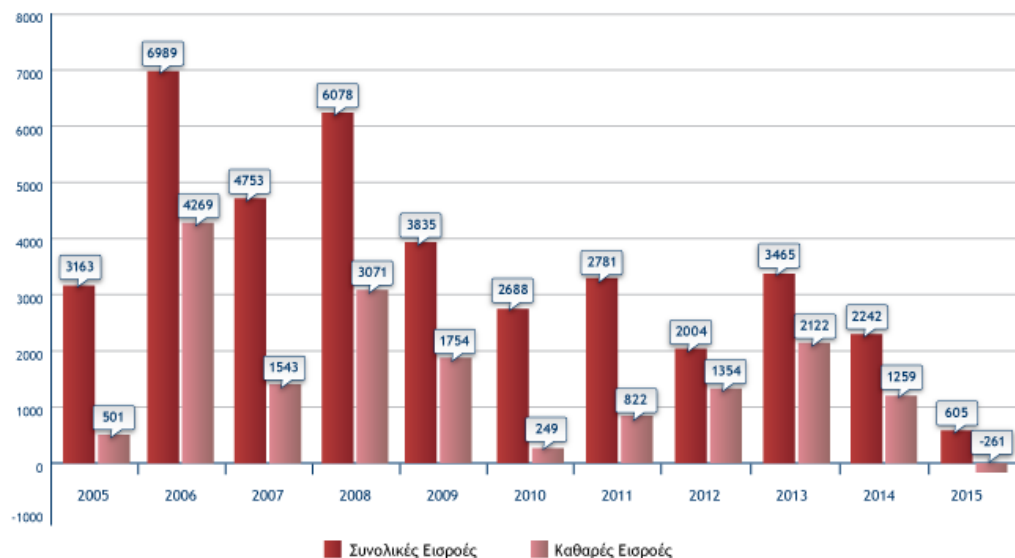
Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα, ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη κινητικότητα είναι αυτός των υπηρεσιών. Αντίθετα, οι μικρότερες ροές ΞΑΕ παρατηρούνται σε κλάδους όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία και η αλιεία.

Η περίοδος μετά το 2007, στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής κρίσης, φαίνεται να έχει επιφέρει αλλαγές στην κατανομή των ΞΑΕ. Οι αναπτυγμένες χώρες φαίνεται να επλήγησαν περισσότερο σε αντίθεση με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, οι οποίες αύξησαν σημαντικά το μερίδιό τους στην παγκόσμια αγορά. Η ΕΕ παρόλο που εξακολουθεί να αποτελεί έναν ελκυστικό προορισμό για ΞΑΕ, δέχτηκε σημαντική μείωση στην εισροή ΞΑΕ, με αποτέλεσμα το μερίδιό της σε παγκόσμιο επίπεδο να μειωθεί περίπου στο μισό σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία (από 45% περίπου το 2001 σε 23% το 2010)⁵⁵, χάνοντας έδαφος έναντι των αναδυόμενων οικονομιών.

⁵⁵ ΚΟΤΑΡΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΟΥΛΑ Δ. (2013). Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των Θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ 14.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η επίδραση της κρίσης είναι αισθητή, καθώς όλοι οι επενδυτές σχεδόν περιορίζουν την παρουσία τους. Το 2010 καταγράφεται δραματική μείωση των ΞΑΕ. Παρά την οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει όμως η Ελλάδα από το 2010, οι επιδόσεις της χώρας στην προσέλκυση ΞΑΕ για το 2014 ήταν αρκετά ικανοποιητικές, με τις συνολικές (ακαθάριστες) εισροές κεφαλαίων στη χώρα να ανέρχονται σε 2,6 δις Ευρώ, ενώ οι καθαρές εισροές έφτασαν σε 1,6 δις Ευρώ. Κατά το έτος 2015, ωστόσο, οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές επενδυτικών κεφαλαίων μειώθηκαν σημαντικά, ως αποτέλεσμα των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίου (capital controls) και της γενικότερης οικονομικής και πολιτικής αστάθειας. Οι καθαρές εισροές ΞΑΕ μάλιστα παρουσιάζουν αρνητική τιμή (από- επένδυση) ⁵⁶.

Οι εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)⁵⁷

⁵⁶ Πηγή: www.enterprisegreece.gov.gr

⁵⁷ Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2015

Οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, που στην ουσία αντικατοπτρίζουν την πραγματική επίδοση της χώρας στην προσέλκυση επενδύσεων, σημείωσαν το 2015 μια μείωση σε σχέση με το 2014 κατά 73%, φθάνοντας τα 605 εκατομμύρια ευρώ περίπου. Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο πως οι ακαθάριστες εισροές παρουσιάζονται τόσο μειωμένες και εξαιτίας της διεθνούς μεθοδολογίας η οποία υπολογίζει τα αρνητικά επανεπενδυθέντα κέρδη (ζημιές) των ήδη εγκατεστημένων ξένων εταιρειών ως αρνητικό υπενδεδυμένο κεφάλαιο (το οποίο αφαιρείται από τις συνολικές εισροές ΞΑΕ στη χώρα).

Οι καθαρές εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων σημείωσαν το ίδιο έτος μια σημαντική μείωση σε σχέση με το 2014 και εμφάνισαν αρνητική τιμή (-261,4 εκατομμύρια ευρώ), δηλαδή τάσεις από-επένδυσης. Η διαφορά μεταξύ συνολικών και καθαρών εισροών ΞΑΕ στην Ελλάδα κατά το 2015 αφορούσε κυρίως σε αποπληρωμές δανείων προς τις μητρικές και δευτερευόντως στις εκροές κεφαλαίων για εξαγορές και συγχωνεύσεις στο εξωτερικό, από τις ξένες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα.

Ωστόσο, η αύξηση των εισροών των ΞΑΕ θεωρείται εφικτή καθώς η ταχεία προώθηση μεταρρυθμίσεων, η μείωση των τιμών των παραγωγικών συντελεστών ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης, δημιουργούν αξιόλογες επενδυτικές ευκαιρίες. Η προβλεπόμενη αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας καθώς και του φυσικού πλούτου αναμένεται να ενισχύσουν το επενδυτικό πλαίσιο της χώρας. Παράλληλα, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (γεωπολιτικά, κλιματολογικά, ιστορικά) που ευνοούν τις επενδύσεις δεν εθίγησαν από την οικονομική κρίση και προσφέρονται για

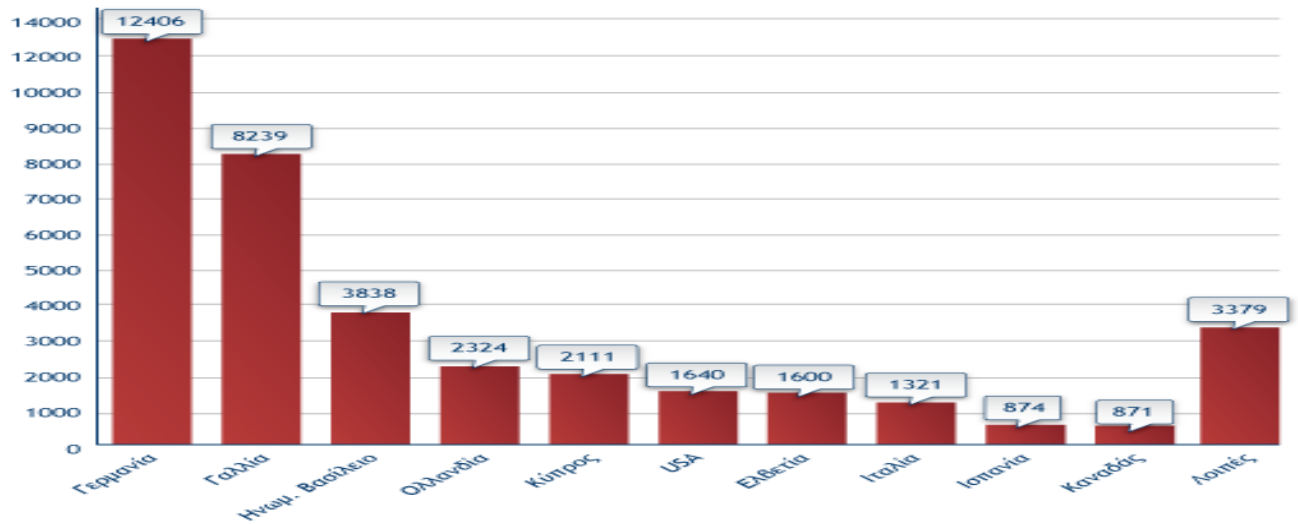
αξιοποίηση⁵⁸.

Η επενδυτική δραστηριότητα στην Ελλάδα, όπως παρατηρούμε και από το ακόλουθο διάγραμμα, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας προέρχεται κατά κύριο λόγο από εταιρείες σημαντικών αγορών, όπως της ΕΕ, με τη Γερμανία να αποτελεί την πρώτη χώρα προέλευσης επενδυτικών κεφαλαίων και τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ολλανδία και την Κύπρο να ακολουθούν. Ειδικότερα, η Γερμανία αποτελεί την πρώτη χώρα προέλευσης επενδυτικών κεφαλαίων για το χρονικό διάστημα (2005-2015) με αρκετά μεγάλη διαφορά από τη δεύτερη Γαλλία, κυρίως λόγω της επένδυσης της Deutsche Telecom στον ΟΤΕ, ενώ οι γαλλικές επενδύσεις επικεντρώθηκαν περισσότερο στην εξαγορά ελληνικών τραπεζών από γαλλικές κατά την περίοδο πριν την έναρξη της κρίσης. Στην πρώτη δεκάδα των χωρών που επενδύουν στη χώρα την τελευταία δεκαετία ανήκουν επίσης οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, με τις χώρες αυτές να αυξάνουν σημαντικά την επενδυτική τους παρουσία τα τελευταία έτη. Είναι χαρακτηριστικό πως για το 2015, ο Καναδάς είναι μακράν η πρώτη χώρα – επενδυτής στην Ελλάδα, με ακαθάριστες (συνολικές) επενδύσεις ύψους 506,2 εκατομμυρίων ευρώ.

---

⁵⁸ Πηγή: www.enterprisegreece.gov.gr

Συνολικές εισροές ΞΑΕ ανά χώρα προέλευσης κεφαλαίων κατά την περίοδο 2005-2015 (σε εκατ. ευρώ)

2015: Προσωρινά στοιχεία
Συνολική Αξία: 38.602,7 εκατομμύρια ευρώ
 Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2016

Πιο αναλυτικά, στον ακόλουθο πίνακα, στον οποίο παρατίθενται τα σύνολα των εισροών ανά χώρα προέλευσης, επαληθεύεται ότι οι μεγαλύτερες εισροές επενδύσεων προέρχονται κυρίως από την Ευρώπη, την Ε.Ε. και από χώρες της ζώνης του ευρώ, παρά τις αρνητικές επιδόσεις για το 2015. Αντίθετα, μικρότερη επιχειρηματική δραστηριότητα εμφανίζεται στη χώρα μας από τις χώρες της Αφρικής και της Ωκεανίας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

ΚΑΘΑΡΕΣ ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΜΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ)

	2015*	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ													
ΣΥΝΟΛΟ	261,4	1.259,1	2.122,1	1.354,3	822,3	249,2	1.753,8	3.071,1	1.542,6	4.268,9	501,3	1.692,4	1.129,8

ΕΥΡΩΠΗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	622,2	198,2	1.923,0	1.717,6	455,8	300,7	1.624,3	2.982,3	1.498,0	4.223,8	298,2	1.445,0	1.386,4
ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ	588,2	130,9	1.042,0	1.715,5	375,6	196,9	1.561,1	2.908,2	1.440,8	4.058,7	231,9	1.355,3	1.660,3
ΑΥΣΤΡΙΑ	55,7	67,9	43,1	-47,2	322,5	342,6	182,8	-37,2	-10,2	48,3	65,6	19,9	6,7
ΒΕΛΓΙΟ	-78,7	-156,6	-31,2	195,2	-50,1	-73,9	-84,1	-194,6	-34,1	65,6	-46,0	1,5	-6,6
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	61,0	91,3	159,1	303,6	261,1	200,8	670,5	2.941,4	267,5	-72,9	225,3	-220,2	-56,9
ΙΣΠΑΝΙΑ	-53,2	-98,2	-17,6	22,7	258,2	-58,0	67,5	59,9	255,9	24,5	45,9	3,3	14,8
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	0,3	0,4	0,2	-6,5	1,2	6,5	4,4	3,2	1,0	1,1	0,3	-1,1	0,0
ΓΑΛΛΙΑ	212,3	-173,0	504,7	1.073,0	579,0	789,9	426,8	-211,2	307,1	2.340,3	235,5	309,1	212,3
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	-4,8	23,9	2,5	19,6	44,1	14,3	43,5	41,9	14,7	13,2	19,4	3,2	-10,4
ΙΤΑΛΙΑ	83,5	91,8	-17,3	-13,3	60,5	19,3	-88,2	-16,9	17,8	92,8	96,1	72,5	92,0
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	450,8	228,2	65,0	86,1	621,2	357,3	245,3	270,0	390,3	147,1	256,8	406,0	506,8
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	196,4	132,7	395,0	-159,4	198,3	-11,7	138,6	-79,1	215,1	414,9	565,0	83,9	158,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	0,1	0,2	1,0	139,0	105,3	0,5	0,0	-0,1	0,5	28,7	38,1	0,3	29,2
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	-0,1	-0,1	0,0	18,9	0,0	-0,4	-0,3	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
ΚΥΠΡΟΣ	168,2	25,4	86,6	-104,8	103,3	340,3	-5,5	254,2	253,2	206,2	56,6	19,0	6,7
ΜΑΛΤΑ	1,6	4,0	0,3	0,0	2,3	1,5	0,0	11,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
ΕΣΘΟΝΙΑ	0,1	0,5	0,5	1,8	1,3	0,3	0,4	1,5	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
ΛΕΤΟΝΙΑ	1,0	1,4	1,0	1,0	3,1	3,6	1,1	0,8	1,9	0,1	0,1	0,1	-0,4
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	0,0	0,1	0,2	1,9	0,3	0,6	0,1	0,0	1,3	0,3	-12,3	0,6	0,0
ΜΕΛΗ Ε.Ε. ΕΚΤΟΣ ΖΩΝΗΣ ΕΥΡΩ	-20,0	-109,0	-151,3	184,0	148,2	336,8	-41,9	-137,4	-241,8	748,2	266,0	657,2	707,5
ΔΑΝΙΑ	4,3	29,2	4,6	31,1	10,3	19,5	-2,5	-31,3	3,7	-45,8	-5,5	-3,3	0,9
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	-14,6	-144,5	-172,1	132,3	135,8	366,2	-49,8	-115,9	-268,4	783,2	259,0	648,9	701,8
ΣΟΥΗΔΙΑ	-2,5	-1,3	11,3	6,6	0,3	5,8	8,7	5,0	8,0	5,3	13,7	10,7	4,6
ΤΣΕΧΙΑ	-4,8	3,6	0,6	11,8	0,0	4,5	0,7	0,5	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	-0,1	0,5	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	-0,1	7,8	1,3	-0,1	3,1	0,0
ΠΟΛΩΝΙΑ	0,1	0,8	0,2	0,2	0,6	-0,3	-0,3	0,8	-4,3	2,3	-0,7	-0,6	0,0
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	-3,4	1,8	3,9	1,4	0,6	-1,6	0,8	5,2	6,0	0,6	-0,1	-0,8	0,1
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	1,0	0,8	0,1	0,6	0,6	1,4	0,5	-1,9	5,3	1,3	-0,4	-0,9	0,1
ΚΡΟΑΤΙΑ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0
ΆΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	-34,0	67,3	881,0	2,2	80,2	103,8	63,2	74,1	57,2	165,1	66,3	89,7	-273,9
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ : ΑΛΒΑΝΙΑ	0,6	3,0	0,8	0,4	-0,2	1,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,2
ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	0,7	1,1	0,4	0,1	-1,3	1,7	0,0	0,2	0,3	-0,4	0,4	0,1	0,1
ΠΡΩΗΝ ΠΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0,3	-0,1	0,0	-3,9	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,3	0,1	0,0	0,0	-0,1

ΕΛΒΕΤΙΑ	-52,7	17,5	861,9	30,7	17,7	29,7	56,1	63,0	37,3	72,3	41,4	69,9	-11,5
ΤΟΥΡΚΙΑ	1,6	5,7	12,5	2,5	-0,7	-0,5	-0,2	1,2	-0,9	0,0	-0,3	-0,5	-0,1
ΡΩΣΙΑ	20,2	26,6	25,3	10,1	12,8	3,1	4,8	5,6	9,3	0,7	6,4	6,4	-4,3
ΑΜΕΡΙΚΗ	262,9	906,9	110,9	-144,2	390,2	-45,7	30,0	79,2	54,1	-373,5	190,6	267,7	-11,9
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ :	-												
ΗΠΑ	278,0	552,4	5,7	117,8	443,5	-41,7	32,8	64,2	41,6	94,9	97,1	215,9	4,6
ΚΑΝΑΔΑΣ	502,2	291,1	66,7	-5,2	-1,6	-1,1	-3,5	-1,3	0,2	3,4	1,9	1,9	-1,0
ΩΚΕΑΝΙΑ	-4,0	-3,8	-1,4	2,8	1,8	-0,3	-1,9	-3,4	0,3	5,0	-1,3	0,7	-0,9
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ :													
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	2,3	2,7	4,4	2,5	1,1	0,0	-2,1	-2,9	-2,1	4,9	-1,4	-1,3	-0,9
ΑΣΙΑ	122,1	177,8	112,2	-189,3	-4,2	13,5	124,5	29,4	-4,9	400,9	1,4	6,8	2,5
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ :													
ΚΙΝΑ	18,6	16,9	72,8	0,0	8,0	1,2	0,1	0,0	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
ΧΟΝΓΚ-ΚΟΝΓΚ	30,5	27,6	19,0	16,2	10,2	12,9	1,6	-0,2	0,7	3,5	0,0	1,1	5,5
ΙΑΠΩΝΙΑ	-0,3	0,0	-0,8	-15,5	1,4	2,3	6,7	1,0	-4,5	0,3	1,2	2,4	-4,0
ΑΦΡΙΚΗ	-20,3	-20,0	-23,0	-33,0	-21,1	-18,1	-33,0	-19,0	-3,0	8,0	6,4	2,3	5,7
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ :													
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	0,8	1,0	0,4	0,1	-0,1	0,0	0,3	-3,6	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
ΜΗ ΚΑΤΑΝΕΜΗΜΕΝΣ	0,1	0,0	0,5	0,5	-0,1	-0,9	9,9	2,9	-1,9	4,8	5,9	-29,9	-251,9

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(α) Το θετικό πρόσημο (+) σημαίνει αύξηση των καθαρών ξένων επενδύσεων των μη κατοίκων στην Ελλάδα, ενώ το αρνητικό πρόσημο (-) σημαίνει μείωση των καθαρών ξένων επενδύσεων των μη κατοίκων στην Ελλάδα.

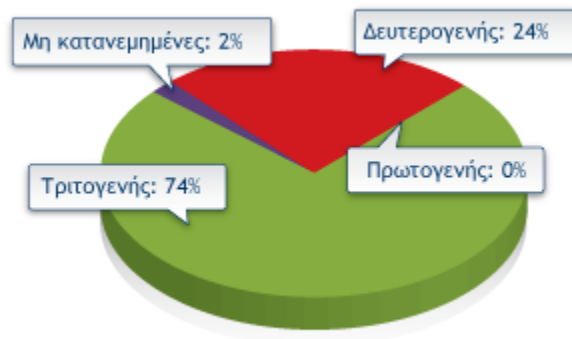
(b) Η γεωγραφική κατανομή βασίζεται στο Eurostat Balance of Payments Vademecum.

(c) Τα στοιχεία των άμεσων ξένων επενδύσεων περιλαμβάνουν επανεπενδυθέντα κέρδη.

Όσον αφορά στην κλαδική κατανομή των ξένων επενδύσεων διαπιστώνεται και από τα πρόσφατα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος ότι οι εισροές ΞΑΕ κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα συνεχίζουν να επικεντρώνονται, όπως δείχνει και το ακόλουθο διάγραμμα, κατά κύριο λόγο στον τριτογενή τομέα και ακολουθεί με σημαντική διαφορά ο δευτερογενής τομέας. Αντίστοιχη διάρθρωση ΞΑΕ εμφανίζει και η πλειονότητα των ανεπτυγμένων χωρών.

Συνολικές εισροές ΞΑΕ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2005-2015

2015: Προσωρινά στοιχεία

Συνολική Αξία: 38.602,7 εκατομμύρια ευρώ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2016

Η τάση της συγκέντρωσης των ΞΑΕ στις υπηρεσίες υπαγορεύθηκε κυρίως από την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, καθώς επίσης την τόνωση του εμπορίου, κυρίως πριν την έναρξη της κρίσης, ενώ τα τελευταία έτη παρατηρείται συγκέντρωση επενδύσεων στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας και τις λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες. Το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα είναι σχετικά χαμηλό σε σύγκριση με τις δυνατότητες της χώρας, γεγονός που υποδεικνύει σημαντικά επενδυτικά περιθώρια. Το ίδιο ισχύει και για τον πρωτογενή τομέα, με σχεδόν μηδενικά ποσοστά ΞΑΕ, σε μια χώρα με συγκριτικά οφέλη για τον κλάδο αυτό (κλιματολογικά κτλ).

Ειδικότερα:

A. Μεταποίηση

Στους κλάδους της μεταποίησης με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2005-2015 συγκαταλέγονται τα χημικά (με διαφορά), τα τρόφιμα & ποτά και τα μηχανήματα.

Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΞΑΕ στην μεταποίηση κατά την περίοδο 2005-2015

Συνολική Αξία: 6.709,1 εκατομμύρια ευρώ

2015: Προσωρινά Στοιχεία

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2016

Ο κλάδος της μεταποίησης με το σημαντικότερο επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2005-2015 είναι τα **χημικά** (με μεγάλη διαφορά, ποσοστό 55%). Δεδομένου ότι τα χημικά δεν περιλαμβάνουν στην ανάλυση αυτή τα πλαστικά και τα πετρελαιοειδή, το μεγάλο αυτό ποσοστό μπορεί να αποδοθεί στην ανάπτυξη του φαρμακευτικού κλάδου στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία.

Μετά τα χημικά, οι κλάδοι που συγκεντρώνουν τις σημαντικότερες εισροές ΞΑΕ στη μεταποίηση είναι τα τρόφιμα & ποτά, τα μηχανήματα και τα μεταλλικά προϊόντα, καθώς και τα πλαστικά και τα μηχανοκίνητα οχήματα σε μικρότερο βαθμό.

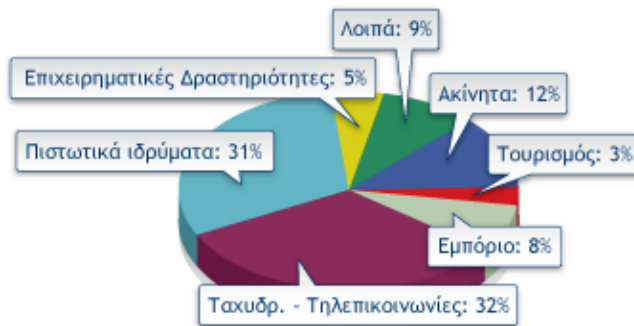
Η συγκέντρωση επιχειρηματικής δραστηριότητας στους παραπάνω τομείς ευνοεί τόσο την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων (επενδύσεις Greenfield) στην Ελλάδα, όσο και την επενδυτική συνεργασία ξένων με ελληνικές

επιχειρήσεις για την παραγωγή τελικών προϊόντων που θα καλύπτουν τις ανάγκες της εσωτερικής και της διεθνούς αγοράς.

B. Υπηρεσίες

Στους κλάδους των υπηρεσιών με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2005-2015 συγκαταλέγονται οι τηλεπικοινωνίες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η διαχείριση ακινήτων και το εμπόριο.

Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΞΑΕ στον τομέα των υπηρεσιών κατά την περίοδο 2005-2015

2015: Προσωρινά στοιχεία

Συνολική αξία: 28.655,1 εκατομμύρια ευρώ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2016

Οι κλάδοι των τηλεπικοινωνιών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων συγκεντρώνουν τη μεγάλη πλειοψηφία των επενδυτικών κεφαλαίων που κατευθύνθηκαν στις υπηρεσίες, κυρίως κατά την περίοδο πριν την έναρξη της κρίσης, με τις εξαγορές ελληνικών τραπεζών από γαλλικές, αλλά και του ΟΤΕ από την Deutsche Telecom. Τα τελευταία έτη ωστόσο παρατηρείται σημαντική αύξηση στον κλάδο της διαχείρισης ακινήτων, γεγονός που εξηγείται από τη μεγάλη πτώση των τιμών των ακινήτων εξαιτίας της κρίσης, η οποία και δημιούργησε μεγάλες επενδυτικές ευκαιρίες στον κλάδο αυτό.

Επίσης υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης της ξένης επενδυτικής δραστηριότητας στον τομέα του τουρισμού όπως αναλύεται στο σχετικό κεφάλαιο παρακάτω, η οποία διατηρείται σε αρκετά χαμηλά επίπεδα παρά την τουριστική ανάπτυξη των τελευταίων ετών.

3.2.1 ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΚΑΤΑ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑ 2004-Ιούλιος 2016)⁵⁹

- **CREDIT AGRICOLE:** Επένδυση συνολικά 7.992 εκ. ευρώ για: Α. εξαγορά και συμμετοχή σε διαδοχικές αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ από την CREDIT AGRICOLE (2005), (2006), (2008), (2009), (2010), (2011), (2012), (2013) σε ποσοστό που σήμερα φθάνει στο 91%. Β. συμμετοχή της Credit Agricole στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Credit Agricole Life. Γ. συμμετοχή της Credit Agricole Leasing & Factoring στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορική Leasing ΑΕ. Επισημαίνεται ότι η Εμπορική Τράπεζα εξαγοράσθηκε από την Alpha Bank το Φεβρουάριο του 2013.
- **DEUTSCHE TELEKOM:** Επένδυση συνολικά 4.044 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά του 19,99% του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΤΕ από την Γερμανική DEUTSCHE TELEKOM, και τη μεταβίβαση από το δημόσιο του 3,03% του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΤΕ στην DEUTSCHE TELEKOM (2008) και την αύξηση της συμμετοχής της DEUTSCHE TELEKOM AG στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ από 25% σε 30% (2009) και την εξαγορά του 10% του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΤΕ από τη Deutsche Telekom (Γερμανία) (2011).
- **SOCIETE GENERALE:** Επένδυση συνολικά 1.569 εκ. ευρώ για την εξαγορά της ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ από την SOCIETE GENERALE (2004) και αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ από την SOCIETE GENERALE (2007),(2010), (2011), (2012). Επισημαίνεται ότι η Γενική Τράπεζα εξαγοράσθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς τον Οκτώβριο του 2012.

---

⁵⁹ Πηγή: Τράπεζα Της Ελλάδος

- **Emma Delta Ltd (Κύπρος):** Επένδυση 622 εκ. ευρώ από την πώληση μετοχών του ΟΠΑΠ που κατείχε το ΤΑΙΠΕΔ στην Emma Delta Ltd (Κύπρος). Με την εξαγορά αυτή, το επενδυτικό σχήμα Emma Delta Ltd αποκτά ποσοστό συμμετοχής 33% στον ΟΠΑΠ (2013).
- **Invel Real Estate Partners (Ολλανδία):** Επένδυση 616 εκ. ευρώ από την πώληση της Εθνικής Πανγκάιας ΑΕΕΑΠ (Θυγατρικής της Εθνικής Τράπεζας) στην εταιρεία Invel Real Estate Partners (Ολλανδία) (2013).
- **Capital Group Companies Inc (ΗΠΑ):** Επένδυση 595 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της εταιρίας Capital Group Companies Inc στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank (2014).
- **Crystal Almond SARL:** Επένδυση 560 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της μητρικής Crystal Almond (Λουξεμβούργο) στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Wind Hellas (2013, 2014).
- **Fairfax Financial Holding Ltd (Καναδάς):** Επένδυση 557 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της Fairfax Financial Holding Ltd στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank Properties AE (2014) και της τράπεζας Eurobank (2015).
- **Dufry International AG:** Επένδυση 528 εκ. ευρώ που αφορά την πώληση από την Folli Follie του 100% των μετοχών των Καταστημάτων Αφορολογήτων Ειδών (ΚΑΕ) στην Ελβετική εταιρία Dufry International AG (2013).
- **DUBAI FINANCIAL:** Επένδυση συνολικά 503 εκ. ευρώ για την αγορά από την DUBAI FINANCIAL του 31,5% του μετοχικού κεφαλαίου του τραπεζικού ομίλου MARFIN FINANCIAL GROUP (2006) και την εξαγορά της συμμετοχής της COMERZBANK AG (7,74%) στο μετοχικό κεφάλαιο της MIG (2009).
- **VODAFON:** Επένδυση 426 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά της PANAFON ΑΕΕΤ από την VODAFON (2004).

- **WATSON PHARMACEUTICALS INC.:** Επένδυση 400 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά της Specifar Pharmaceuticals SA από την Watson Pharmaceuticals Inc. (ΗΠΑ) (2011).
- **UIFB – OLAYAN:** Επένδυση 378 εκ. ευρώ για την εξαγορά του κλάδου αρτοποιίας της VIVARTIA (πρώην CHIPITA) του ομίλου MIG από την εταιρία ειδικού σκοπού UIFB (Κύπρος) συμφερόντων του Σαουδαραβικού ομίλου OLAYAN (2010).
- **LAFARGE SA:** Επένδυση 321,6 εκ. ευρώ που αφορά την πώληση στη LAFARGE SA του μειοψηφικού πακέτου μετοχών της ΑΓΕΤ Ηρακλής που κατέχει η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (2007).
- **RHONE CAPITAL PLC , ZARKONA TRADING LTD:** Επένδυση 300 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά της INFOTE από τις εταιρίες RHONE CAPITAL PLC και ZARKONA TRADING LTD (2007).
- **APAX AND TEXAS PACIFIC:** Επένδυση 298 εκ. ευρώ από την Αμερικάνικη εταιρεία επενδυτικών κεφαλαίων APAX AND TEXAS PACIFIC για την εξαγορά της Q-TELECOMMUNICATIONS AE (2006).
- **BCP:** Επένδυση συνολικά 284 εκ. ευρώ, εκ των οποίων 40 εκ. ευρώ για την εξαγορά της INTERAMERICAN από την Πορτογαλική τράπεζα BCP(2005), και 244 εκ. ευρώ για τη συμμετοχή της BCP στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Millenium Bank (2011), (2012).
- **PANEUROPEAN OIL SA (Λουξεμβούργο):** Επένδυση 228,5 εκ. ευρώ που αφορά την αύξηση της συμμετοχής της PANEUROPEAN OIL SA στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε. (2004,2006).
- **JC General Services CVBA (Βέλγιο):** Επένδυση συνολικά 216 εκ. ευρώ, εκ των οποίων 175 εκ. ευρώ για τη συμμετοχή της JC General Services CVBA στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Johnson & Johnson Hellas SA, και 41 εκ. ευρώ για τη συμμετοχή της JC General Services CVBA στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Janssen-Cilag Pharmaceuticals (2012).

- **RBS NV:** Επένδυση 213 εκ. ευρώ για την προικοδότηση της RBS NV από τη μητρική RBS NV (Ολλανδία) (2012).
- **FIRST DATA:** Επένδυση 206 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά της DELTA SINGULAR OUTSOURCING SERVICES από την FIRST DATA (ΗΠΑ) (2004).
- **UNILEVER:** Επένδυση 203 εκ. ευρώ για την κάλυψη της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της UNILEVER HELLAS AEBE από τη μητρική της εταιρία UNILEVER (Ολλανδία) (2006).
- **HOFER KG:** Επένδυση 190 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ALDI ELLAS SUPERMARKET Συμμετοχική ΕΠΕ & ΣΙΑ ΕΕ από την Αυστριακή εταιρία HOFER KG (2009). *Σημείωση: Η ALDI ELLAS έκλεισε το 2010.*
- **SIEMENS:** Επένδυση 179 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά του διαγνωστικού κλάδου της BAYER HELLAS από την SIEMENS Γερμανίας (2007)(22 εκ. ευρώ), τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Siemens SA Ilectrotechnikon από το Γερμανό κύριο μέτοχο (2012) (114 εκ. ευρώ), τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Siemens Healthcare Diagnostics ABEE από τον **Ολλανδό κύριο μέτοχο** (2012) (43 εκ. ευρώ).
- **AQUA NOVA INTERNATIONAL HOLDING BV, SELENIS SA:** Επένδυση συνολικά 172 εκ. ευρώ που αφορά α) τη συμμετοχή της AQUA NOVA INTERNATIONAL HOLDING BV (Ολλανδία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της EURODRIP SA και β) την εξαγορά της FRIGOGLASS ABEE από την Πορτογαλική εταιρεία SELENIS SA (2006).
- **ENDESA EUROPE:** Επένδυση 169 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της ENDESA EUROPE (Ισπανία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ENDESA HELLAS (2007).
- **PFIZER LUXEMBOURG:** Επένδυση 164 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της PFIZER HELLAS SA από τη μητρική εταιρία στο Λουξεμβούργο (2012).

- **Madison Point Investment SARL:** Επένδυση 160 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της Madison Point Investment SARL με έδρα το Λουξεμβούργο, στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Credit Agricole Leasing Hellas AE (2014).
- **Delhaize Le Lion SA:** Επένδυση 150 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της ΑΒ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ από τη μητρική Delhaize Le Lion SA (Βέλγιο) (2012).
- **ALLIANZ S.E.:** Επένδυση 134 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της μητρικής Allianz S.E. (Γερμανία) στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Allianz Hellas (2012).
- **Fivedunes Limited – OLAYAN:** Επένδυση 118 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά του 25% των μετοχών της Costa Navarino από την Fivedunes Limited (συμφερόντων της Olayan Group) με έδρα την Κύπρο (2014).
- **SARA LEE:** Επένδυση 114 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της μητρικής εταιρείας SARA LEE στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της SARA LEE HELLAS (2006).
- **WIND:** Επένδυση 108 εκ. ευρώ για τη συμμετοχή της WIND (Ολλανδία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της TELLAS AE (2007) και την ολοκλήρωση της εξαγοράς της WIND HELLAS από τον όμιλο WIND (2007).
- **Metlife Alico (ΗΠΑ):** Επένδυση 105 εκ. ευρώ για τη συμμετοχή της Metlife Alico στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της American Life Insurance Co (2012).
- **EMIRATES INTERNATIONAL TELECOMMUNICATIONS LLC:** Επένδυση 103 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της EMIRATES INTERNATIONAL TELECOMMUNICATIONS LLC (Dubai) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της FORTHNET (2008).
- **ELECTRABEL INTERNATIONAL:** Επένδυση 95 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά του 50% της εταιρείας ΗΡΩΝ ΙΙ ΘΕΡΜΟΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΕ από την Ολλανδική εταιρία ELECTRABEL INTERNATIONAL (2009).

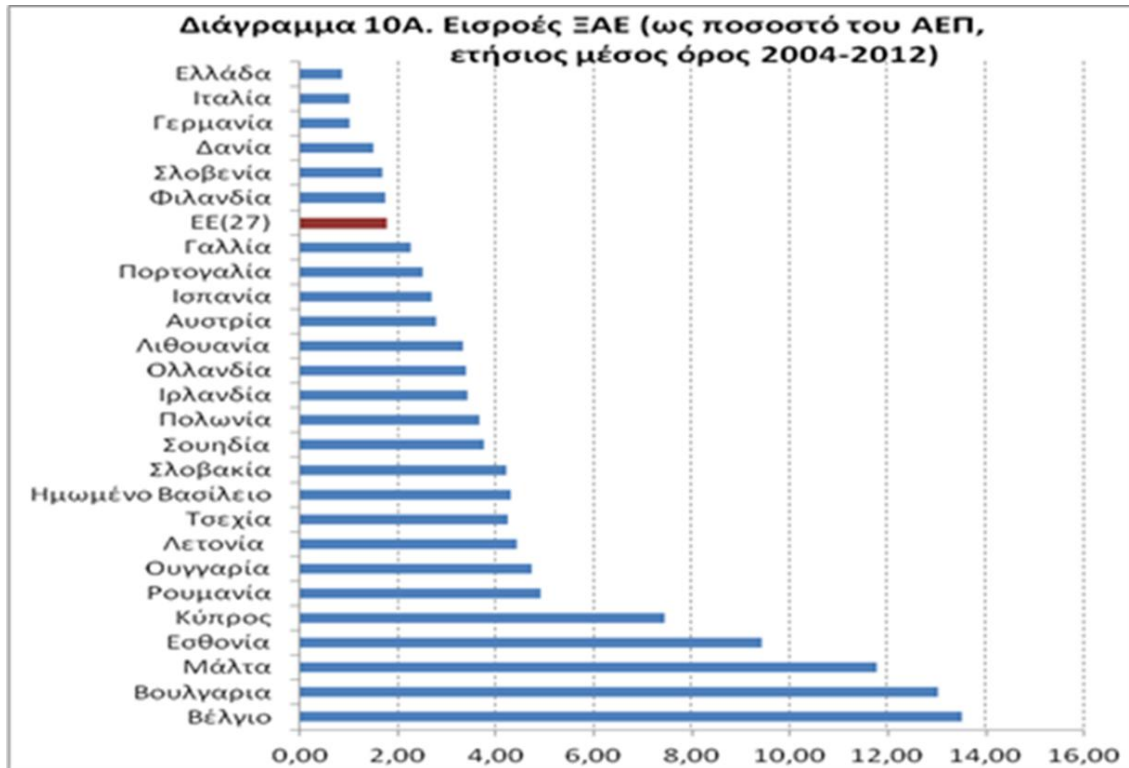
- **Wellington (ΗΠΑ):** Επένδυση 85,3 εκ. ευρώ που αφορά την πώληση μετοχών που κατείχε η τράπεζα Eurobank στην Eurobank Properties, στην ξένη εταιρία επενδύσεων Wellington (ΗΠΑ) (2014).
- **DIXONS:** Επένδυση 83 εκ. ευρώ που αφορά τη μερική εξαγορά της ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ ΑΕ από την DIXONS (Αγγλία) (2004) και την εξαγορά του ποσοστού συμμετοχής της FOURLIS στην εταιρεία ΚΩΤΣΟΒΟΛΟΣ (2008).
- **JOHNSON & JOHNSON (ΗΠΑ):** Επένδυση συνολικά 81 εκ. ευρώ που αφορά αφενός τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της Johnson & Johnson Ελλάς ΑΕΒΕ, και αφετέρου τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της Janssen-Cilag Φαρμακευτική ΑΕΒΕ (2011).
- **Consolidated Lamda Holdings (Λουξεμβούργο):** Επένδυση 78 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της μητρικής εταιρίας Consolidated Lamda Holdings στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Lamda Development (2014).
- **HSBC PROPERTY INVEST:** Επένδυση 64 εκ. ευρώ που αφορά την ολοκλήρωση της εξαγοράς της LAMDA DEVELOPMENT από την HSBC PROPERTY INVEST (Λουξεμβούργο) (2009).
- **CITIBANK OVERSEAS INVESTMENT CORPORATION (ΗΠΑ):** Επένδυση 55 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της Diners Club of Greece Εταιρία Παροχής Πιστώσεων ΑΕ (2011).
- **ALAPIS FARMA:** Επένδυση 50 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της Κυπριακής εταιρίας ALAPIS FARMA στο κεφάλαιο της μητρικής της ALAPIS ΑΕ (2008).
- **CHABANA SA:** Επένδυση 50 εκ. ευρώ που αφορά την αγορά νέων μετοχών από την μητρική εταιρία CHABANA SA (Πολωνία) της θυγατρικής της στην Ελλάδα HELLENIC STEEL (2010).

- **TBG Cyprus Holdings Limited:** Επένδυση 47 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Pepsico-HBH ABE από την κυπριακή εταιρία TBG Cyprus Holdings Limited (2012).
- **COSCO PACIFIC LIMITED:** Επένδυση 43 εκ. ευρώ από την COSCO PACIFIC LIMITED (Χονγκ-Κονγκ) για τη συμμετοχή της στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της PIRAEUS CONTAINER TERMINAL SA (2011).
- **ING CONTINENTAL:** Επένδυση 40 εκ. ευρώ που αφορά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ING ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ ΖΩΗΣ από τη μητρική της ING CONTINENTAL (Ολλανδία) (2007).
- **KANAM GRUND:** Επένδυση 36 εκ. ευρώ που αφορά την πώληση ακινήτου της ΜΠΑΜΠΗΣ ΒΩΒΟΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ στη Γερμανική εταιρία KANAM GRUND (2007).
- **ODFJELL OFFSHORE LTD:** Επένδυση 33 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της Νορβηγικής εταιρίας Odfjell Offshore Ltd στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της ελληνικών συμφερόντων κοινοπραξίας Deep Sea Metro Ltd (η δραστηριότητα της οποίας εστιάζεται στην ενοικίαση σε τρίτους των πλωτών γεωτρήσεων που διαθέτει) (2011).
- **SOGEN HOLDING:** Επένδυση 31 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της SOGEN HOLDING στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της HSG CONSUMER FINANCE (2006).
- **T.B.U. INTERNATIONAL:** Επένδυση 30 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της T.B.U. INTERNATIONAL (Λουξεμβούργο) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της DIONYSUS LEISURE AE (2007).
- **SOUTH EASTERN EUROPE FUND:** Επένδυση 30 εκ. ευρώ που αφορά την εξαγορά του εντύπου ΧΡΥΣΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ από την SOUTH EASTERN EUROPE FUND (Κύπρος) (2008).

- **VELTI Plc:** Επένδυση 30 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της VELTI Plc (Ηνωμένο Βασίλειο) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της «VELTI ΑΕ Προϊόντων Λογισμικού και Συναφών Προϊόντων και Υπηρεσιών» (2011).
- **GANESA ENERGIA S.A.:** Επένδυση 30 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της εταιρίας Ganesa Energia S.A.(Ισπανία) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της «Ενεργειακή Πολυμύλου ΑΕ» (2011).
- **ABBOTT INVESTMENT SPRL:** Επένδυση 30 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της μητρικής Abbott Investment SPRL (Λουξεμβούργο) στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Abbott Laboratories Hellas SA (2012).
- **ERGO INTERNATIONAL:** Επένδυση 29 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της Γερμανικής εταιρίας ERGO INTERNATIONAL στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της VICTORIA ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (2009).
- **NOKIA:** Επένδυση 26 εκ. ευρώ για την εξαγορά της SIEMENS ENTERPRISES COMMUNICATION ΑΕ από την NOKIA (2007).
- **RTL:** Επένδυση 26 εκ. ευρώ που αφορά την αγορά του σταθμού ALPHA από την Γερμανική RTL (2008).
- **ABBVIE INVESTMENT SPRL:** Επένδυση 25 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της μητρικής Abbvie Investment SPRL (Λουξεμβούργο) στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Abbvie Pharmaceuticals Societe Anonyme (2012).
- **DSG INTERNATIONAL plc:** Επένδυση 23 εκ. ευρώ που αφορά τη μερική εξαγορά της FOURLIS ΑΕ από την DSG INTERNATIONAL plc (Αγγλία) (2007).
- **XANATECH Ltd:** Επένδυση 22 εκ. ευρώ που αφορά τη συμμετοχή της XANATECH Ltd (Κύπρος) στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της CHANNEL NINE ΑΕ (2008).

3.3 Λόγοι που δυσχεραίνουν την προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Για την Ελλάδα ο βαθμός προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων από το εξωτερικό εμφανίζεται ιδιαίτερα χαμηλός, κυρίως σε σχέση με τις άλλες χώρες – μέλη της Ε.Ε (ακολουθούν σχετικοί πίνακες⁶⁰).

⁶⁰ Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, βλ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Χ. Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, (2014) σελ 170.

Η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση με μέσο ποσοστό λιγότερο του 1% του ΑΕΠ. Επίσης, το συνολικό απόθεμα ΞΑΕ στην Ελλάδα στο τέλος του 2012 ήταν στο 10,8 του ΑΕΠ, το χαμηλότερο ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ – 27.

Οι επενδυτές διαθέτουν αυξημένη ευαισθησία ως προς το που πρόκειται να επενδύσουν τα κεφάλαια τους, την προσπάθεια και το χρόνο τους, τη γνώση και την τεχνολογία που διαθέτουν. Έτσι, πριν προχωρήσουν στην ανάληψη ενός επενδυτικού σχεδίου σε μια ξένη οικονομία, μελετούν τα δεδομένα που διαμορφώνουν το προφίλ και την επιχειρηματική πραγματικότητα της υποψήφιας χώρας υποδοχής, όπως και τα κίνητρα και τα εμπόδια που καθορίζουν την συμμετοχή τόσο των ξένων όσο και των ντόπιων επιχειρηματιών, στο επιχειρηματικό και επενδυτικό

περιβάλλον⁶¹.

Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι τα επενδυτικά κίνητρα που παρέχονται από μια χώρα διαδραματίζουν περιορισμένο ρόλο στην απόφαση των επιχειρήσεων για την επιλογή της χώρας υποδοχής. Αντίθετα, τα γενικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και οι μακροοικονομικές συνθήκες της χώρας αποτελούν κυρίαρχους παράγοντες για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων. Παράλληλα, παράγοντες όπως η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, οι παρεχόμενες υποδομές, η διαθεσιμότητα των πόρων και το κόστος παραγωγής διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνονται οι επιλογές για τις επενδύσεις.

Αποτελεί κοινή παραδοχή, η άποψη ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να είναι ικανοποιημένη από τη συμμετοχή της στο διεθνή καταμερισμό επενδύσεων και την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από την παρουσία του ξένου κεφαλαίου. Σε ποιους παράγοντες όμως οφείλεται η αδυναμία προσέλκυσης ΞΑΕ στην Ελλάδα;

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι υποψήφιοι ξένοι επενδυτές είναι πολλά και σχετίζονται με διάφορους τομείς της οικονομικής και επιχειρηματικής πραγματικότητας. Υπάρχουν αντικίνητρα που διαχρονικά παρεμποδίζουν την υλοποίηση επενδύσεων και άλλα που προέκυψαν από την κρίση που διανύει ακόμα και σήμερα. Τα αντικίνητρα που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, κρίνονται πιο σημαντικά καθώς αποτελούν μέρος της ελληνικής οικονομικής πραγματικότητας, λόγω της μακροχρόνιας αδυναμίας αντιμετώπισης τους.

---

⁶¹ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Χρ., Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, (2014), ΣΤΑΜΠΟΓΛΗ Δ., (2008), Μια σχέση Αγάπης- Μίσους - Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα

α) Η Ελλάδα είναι μια χώρα σχετικά απομονωμένη γεωγραφικά από τις αγορές των χωρών που αποτελούν τον κεντρικό πυρήνα της ΕΕ⁶² και μια μικρή οικονομία, γεγονός που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην προσέλκυση επενδύσεων «οριζόντιας ολοκλήρωσης», καθώς το πλεονέκτημα της εγγύτητας της αγοράς σε σημαντικό βαθμό ακυρώνεται από το γεγονός ότι οι μικρές παραγωγικές μονάδες δεν έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας οικονομιών κλίμακας.

β) Η χαμηλή συμμετοχή της χώρας στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας⁶³. Οι σχετικά ανοιχτές οικονομίες με υψηλά επίπεδα ΞΑΕ είναι εκείνες των οποίων οι εξαγωγές έχουν υψηλή εισαγόμενη προστιθέμενη αξία. Αυτό ισχύει κυρίως στις πιο μικρές οικονομίες, καθώς οι μεγάλες διαθέτουν οι ίδιες σημαντικές ποσότητες πρώτων υλών. Οι χώρες με μεγαλύτερο βαθμό ολοκλήρωσης και το μεγαλύτερο απόθεμα ΞΑΕ είναι αυτές που κατά κύριο λόγο συμμετέχουν στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και έχουν το υψηλότερο ποσοστό εισαγωγικού περιεχομένου στην αξία των εξαγωγών. Η Ελλάδα υστερεί σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. και αυτό είναι ενδεικτικό των χαμηλών εισροών για ΞΑΕ, κυρίως κάθετης μορφής.

γ) Βεβαίως η χαμηλή επίδοση της Ελλάδος στην προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων σχετίζεται και με τη χαμηλή της ανταγωνιστικότητα, καθώς, σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ⁶⁴ για την ανταγωνιστικότητα, η Ελλάδα βρίσκεται

---

⁶² ΚΙΤΩΝΑΚΗ Ν. - ΚΟΝΤΗ Α., Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης, 2012.

⁶³ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Χρ., Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, (2014), σελ. 172.

⁶⁴ WEF(Global competitiveness Report 2016-2017)

στην 86^η θέση παγκοσμίως μεταξύ 138 χωρών, κάτω και από χώρες όπως το Μαυροβούνιο, η Ουκρανία και η Ναμίμπια έχοντας τις χαμηλότερες επιδόσεις στους δείκτες χρηματοπιστωτικής αγοράς (136^η θέση) και μακροοικονομικού περιβάλλοντος (131^η θέση). Μάλιστα η Ελληνική οικονομία αξιολογείται ως η λιγότερο ανταγωνιστική μεταξύ των θεωρούμενων πιο προηγμένων οικονομιών παγκοσμίως.

δ) Το φορολογικό καθεστώς. Η ελληνική φορολογική νομοθεσία αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα αντικίνητρα για επένδυση. Το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από χρόνιες και συστηματικές παθογένειες όπως πληθώρα νόμων, αποφάσεων και εγκυκλίων, συχνές και αιφνιδιαστικές αλλαγές, τόσο στη διαδικασία όσο και στην ουσία, των φορολογικών ρυθμίσεων. Επίσης οι έκτακτες εισφορές ανατρέπουν τον οικονομικό προγραμματισμό των επιχειρήσεων και καλλιεργούν αισθήματα αβεβαιότητας. Παράλληλα, η φορολόγηση θεωρείται υψηλή συγκριτικά με γειτονικές χώρες της Ελλάδας αν αναλογιστούμε ότι η φορολογία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα ανέρχεται στο 29% ενώ στη Βουλγαρία και Κύπρο μόλις 10% και 12% αντίστοιχα, με αποτέλεσμα να γίνεται αποτρεπτική, καθώς μειώνεται η αναμενόμενη απόδοση της επένδυσης. Για το 2015 η Ελλάδα ήταν η μοναδική χώρα μέλος του ΟΟΣΑ⁶⁵ που προχώρησε σε αύξηση της φορολογίας των επιχειρήσεων (29% από 26% το 2012). Κατά συνέπεια, η φορολογική πολιτική που ακολουθείται τείνει να αποθαρρύνει την πραγματοποίηση ΞΑΕ και ακόμα οδηγεί τις επιχειρήσεις που είναι ήδη εγκατεστημένες είτε να περιορίσουν τις δραστηριότητές τους, είτε να μην επανεπενδύσουν τα κέρδη τους.

ε) Το εμπόδιο της γραφειοκρατίας. Αφορά την προσκόμιση μεγάλου

---

⁶⁵ Tax Policy Reforms in the OECD 2016.

όγκου δικαιολογητικών και την χρονοβόρα εξέταση των επενδυτικών σχεδίων, που δυσχεραίνουν την διεκπεραίωση υποθέσεων όπως η έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, η έγκριση πρόσθετων επενδύσεων, η κατοχύρωση ενός νέου προϊόντος, η μεταφορά ενός τίτλου ιδιοκτησίας ή το κλείσιμο μιας οικονομικής μονάδας. Το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα διαχρονικά έρχεται αντιμέτωπο με την γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα, η οποία δυσχεραίνει την προσέλκυση και υλοποίηση ξένων επενδύσεων. Χαρακτηριστικά παράδειγματα αποτελούν η επένδυση του Εμίρη του Κατάρ στη Ζάκυνθο η οποία κινδυνεύει να μην πραγματοποιηθεί λόγω πολλών γραφειοκρατικών εμποδίων, αλλά και η μεγάλη καθυστέρηση της μεγάλης επένδυσης στο ελληνικό που ψηφίστηκε μόλις πρόσφατα.

στ) Το *αντικίνητρο της διαφθοράς*. Η οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια εκδίδει κάθε χρόνο τον δείκτη διαφάνειας (Corruption Perceptions Index, CPI, ή δείκτης αντίληψης για τη διαφθορά). Ο CPI κατατάσσει 176 χώρες με κλίμακα 0 (υψηλή διαφθορά) ως 100 (καθόλου διαφθορά). Με βάση αυτόν τον δείκτη κατατάσσει τα κράτη σύμφωνα με τον βαθμό που θεωρείται ότι υπάρχει διαφθορά μεταξύ των πολιτικών και των κρατικών αξιωματούχων. Για το 2015, η Ελλάδα κατέλαβε την 58^η θέση παγκοσμίως μαζί με την Ρουμανία, σημειώνοντας 46 βαθμούς, ενώ σε επίπεδο ΕΕ βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις.⁶⁶ Έτσι, η διαφθορά και οι ανήθικες πρακτικές φαίνεται να αποτελούν ακόμη παρατεταμένο φαινόμενο στην Ελλάδα, λειτουργώντας αποθαρρυντικά για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων.

ζ) Το *αντικίνητρο της έλλειψης υποδομών και της μικρής τεχνολογικής*

---

⁶⁶ Corruption Perceptions Index(CPI) 2015, <http://www.transparency.org/cpi2015>

ανάπτυξης⁶⁷. Η ανεπαρκής τεχνολογική ανάπτυξη και η έλλειψη υποδομών αποτελούν σημαντικές αδυναμίες της Ελλάδας για την προσέλκυση ΞΑΕ. Κατά την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, υπήρξε μια ώθηση στις υποδομές και στην ελληνική οικονομία γενικότερα, οδηγώντας την αγορά σε εκσυγχρονισμό. Παρ' όλα αυτά η χώρα υστερεί συγκριτικά με την υπόλοιπη ΕΕ στην ανάπτυξη των δημόσιων υποδομών και έχει κατηγορηθεί επανειλημμένα για την χρηματοδότηση κεφαλαίων που λαμβάνει από την ΕΕ για την δημιουργία και βελτίωση των υποδομών και την υποβοήθηση της ανάπτυξης.

η) *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνία*. Ένα επιπλέον εμπόδιο για την προσέλκυση ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι η καχυποψία με την οποία αντιμετωπίζουν οι Έλληνες πολίτες και οι τοπικοί άρχοντες τις ξένες επενδύσεις. Πολλές ξένες επενδύσεις δεν γίνονται αποδεκτές από τις τοπικές κοινωνίες, λόγω της δράσης των περιβαλλοντικών κινήματων ή των ομάδων τοπικών συμφερόντων. Καθίσταται επομένως δύσκολο για τις ξένες επιχειρήσεις να λειτουργήσουν σε ένα εχθρικό περιβάλλον και ακόμα πιο δύσκολο, να αποφασίσουν να επενδύσουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον.

θ) Το στρεβλό αναπτυξιακό πρότυπο του *συγκεντρωτισμού στην πρωτεύουσα* εις βάρος της περιφέρειας,

η) η *αργή απελευθέρωση κάποιων αγορών* στις οποίες το κράτος λειτουργούσε μονοπωλιακά και η *ατομία στη διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων*⁶⁸.

---

67 ΣΤΑΜΠΟΓΛΗ Δ., (2008), Μια σχέση Αγάπης- Μίσους - Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα, σελ.68- ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις: Σύγχρονο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον, 2014.σελ 86

68 ΚΙΤΩΝΑΚΗ Ν. - ΚΟΝΤΗ Α., Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης, 2012, σελ 706

Ενδεικτικά της δυσκολίας προσέλκυσης ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι τα στοιχεία της πρόσφατης έκθεσης Doing Business 2017 της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ) σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα υποχώρησε στην 61η θέση μεταξύ 190 χωρών, από την 58η πέρυσι, στην κατάταξη της για την ευκολία του επιχειρείν.

Ακολουθεί συγκριτικός
πίνακας⁶⁹:

---

⁶⁹ Πηγή: Έκθεση Doing Business 2017, σελ. 7 World Bank, <http://www.doingbusiness.org>

TABLE 1.1 Ease of doing business ranking

Rank	Economy	DTF score	Rank	Economy	DTF score	Rank	Economy	DTF score
1	New Zealand	87.01	65	Azerbaijan	67.99	128	Tajikistan	55.34
2	Singapore	85.05	66	Oman	67.73	129	Cabo Verde	55.28
3	Denmark	84.87	67	Jamaica	67.54	130	India	55.27
4	Hong Kong SAR, China	84.21	68	Morocco	67.50	131	Cambodia	54.79
5	Korea, Rep.	84.07	69	Turkey	67.19	132	Tanzania	54.48
6	Norway	82.82	70	Panama	66.19	133	Malawi	54.39
7	United Kingdom	82.74	71	Botswana	65.55	134	St. Kitts and Nevis	53.96
8	United States	82.45	72	Brunei Darussalam	65.51	135	Maldives	53.94
9	Sweden	82.13	73	Bhutan	65.37	136	Palau	53.81
10	Macedonia, FYR	81.74	74	South Africa	65.20	137	Mozambique	53.78
11	Taiwan, China	81.09	75	Kyrgyz Republic	65.17	138	Grenada	53.75
12	Estonia	81.05	76	Malta	65.01	139	Lao PDR	53.29
13	Finland	80.84	77	Tunisia	64.89	140	West Bank and Gaza	53.21
14	Latvia	80.61	78	China	64.28	141	Mali	52.96
15	Australia	80.26	79	San Marino	64.11	142	Côte d'Ivoire	52.31
16	Georgia	80.20	80	Ukraine	63.90	143	Marshall Islands	51.92
17	Germany	79.87	81	Bosnia and Herzegovina	63.87	144	Pakistan	51.77
18	Ireland	79.53	82	Vietnam	63.83	145	Gambia, The	51.70
19	Austria	78.92	83	Qatar	63.66	146	Burkina Faso	51.33
20	Iceland	78.91	83	Vanuatu	63.66	147	Senegal	50.68
21	Lithuania	78.84	85	Tonga	63.58	148	Sierra Leone	50.23
22	Canada	78.57	86	St. Lucia	63.13	149	Bolivia	49.85
23	Malaysia	78.11	87	Uzbekistan	63.03	150	Niger	49.57
24	Poland	77.81	88	Guatemala	62.93	151	Micronesia, Fed. Sts.	49.48
25	Portugal	77.40	89	Samoa	62.17	152	Kiribati	49.19
26	United Arab Emirates	76.89	90	Uruguay	61.85	153	Comoros	48.69
27	Czech Republic	76.71	91	Indonesia	61.52	154	Togo	48.57
28	Netherlands	76.38	92	Kenya	61.22	155	Benin	48.52
29	France	76.27	93	Seychelles	61.21	156	Algeria	47.76
30	Slovenia	76.14	94	Saudi Arabia	61.11	157	Burundi	47.37
31	Switzerland	76.06	95	El Salvador	61.02	158	Suriname	47.28
32	Spain	75.73	96	Trinidad and Tobago	60.99	159	Ethiopia	47.25
33	Slovak Republic	75.61	97	Fiji	60.71	160	Mauritania	47.21
34	Japan	75.53	98	Zambia	60.54	161	Zimbabwe	47.10
35	Kazakhstan	75.09	99	Philippines	60.40	162	Sao Tomé and Príncipe	46.75
36	Romania	74.26	100	Lesotho	60.37	163	Guinea	46.23
37	Belarus	74.13	101	Dominica	60.27	164	Gabon	45.88
38	Armenia	73.63	102	Kuwait	59.55	165	Iraq	45.61
39	Bulgaria	73.51	103	Dominican Republic	59.35	166	Cameroon	45.27
40	Russian Federation	73.19	104	Solomon Islands	59.17	167	Madagascar	45.10
41	Hungary	73.07	105	Honduras	59.09	168	Sudan	44.76
42	Belgium	73.00	106	Paraguay	59.03	169	Nigeria	44.63
43	Croatia	72.99	107	Nepal	58.88	170	Myanmar	44.56
44	Moldova	72.75	108	Ghana	58.82	171	Djibouti	44.50
45	Cyprus	72.65	108	Namibia	58.82	172	Guinea-Bissau	41.63
46	Thailand	72.53	110	Sri Lanka	58.79	173	Syrian Arab Republic	41.43
47	Mexico	72.29	111	Swaziland	58.34	174	Liberia	41.41
47	Serbia	72.29	112	Belize	58.06	175	Timor-Leste	40.88
49	Mauritius	72.27	113	Antigua and Barbuda	58.04	176	Bangladesh	40.84
50	Italy	72.25	114	Ecuador	57.97	177	Congo, Rep.	40.58
51	Montenegro	72.08	115	Uganda	57.77	178	Equatorial Guinea	39.83
52	Israel	71.65	116	Argentina	57.45	179	Yemen, Rep.	39.57
53	Colombia	70.92	117	Barbados	57.42	180	Chad	39.07
54	Peru	70.25	118	Jordan	57.30	181	Haiti	38.66
55	Puerto Rico (U.S.)	69.82	119	Papua New Guinea	57.29	182	Angola	38.41
56	Rwanda	69.81	120	Iran, Islamic Rep.	57.26	183	Afghanistan	38.10
57	Chile	69.56	121	Bahamas, The	56.65	184	Congo, Dem. Rep.	37.57
58	Albania	68.90	122	Egypt, Arab Rep.	56.64	185	Central African Republic	36.25
59	Luxembourg	68.81	123	Brazil	56.53	186	South Sudan	33.48
60	Kosovo	68.79	124	Guyana	56.26	187	Venezuela, RB	33.37
61	Greece	68.67	125	St. Vincent and the Grenadines	55.91	188	Libya	33.19
62	Costa Rica	68.50	126	Lebanon	55.90	189	Eritrea	28.05
63	Bahrain	68.44	127	Nicaragua	55.75	190	Somalia	20.29
64	Mongolia	68.15						

Παράλληλα με τα διαχρονικά αντικίνητρα που παρουσιάζει η Ελλάδα και την καθιστούν ως έναν μη ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις, έρχονται να προστεθούν επιπρόσθετα εμπόδια που αναδύονται λόγω της οικονομικής κρίσης.

Το κυριότερο από αυτά τα αντικίνητρα είναι αναμφίβολα η έλλειψη αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα εξαιτίας της συνεχιζόμενης πολιτικής και οικονομικής αστάθειας. Το αρνητικό κλίμα που έχει δημιουργηθεί στις αγορές, δυσχεραίνει την προσπάθεια προσέλκυσης ΞΑΕ που θα μπορούσαν να αποτελέσουν κινητήριο αναπτυξιακό όχημα και να συμβάλλουν στην έξοδο από την κρίση. Ταυτόχρονα, η έλλειψη μιας εθνικής επικοινωνιακής στρατηγικής, που θα μπορούσε να συμβάλλει στην αναστροφή τον αρνητικού κλίματος και την αποκατάσταση της φερεγγυότητας της χώρας, δίνει πάτημα για περαιτέρω κλιμάκωση τον αρνητικού κλίματος.

3.4 Προτάσεις για την προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα

Η Ελλάδα κατέχει γεωστρατηγική θέση, καθώς βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και θα μπορούσε να αποτελέσει τον κόμβο μεταξύ Ανατολής και Δύσης⁷⁰. Συγκριτικά όμως με τα υπόλοιπα κράτη - μέλη της ΕΕ και κυρίως σε σχέση με τις περιφερειακές οικονομίες, όπως αναδείχθηκε ανωτέρω με συγκεκριμένα στοιχεία, η Ελλάδα υστερεί σημαντικά στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η οικονομική κρίση έδωσε το έναυσμα για την έναρξη των συζητήσεων αναφορικά με τους στόχους και τις πολιτικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν, με ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται

---

⁷⁰ ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. (2013), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ. 29.

στην προσπάθεια προσέλκυσης Ξένων Άμεσων Επενδύσεων ως όχημα επανεκκίνησης και μοχλού ανάπτυξης.

Η οικονομική και πολιτική αστάθεια της Ελλάδας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του επιχειρηματικού κλίματος και αποτελεί τροχοπέδη στη δημιουργία ενός ελκυστικού επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος. Κρίνεται επομένως επιτακτική η ανάγκη ύπαρξης μιας μακρόπνοης στρατηγικής που θα θέτει το μακροοικονομικό περιβάλλον της οικονομίας μέσα σε πλαίσια, και θα επιτυγχάνει την σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας, θα προχωρά σε μεταρρυθμίσεις που θα αντιμετωπίζουν τις διαρθρωτικές αγκυλώσεις και θα προωθούν τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη.

Παράλληλα, η Ελλάδα οφείλει να καταπολεμήσει τη γραφειοκρατία και τη διαφθορά, δυο παράγοντες που αποτελούν τα βασικότερα αντικίνητρα για την προσέλκυση ΞΑΕ, προχωρώντας στην απλούστευση και στον εξορθολογισμό των γραφειοκρατικών διαδικασιών, στην αναβάθμιση των κρατικών μηχανισμών μέσω αποτελεσματικότερης οργάνωσης και διοικητικών πολιτικών, αλλά και με τον περιορισμό της παρέμβασης του δημόσιου τομέα, και την προσπάθεια να καταστεί πιο ευέλικτος. Η εγκατάσταση ενός ολοκληρωμένου συστήματος που θα προωθεί την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, θα μπορούσε να εξαλείψει την σύγχυση που δημιουργείται και να περιορίσει τις καθυστερήσεις. Η δημιουργία μιας ανεξάρτητης αρχής που θα εποπτεύει τις δημόσιες υπηρεσίες θα μπορούσε να προωθήσει την διαφάνεια των διαδικασιών. Ταυτόχρονα, στη μείωση της γραφειοκρατίας μπορεί να συμβάλει και ο εξορθολογισμός των διαδικασιών έναρξης και λειτουργίας των επιχειρήσεων μέσω της πιο

αποτελεσματικής λειτουργίας των κέντρων μιας στάσης⁷¹.

Σημαντική επίσης παράμετρος για την προσέλκυση των ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών για την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών και την αποσυμφόρησή τους αλλά και η εξάλειψη της διαφθοράς μέσω της δημιουργίας ενός ισχυρού ενιαίου φορέα παρακολούθησης και ελέγχου της διαφθοράς και η βελτίωση της διαφάνειας των διαδικασιών. Η επικράτηση της διαφάνειας έχει εξέχοντα ρόλο στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας του κράτους και επομένως της εμπιστοσύνης των εν δυνάμει ξένων επενδυτών στη χώρα μας⁷².

Η φορολογική δικαιοσύνη και διοίκηση, η οργάνωση και εφαρμογή ενός σταθερού και δίκαιου φορολογικού συστήματος με αναπτυξιακό χαρακτήρα, αποτελούν πρωταρχικής σημασίας ζητήματα ώστε να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον, τόσο για τους ξένους επενδυτές όσο και για την εγχώρια επιχειρηματική τάξη. Επίσης, το ύψος των συντελεστών και η παροχή φορολογικών απαλλαγών μπορεί να δώσει τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε δυνητικό επενδυτή να μπορεί να εκτιμήσει τα έσοδα και το κόστος της επένδυσής του μακροχρόνια. Επιπλέον, ειδικές ζώνες φορολογικών προνομίων με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και περαιτέρω φορολογικές διευκολύνσεις στις περιφερειακές περιοχές της χώρας, θα μπορούσαν να ασκήσουν θετική επίδραση στην προσέλκυση

---

⁷¹ Βλ. σχετική ανάλυση στη σύνοψη συμπερασμάτων της έρευνας που πραγματοποίησε για λογαριασμό του Ελληνο-Ολλανδικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (HEDA) η διεθνής εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων The Boston Consulting Group με τίτλο “«ΕΛΛΑΣ 20:20»: Η προσέλκυση των Ξένων Επενδύσεων στην ελληνική οικονομία – Οι απόψεις των ξένων επενδυτών”.

⁷² ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. (2013), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ. 29.

επενδύσεων στις περιθωριακές περιοχές και να δώσουν ώθηση στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Η χορήγηση επενδυτικών κινήτρων για συνεργασία ξένων επιχειρήσεων με ελληνικές, θα μπορούσε να οδηγήσει σε προσέλκυση ξένων επενδύσεων, προσανατολισμένη σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας και κατ' επέκταση στην ώθηση της επιχειρηματικής ανάπτυξης. Έτσι, το σύστημα παροχής επενδυτικών κινήτρων, θα ήταν σκόπιμο να βασίζεται στην αντιστάθμιση των χαρακτηριστικών που αποτελούν στην πράξη αντικίνητρα που δρουν ανασταλτικά στην επενδυτική δραστηριότητα, και ταυτόχρονα να λαμβάνει υπόψη τα χαρακτηριστικά της χώρας.

Σημαντική είναι επίσης η δημιουργία ανθρώπινου δυναμικού, κατάλληλου ειδικά για την παρακολούθηση των ΞΑΕ από το στάδιο της προσέλκυσης έως και την ολοκλήρωσή τους. Ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, η προσφορά εξειδικευμένου προσωπικού και η συνεργασία των επιχειρήσεων με τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) και τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΤΕΙ) της χώρας, θα μπορούσαν να προσδώσουν μια νέα προοπτική στο επιχειρηματικό περιβάλλον, καθιστώντας τη χώρα ελκυστική. Η δημιουργία υψηλού επιπέδου πανεπιστημιακών συγκροτημάτων είναι αναγκαία για την άμεση σύνδεση με την αγορά εργασίας. Τα πανεπιστήμια χρειάζεται να παρέχουν στους πτυχιούχους πρακτικές δεξιότητες, να καλλιεργούν την επιχειρηματική κουλτούρα, και να προωθούν τη χρήση των γνώσεων στο πλαίσιο των βιομηχανικών διαδικασιών, οδηγώντας πέρα από την αύξηση της απασχόλησης, στην αύξηση της οικονομικής απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας.

Επιπρόσθετα, η αύξηση και η βελτίωση των κρατικών υποδομών σε τομείς που θεωρούνται κομβικοί για την ενίσχυση της επιχειρηματικής ανάπτυξης,

όπως η ναυτιλία, ο τουρισμός, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα τρόφιμα και τα αγροτικά προϊόντα, η εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) κ.α. κρίνεται απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση ΞΑΕ. Προς αυτήν την κατεύθυνση, μπορεί να συμβάλει η αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων των κοινοτικών πλαισίων στήριξης για ενίσχυση και δημιουργία υποδομών. Στην κατεύθυνση αυτή οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) αποτελούν χρήσιμο εργαλείο για την κατασκευή δημοσίων υποδομών και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους πολίτες⁷³.

Με την προϋπόθεση ύπαρξης και εφαρμογής ενός ισχυρού νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου, η απελευθέρωση των αγορών θεωρείται πως ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τις ροές ξένων κεφαλαίων, βελτιώνει τις τιμές και προσφέρει μεγαλύτερη ποικιλία και καλύτερης ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες. Στην Ελλάδα έχουν γίνει βήματα για την απελευθέρωση των αγορών και την ενίσχυση της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών με μηχανισμούς ελέγχου, κυρίως για την αγορά ενέργειας (ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας).

Επίσης, η αποκρατικοποίηση δημόσιων υπηρεσιών μπορεί να συμβάλει στην προσέλκυση ΞΑΕ. Οι αποκρατικοποιήσεις υλοποιούνται με στόχο τον εκσυγχρονισμό, την καλύτερη λειτουργία τον κράτους και την αποτελεσματικότερη κοινωνική πολιτική και συνεπάγονται την μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων (μείωση δημοσίων δαπανών και αύξηση δημοσίων εσόδων), την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την αύξηση της απασχόλησης και οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη. Οι αποφάσεις για

---

⁷³ www.sdit.mnec.gr

αποκρατικοποίηση θα πρέπει να λαμβάνονται με υπευθυνότητα, διαφάνεια και χωρίς πολιτικές ή εισπρακτικές μόνο σκοπιμότητες, διαφορετικά μπορούν να οδηγήσουν σε αρνητικά αποτελέσματα σε βάρος της οικονομίας και των πολιτών και υπέρ ορισμένων ιδιωτικών συμφερόντων.

Παράλληλα, χρειάζεται επανεξέταση των πολιτικών και των προγραμμάτων της οικονομίας με εστίαση στην προώθηση μιας στρατηγικής διαφοροποίησης βάσει της διεθνούς σύγκρισης, αξιοποιώντας παράλληλα την εθνική ταυτότητα και ιδιαιτερότητα. Η έμφαση πρέπει να δοθεί σε ενίσχυση της πρόσκτησης, προσαρμογής και διάχυσης τεχνολογίας, αξιοποιώντας την ελληνική οπτική και την ελληνική παράδοση⁷⁴.

Επίσης, η ενίσχυση του θεσμικού ρόλου των Οργανισμών προσέλκυσης επενδύσεων (one stop shops ή investment Promotion Agencies, IPAs) με στόχο την υποστήριξη της επενδυτικής πρωτοβουλίας και την προώθηση των σχέσεων ανάμεσα στη χώρα υποδοχής και στη χώρα προέλευσης των ξένων επενδυτών, θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντική βοήθεια για την ενημέρωση και καθοδήγηση των ενδιαφερόμενων, υποψήφιων επενδυτών, όπως βέβαια και τη δικτύωση της χώρας και την προβολή της προς το εξωτερικό. Στην ίδια λογική, θα μπορούσε να λειτουργήσει η χορήγηση κινήτρων σε περιφέρειες ή ακόμα και σε μεμονωμένες πόλεις της Ελλάδας, για αυτόνομη δραστηριοποίηση όσο αφορά την προσπάθεια προσέλκυσης ξένων επενδυτών, με βάση τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής.

Συμπερασματικά, η προσέλκυση ξένων επενδυτών αποτελεί μια χρονοβόρα,

---

⁷⁴ ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. - ΚΟΝΤΗ Α. - ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ., Εξέλιξη των ελληνικών άμεσων επενδύσεων και επιδράσεις τους στην οικονομία της χώρας προέλευσης: Μια ανάλυση από την οπτική της Οικονομικής, Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (2012).σελ 846.

μακροχρόνια διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας απαιτείται συστηματική προσπάθεια για την καθιέρωση της χώρας μας στη συνείδηση των επιχειρηματιών και των επενδυτών ως ελκυστικού προορισμού επενδύσεων. Σε αυτήν την προσπάθεια, καλούνται να συμβάλλουν το κράτος και οι αρμόδιοι φορείς, οι εγχώριες επιχειρήσεις και η κοινωνία στο σύνολό της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Ο νέος επενδυτικός νόμος⁷⁵

Ν. 4399/2016 «Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας - Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις»⁷⁶.

Βασικές επιδιώξεις του νέου νόμου:

- Η επενδυτική επανεκκίνηση της χώρας
- Η προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων

---

⁷⁵ Παρατάσεις παλαιότερων νόμων :

Ν. 3299/2004 Εάν έχει ολοκληρωθεί το 50% μέχρι 31 Μαρτίου 2017 παράταση μέχρι 30 Ιουνίου 2018.

Ν. 3908/2011 Για επενδυτικά σχέδια με απόφαση υπαγωγής μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2012 παράταση μέχρι 30 Ιουνίου 2017

Για επενδυτικά σχέδια με απόφαση υπαγωγής 2013 και 2014 παράταση μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2017.

⁷⁶ ΦΕΚ Α' 117/ 22.6.2016

- Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με έμφαση στην απασχόληση εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού
- Η αύξηση της εξωστρέφειας και της καινοτομικότητας των επιχειρήσεων
- Η υψηλή προστιθέμενη αξία
- Η βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου και της ανταγωνιστικότητας
- Η εξοικονόμηση των φυσικών πόρων
- Η διαμόρφωση μίας νέας εξωστρεφούς εθνικής ταυτότητας (branding)
- η ενίσχυση της υγιούς και στοχευμένης επιχειρηματικότητας
- η εξασφάλιση καλύτερης θέσης της χώρας στο Διεθνή Καταμερισμό Εργασίας .

Καθεστώςτα ενίσχυσης:

- Γενική Επιχειρηματικότητα
- Περιφερειακή Συνοχή
- Τεχνολογική Ανάπτυξη
- Νεανική Επιχειρηματικότητα (20 μέχρι 40 ετών)
- Μεγάλα Επενδυτικά Σχέδια (ύψους τουλάχιστον 50.000.000 ευρώ)
- Ολοκληρωμένα Πολυετή Επενδυτικά Σχέδια
- Σχέδια Συνέργειας και Δικτύωσης (Clustering)

α/α	ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΣΤΟΧΟΣ	ΕΙΔΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
1	Επενδύσεις Καινοτομικού χαρακτήρα για ΜΜΕ	Απευθύνεται σε ΜΜΕ για την πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων που θα αποσκοπούν στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων	Φορολογική απαλλαγή Επιχορήγηση 70% επί του προβλεπόμενου ύψους ενίσχυσης Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης
2	Ενισχύσεις Μηχανολογικού Εξοπλισμού	Δημιουργία πλαισίου ενισχύσεων περιορισμένου εύρους με ιδιαίτερα απλοποιημένες διαδικασίες. Ελκυστικό για επιχειρήσεις που επιθυμούν ταχεία ένταξη με ελάχιστα κριτήρια.	Φορολογική απαλλαγή
3	Γενική επιχειρηματικότητα	Απευθύνεται στο σύνολο των επιχειρήσεων και αποτελεί το βασικό πλαίσιο μέσω του οποίου	Φορολογική απαλλαγή Επιδότηση χρηματοδοτικής

		θα ενισχυθούν επενδυτικές δαπάνες υφιστάμενων επιχειρήσεων.	μίσθωσης Επιδότηση μισθολογικού κόστους Για τις ειδικές Κατηγορίες επιχορήγηση 70% επί του προβλεπόμενου ύψους ενίσχυσης.
4	Νέες ανεξάρτητες ΜΜΕ	Παρέχεται ένα πλήρες πλαίσιο κινήτρων αποκλειστικά σε νεοσύστατες ή σε υπο ίδρυση ανεξάρτητες ΜΜΕ που προτίθεται να πραγματοποιήσουν αρχική επένδυση σε κάποιον από τους επιλέξιμους κλάδους του νόμου.	Φορολογική απαλλαγή Επιχορήγηση 70% επί του προβλεπόμενου ύψους ενίσχυσης Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης Επιδότηση μισθολογικού κόστους Για τις ειδικές κατηγορίες επιχορήγηση 100% επί του προβλεπόμενου ύψους ενίσχυσης.
5	Επενδύσεις Μείζονος Μεγέθους	Στόχος είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς επενδυτικού περιβάλλοντος το οποίο θα διευκολύνει την υλοποίηση πολύ μεγάλων επενδυτικών σχεδίων με στόχο την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη μεταφορά γνώσης και τεχνογνωσίας. Απευθύνεται σε επιχειρήσεις που υλοποιούν επενδυτικά σχέδια άνω των 20.000.000 Ευρώ.	Διαδικασία επιτάχυνσης αδειοδότησης Παγιοποίηση συντελεστή Φορολογίας εισοδήματος για 12 έτη Εναλλακτικά, ο φορέας της επένδυσης μπορεί να κάνει χρήση της φορολογικής απαλλαγής με ποσοστό ενίσχυσης 10% και έως του ποσού των 5.000.000 Ευρώ
6	Ολοκληρωμένα χωρικά και κλαδικά σχέδια –αλυσίδες αξίας	Στόχους αποτελούν η αύξηση, η προστασία της απασχόλησης καθώς και η περιφερειακή σύγκλιση μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μιας περιοχής και της ενίσχυσης των τοπικών διασυνδέσεων.	Φορολογική απαλλαγή Επιχορήγηση (με την εξαίρεση των μεγάλων επιχειρήσεων) Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης Επιδότηση κόστους Δημιουργούμενης απασχόλησης
7	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί-ταμεία συμμετοχών	Σύσταση ταμείων συμμετοχών ή περαιτέρω ειδικότερων ταμείων με συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου με στόχο την αύξηση του καινοτομικού περιεχομένου των ελληνικών επιχειρήσεων και της δυνατότητάς τους για εξαγωγές καθώς και την αύξηση της απασχόλησης.	Επενδύσεις ιδίων ή οιονεί κεφαλαίων Δάνεια

4.2 **NOMOS FAST TRACK** Ν. 3894/2010 «Επιτάχυνση και Διαφάνεια Υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων»⁷⁷

- στοχεύει στην ανάπτυξη επενδυτικών σχεδίων, τα οποία δημιουργούν μακροχρόνια θετικά αποτελέσματα ευρέως φάσματος και σημαντικής εντάσεως στην Εθνική Οικονομία (δημιουργία σύγχρονων υποδομών, δικτύων, δημιουργία θέσεων εργασίας)
- Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων: αναλαμβάνει όλες τις αδειοδοτικές διαδικασίες
- Διυπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων (Δ.Ε.Σ.Ε.) → απόφαση έγκρισης υπαγωγής επένδυσης στο καθεστώς ταχείας αδειοδότησης
- Enterprise Greece → αρμόδιος εθνικός φορέας εξωστρέφειας

Βασικά κριτήρια υπαγωγής ιδιωτικής επένδυσης στο fast track

Στρατηγικές Επενδύσεις → οι παραγωγικές επενδύσεις που επιφέρουν ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα σημαντικής εντάσεως στη συνολική εθνική οικονομία και προάγουν την έξοδο της χώρας από την οικονομική κρίση. Αφορούν ιδίως στην κατασκευή, ανακατασκευή, επέκταση, αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό ή στη διατήρηση υφιστάμενων υποδομών, εγκαταστάσεων και δικτύων:

- α. στη βιομηχανία
- β. στην ενέργεια
- γ. στον τουρισμό
- δ. στις μεταφορές και επικοινωνίες
- ε. στην παροχή υπηρεσιών υγείας

---

⁷⁷ ΦΕΚ Α' 204/02.12.2010

- στ. στη διαχείριση απορριμμάτων
- ζ. σε έργα υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας
- η. στον τομέα εκπαίδευσης
- θ. στον τομέα του πολιτισμού
- ι. στον πρωτογενή τομέα και στη μεταποίηση αγροδιατροφικών προϊόντων και
- ια. στην παροχή υπηρεσιών, εν γένει, του τριτογενούς τομέα

Προϋποθέσεις Υπαγωγής:

- το συνολικό κόστος της επένδυσης είναι πάνω από εκατό εκατομμύρια (100.000.000) ευρώ
- το συνολικό κόστος της επένδυσης είναι πάνω από δεκαπέντε εκατομμύρια (15.000.000) ευρώ, για επενδύσεις στον τομέα της βιομηχανίας εντός ήδη οργανωμένων υποδοχέων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ή τρία εκατομμύρια (3.000.000) ευρώ για επενδύσεις που αποτελούν εγκεκριμένα έργα στο πλαίσιο του ταμείου χαρτοφυλακίου (κεφαλαίου) JESSICA που έχει συσταθεί δυνάμει της υπ' αριθμ. 35996/ΕΥΣ 5362/2010 (Β'1388) κοινής υπουργικής απόφασης, όπως κάθε φορά ισχύει, βάσει της διαδικασίας που ορίζεται στα άρθρα 1 παράγραφος 1 και 5 παράγραφος 1 της ανωτέρω απόφασης
- το συνολικό κόστος της επένδυσης είναι πάνω από σαράντα εκατομμύρια (40.000.000) ευρώ και ταυτόχρονα από την επένδυση δημιουργούνται τουλάχιστον εκατόν είκοσι (120) νέες θέσεις εργασίας
- από την επένδυση δημιουργούνται κατά βιώσιμο τρόπο τουλάχιστον εκατόν πενήντα (150) νέες θέσεις εργασίας ή διατηρούνται τουλάχιστον εξακόσιες (600) θέσεις εργασίας

- το συνολικό κόστος της επένδυσης είναι πάνω από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ για επενδύσεις ανάπτυξης Επιχειρηματικών Πάρκων του Μέρους Β' του Ν. 3982/2011 (Α' 143).

ΚΙΝΗΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

- Σταθερό φορολογικό πλαίσιο, παροχή φοροαπαλλαγών, έκπτωση ύψους 10% των παραβόλων για άδειες
- Κατάργηση της εγγυητικής επιστολής
- Έκδοση Άδειας Εγκατάστασης και Άδειας Λειτουργίας, από τον Υπουργό Ανάπτυξης, εντός ενός μηνός
- Εξουσιοδότηση Υπουργού Ανάπτυξης να εκδώσει εντός ενός μηνός άδεια αρμοδιότητας άλλου φορέα σε περίπτωση που αυτή δεν έχει εκδοθεί εντός των απαιτούμενων χρονικών ορίων
- Διευκόλυνση επενδυτών τρίτων κρατών ως προς την παραμονή τους στην Ελλάδα
  - παροχή διευρυμένων χρονικών ορίων παραμονής για τους εκπροσώπους των επενδυτικών φορέων και των συνεργατών τους.
  - δυνατότητα χορήγησης αδειών διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών και σε μέλη οικογενειών τους, που προβαίνουν σε αγορά ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα, η αξία της οποίας υπερβαίνει τις 250.000 Ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.1 Τουρισμός

Ο Τουρισμός αποτελεί το 18,5% του ΑΕΠ της Ελλάδας και το 23,1% της συνολικής απασχόλησης⁷⁸. Ταυτόχρονα, αποτελεί την μεγαλύτερη πηγή άδηλων πόρων της χώρας. Το τουριστικό προϊόν αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας, και γι' αυτό η προσπάθεια διατήρησης της χώρας μας σε υψηλά επίπεδα τουριστικής ανταγωνιστικότητας αποτελούσε και αποτελεί έναν από τους βασικότερους εθνικούς στόχους. Επιπλέον, λόγω της διασποράς των τουριστικών προορισμών ανά τη χώρα, ο τουρισμός στην Ελλάδα έχει και καταλυτικό ρόλο στην διασπορά του εθνικού εισοδήματος στις περιφέρειες της χώρας⁷⁹.

Με περισσότερα από 16,000 χιλιόμετρα ακτογραμμής, πάνω από 6.000 νησιά, και με εδραιωμένη πλέον θέση στην παγκόσμια αγορά τουρισμού, η Ελλάδα παρουσιάζει εξαιρετικές επενδυτικές ευκαιρίες στον συγκεκριμένο κλάδο.

Ακόμα και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, ο τουρισμός στην Ελλάδα υπήρξε από τους βασικούς πυλώνες ανάπτυξης, με σημαντική συμβολή στην αγορά εργασίας, παρουσιάζοντας συνεχή αύξηση στα

---

⁷⁸ www.sete.gr

⁷⁹ Βλ. σχετική μελέτη του Ινστιτούτου ΣΕΤΕ με τίτλο: «Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2014-συνολική απεικόνιση βασικών μεγεθών» (Φεβρουάριος 2015) – πηγή: www.insete.gr

έσοδα και στις αφίξεις επισκεπτών, καθοδηγούμενη από:

- Τη συνεχή προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης και των τουριστικών επιχειρήσεων να αναβαθμίσουν τα προσφερόμενα τουριστικά προϊόντα
- Την ανάπτυξη νέων και σημαντικών αγορών για την Ελλάδα όπως η Ρωσία, το Ισραήλ, η Τουρκία και η Κίνα

Ο Τουρισμός ως ένας από τους πιο στρατηγικούς μοχλούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας προκαλεί τη λήψη σημαντικών πρωτοβουλιών όχι μόνο από πλευράς της εκάστοτε Ελληνικής Κυβέρνησης αλλά και άλλων φορέων όπως ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού καθώς και οι Ο.Τ.Α Α' και Β' βαθμού.

Μεταξύ των λόγων επένδυσης σε τουριστικές δραστηριότητες στην Ελλάδα αναφέρονται οι ακόλουθοι⁸⁰:

- Brand value: Πολλοί ελληνικοί προορισμοί αποτελούν από τις δημοφιλέστερες τουριστικές επιλογές παγκοσμίως, ενώ η Ελλάδα είναι διεθνώς αναγνωρισμένη ως χώρα που προσφέρει ελκυστικές διακοπές πολυτελείας.
- Γεωγραφία και Μορφολογία: Η Ελλάδα, με φυσικούς πόρους εξαιρετικού κάλλους, είναι μία χώρα με μεγάλη γεωγραφική ποικιλομορφία, που διαθέτει από χρυσές αμμουδιές και ηλιόλουστα νησιά, μέχρι χιονισμένες βουνοκορφές και επιβλητικά δάση και συνεπώς προσφέρει εξαιρετικές επιλογές για διακοπές καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.
- Ιστορία και Πολιτισμός: Η Ελλάδα με πάνω από τέσσερις χιλιετίες

---

⁸⁰ www.enterprisegreece.gov.gr

καταγεγραμμένης ιστορίας, είναι ένας προορισμός με αναρίθμητα και μεγάλης ιστορικής σημασίας μνημεία, μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, επισκέψιμα από λάτρεις της ιστορίας.

- Εγκαταστάσεις και Υποδομές: Στην Ελλάδα υπάρχουν περισσότερες από 700.000 κλίνες, περισσότερες από 500 συνεδριακές εγκαταστάσεις, περισσότερες από 6.000 θέσεις ελλιμενισμού για γιοτ/σκάφη αναψυχής, και απευθείας αεροπορικές συνδέσεις σημαντικών Ευρωπαϊκών αεροδρομίων με 20 ελληνικούς προορισμούς.

Στην επενδυτική αξιοποίηση του τουριστικού προϊόντος συνέβαλε μια σειρά ευκαιριών όπως:

- Η ιδιωτικοποίηση βασικών τουριστικών και μεταφορικών κρατικών περιουσιακών στοιχείων (μαρίνες, περιφερειακά αεροδρόμια, τουριστικά ακίνητα κλπ) από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου
- Η δημιουργία πολυτελών τουριστικών θερέτρων, με τη βοήθεια επενδυτικών κινήτρων, όπως κρατικές επιχορηγήσεις και φορολογικές διευκολύνσεις
- Η ανάπτυξη εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων και υποδομών, επικεντρωμένων γύρω από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες (γαστρονομία, πολιτισμός, ευεξία, πολυτέλεια), υποκατηγορίες τουρισμού (ιατρικός, συνεδριακός), σημαντικές αγορές (Ρωσία, Ισραήλ, Ασία κλπ) ή δημογραφικές ομάδες (Συνταξιούχοι, Οικογένειες, Ζευγάρια κλπ).

Βασικά Μεγέθη Τουρισμού στην Ελλάδα

Συνολική Προστιθέμενη Αξία του Τουρισμού	€28 δισ.
Τουρισμός ως ποσοστό της Ελληνικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας	16%
Διεθνείς Αφίξεις το 2015	~ 26εκατ.
Θέσεις Απασχόλησης στον Κλάδο Τουρισμού	657.000
Αριθμός παραλιών και μαρίνων με Γαλάζιες Σημαίες	393 Παραλίες 9 Μαρίνες
Αριθμός μαρίνων σε λειτουργία	19
Αριθμός θέσεων ελλιμενισμού	6,661
Αριθμός μνημείων αναγνωρισμένων από την UNESCO ως χώροι Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς	17

Πηγή: www.enterprisegreece.gov.gr

Ο Ν. 4002/2011 για τα Ολοκληρωμένα Θέρετρα και τις εξοχικές κατοικίες εισήγαγε νέες ευκαιρίες στον τομέα των τουριστικών θερέτρων, παρέχοντας το κατάλληλο περιβάλλον για σημαντικές ξένες άμεσες επενδύσεις. Ο νόμος αυτός ορίζει για πρώτη φορά τα **Τουριστικά Θέρετρα**, και παρέχει το νομικό πλαίσιο για επενδύσεις σε αυτόν τον κλάδο. Μέρος των τουριστικών κατοικιών που συμπεριλαμβάνονται στα ολοκληρωμένα τουριστικά θέρετρα μπορούν πλέον να εκμισθωθούν ή να μεταβιβαστούν σε τρίτους.

Ο νόμος αυτός λειτουργεί σε συνδυασμό με το νόμο για τις άδειες διαμονής (Ν. 4251/2014), ο οποίος προσφέρει σε εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης πολίτες το δικαίωμα να λάβουν άδεια διαμονής εφόσον κατέχουν ακίνητα αξίας 250,000€, ή έχουν δεκαετή χρονομεριστική σύμβαση βάσει του νόμου 1652/1986, ή μια δεκαετή μίσθωση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων ή επιπλωμένων τουριστικών καταλυμάτων (σπίτια) σε συγκροτήματα τουριστικών καταλυμάτων

σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 2 του ν. 4002/2011 (Α '180)⁸¹.

Όπως ήδη αναλύθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο Ν. 3894/2010 - "Fast Track" (Διαδικασία Ταχείας Αδειοδότησης)*, καθορίζει πλέον ευέλικτες διαδικασίες για τη γρήγορη έκδοση αδειών υλοποίησης επενδύσεων στην Ελλάδα, σε τομείς που αφορούν στη βιομηχανία, στην ενέργεια, στον τουρισμό, στην υψηλή τεχνολογία και στην καινοτομία, συμπεριλαμβανομένων και των επενδύσεων που εντάσσονται στον επενδυτικό Νόμο.

Ο Νόμος Fast Track αποτελεί μια πρωτοποριακή για τα Ελληνικά δεδομένα διαδικασία επιτάχυνσης της αδειοδότησης σημαντικών επενδύσεων για την Ελληνική οικονομία, καθώς και συνολικής εξυπηρέτησης των επενδυτών για την έκδοση των απαραίτητων αδειών από έναν μόνο φορέα (one-stop-shop).

Στο πλαίσιο του νόμου αυτού, δύο νέες ξένες άμεσες επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού αξιολογήθηκαν από την Enterprise Greece (Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.)⁸² και

---

⁸¹ www.ypes.gr/ Γ.Γ. Μεταναστευτικής Πολιτικής / Γ. Δ/ση Ιθ. & Μετ. Πολιτικής / Δ/ση Μετ. Πολιτικής / Θέματα μετανάστευσης / Κατηγορίες Αδειών Διαμονής.

⁸² Στο πλαίσιο του ν. 3894/2010, η «Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.»:

- α) δέχεται τις αιτήσεις για την ένταξη των επενδύσεων στη Διαδικασία Στρατηγικών Επενδύσεων,
- β) ελέγχει το επιχειρησιακό σχέδιο, τις συνέπειες στην ελληνική οικονομία και αξιολογεί την πλήρωση των κριτηρίων για το χαρακτηρισμό της επένδυσης ως Στρατηγικής,
- γ) αναζητά συμπληρωματικά στοιχεία από τους επενδυτές στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών των προηγούμενων παραγράφων,
- δ) εισηγείται στη Διυπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων (Δ.Ε.Σ.Ε.), δια του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, την ένταξη των επενδύσεων στη Διαδικασία Στρατηγικών Επενδύσεων ή τη διακοπή της διαδικασίας ένταξης μιας επένδυσης στην κατηγορία των Στρατηγικών Επενδύσεων,
- ε) εισπράττει τη Διαχειριστική Αμοιβή για τη διαδικασία στρατηγικών επενδύσεων και τη Διαχειριστική Αμοιβή Επιμέλειας Επενδυτικού Φακέλου για τη διαδικασία του άρθρου 3 παράγραφος 4,

εντάχθηκαν από τη Διυπουργική Επιτροπή στη διαδικασία στρατηγικών επενδύσεων. Συγκεκριμένα, πρόκειται για δύο σύνθετα τουριστικά συγκροτήματα, τα οποία περιλαμβάνουν ξενοδοχειακές υποδομές, μαρίνα, ειδικού τύπου τουριστικές υποδομές, και παραθεριστική κατοικία, εκ των οποίων το πρώτο είναι στην Εύβοια (Δήμος Καρύστου) και το δεύτερο στην Κρήτη (Δήμος Αγ. Νικολάου), συνολικού προϋπολογισμού 600 εκ. €, με τα επενδυτικά τους σχέδια να προβλέπουν ότι πρόκειται να δημιουργήσουν περίπου 600 άμεσες νέες θέσεις εργασίας καθώς και πολλαπλάσιες έμμεσες⁸³.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση των δύο επενδυτικών σχεδίων, αναμένεται ότι τα έργα θα επιφέρουν σημαντικά θετικά αποτελέσματα στην εθνική αλλά και την τοπική οικονομία, αναβαθμίζοντας το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν και εμπλουτίζοντας το με νέες υπηρεσίες, εφαρμόζοντας διεθνούς κύρους βέλτιστες πρακτικές και οικολογικά πρότυπα κατασκευής και διαχείρισης, επαυξάνοντας το δίκτυο των μαρίνων της χώρας μας, επιτυγχάνοντας εισροή ξένων κεφαλαίων κατά την περίοδο της αρχικής επένδυσης καθώς και ξένου συναλλάγματος κατά την περίοδο λειτουργίας καθώς και σημαντικών

στ) μετά από απόφαση της Δ.Ε.Σ.Ε. περί ένταξης και ανάθεσης, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3894/2010 ή μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, διαρθρώνει τελικές επενδυτικές προτάσεις ελάχιστων προδιαγραφών και καταρτίζει ολοκληρωμένους φακέλους επενδυτικών σχεδίων δημοσίων στρατηγικών επενδύσεων. Επιπρόσθετα, η εταιρεία προβαίνει συνολικά σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για την αδειοδότηση, χρηματοδότηση και επενδυτική αξιοποίηση των εν λόγω επενδυτικών σχεδίων συμπεριλαμβανομένων των απαραίτητων προπαρασκευαστικών ενεργειών,

ζ) ενημερώνει τη Διυπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων για συγκεκριμένες περιπτώσεις καθυστερήσεων ή δυσχερειών, για τους λόγους στους οποίους αυτές οφείλονται, καθώς και προτείνει λύσεις για την αντιμετώπισή τους,

η) μπορεί να παρακολουθεί, να αξιολογεί και να ενημερώνει τη Διυπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων για την πορεία υλοποίησης στρατηγικών επενδύσεων μετά το στάδιο υπαγωγής, κατόπιν σχετικής απόφασης της Επιτροπής,

θ) υποβάλλει ετήσια έκθεση προόδου στη Βουλή των Ελλήνων των στρατηγικών επενδύσεων που έχουν υπαχθεί στη διαδικασία του παρόντος νόμου.

⁸³ www.mindev.gov.gr

δημοσίων εσόδων από άμεσους και έμμεσους φόρους που θα προκύψουν.

Παράλληλα, οι δύο επενδυτές, αραβικών και ρωσικών συμφερόντων, έχουν δεσμευθεί να παράσχουν προσυμφωνημένα και μετρήσιμα ανταποδοτικά οφέλη στην τοπική και ευρύτερη περιοχή, όπως χορηγίες σε κοινωφελείς υποδομές, υποτροφίες και πρακτική εκπαίδευση νέων της τοπικής κοινωνίας, καθώς και αξιοποίηση υπηρεσιών τοπικών επιχειρήσεων, εργατικού δυναμικού της περιοχής και προμήθεια τοπικών προϊόντων στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Το 2015, ο τουρισμός συνέχισε τη δυναμική πορεία των δύο προηγούμενων ετών παρά τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν μετά την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών, όπως διαφαίνεται από το γεγονός ότι για τρίτη συνεχή χρονιά σημειώθηκε ρεκόρ του αριθμού των αφίξεων. Το 2015 οι αφίξεις τουριστών σημείωσαν αύξηση κατά 7,1%, ενώ οι ταξιδιωτικές εισπράξεις (εξαιρουμένων των εισπράξεων από κρουαζιέρα) αυξήθηκαν κατά 7,7% συμβάλλοντας θετικά στην εξέλιξη των εξαγωγών υπηρεσιών⁸⁴. Ο ελληνικός Τουρισμός ωφελήθηκε την τελευταία περίοδο και από την πολιτική αστάθεια σε ανταγωνιστικούς προορισμούς, παρά τις πιέσεις λόγω capital control, της εξέλιξης των προσφυγικών ροών και του διεθνούς προβληματισμού για πιθανές νέες τρομοκρατικές πιέσεις, καθώς και λόγω των αυξημένων συντελεστών ΦΠΑ στις υπηρεσίες διαμονής και εστίασης.

---

⁸⁴ Βλ. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2015 (Φεβρουάριος 2016), σελ. 91-92.

5.2 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας στο σταυροδρόμι μεταξύ Δύσης και Ανατολής της επιτρέπει να διαδραματίσει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον ενεργειακό χάρτη των Βαλκανίων. Στην Ελλάδα σήμερα υπάρχουν σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες, τόσο στον πρωτογενή ενεργειακό τομέα (έρευνα & παραγωγή υδρογονανθράκων, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), όσο και στη μεταφορά και τις υποδομές φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού. Η μεγάλη διαθεσιμότητα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (αιολικής, υδροηλεκτρικής, γεωθερμικής, ηλιακής, ηλιοθερμικής, καθώς και ενέργειας από βιομάζα) σε συνδυασμό με τα εν εξελίξει έργα υποδομών μεγάλης κλίμακας στην Ελλάδα (Διαδρατικού Αγωγού Αερίου-TAP, εξερεύνησης πετρελαίου), αποτελεί ένδειξη του ρόλου της χώρας, ως βασικού πλέον παίκτη στη διαμόρφωση του ενεργειακού μίγματος της Δυτικής Ευρώπης, προσφέροντας σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες στους βιομηχανικούς τομείς της Ενέργειας και Εξοικονόμησης Ενέργειας.

Παράγοντες⁸⁵ οι οποίοι μπορούν να ευνοήσουν σημαντικά την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου είναι οι ακόλουθοι:

- η απαιτούμενη βελτιστοποίηση του ενεργειακού μίγματος, το οποίο συνιστά τη μείωση της παραγόμενης από ορυκτά καύσιμα ενέργειας και την αύξηση αυτής από ΑΠΕ.
- Το εθνικό πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων, το οποίο περιλαμβάνει την ιδιωτικοποίηση μεγάλων επιχειρήσεων παροχής ενέργειας, όπως είναι η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), η Δημόσια Επιχείρηση

---

⁸⁵ www.enterprisegreece.gov.gr

Αερίου (ΔΕΠΑ) και τα Ελληνικά Πετρέλαια

- Η απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και τον περαιτέρω διαχωρισμό της παραγωγής και του εφοδιασμού από τα δίκτυα μεταφοράς
- Η δυνατότητα της Ελλάδας να εξελιχθεί σε Ευρωπαϊκή πύλη διέλευσης φυσικού αερίου και πετρελαίου, μέσα από τα μελλοντικά μεγάλα έργα (ΤΑΠ)
- Οι προσπάθειες που γίνονται για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την εξοικονόμηση κόστους από αντίστοιχες τεχνολογίες (συστήματα έξυπνων μετρητών, φωτισμός LED, ενεργειακά αποδοτικά κτίρια κλπ).
- Οι σημαντικές πρωτοβουλίες υποδομών, όπως η διασύνδεση των ελληνικών νησιών.

Λόγοι επένδυσης⁸⁶ στον ενεργειακό κλάδο στην Ελλάδα:

- ❖ **Στρατηγική Θέση:** Η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό ενεργειακό κόμβο στη μεταφορά ενέργειας από την Ανατολή στη Δύση μέσα από την υλοποίηση έργων κατασκευής αγωγών, τη διασυνδεσιμότητα του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας και από τα εναλλακτικά μέσα κατοχύρωσης της Ασφάλειας Εφοδιασμού μέσω των υπεράκτιων αποθεμάτων της Μεσόγειου (π.χ. τερματικοί σταθμοί υγροποιημένου φυσικού αερίου).
- ❖ **Παραγωγικές δυνατότητες:** Λόγω του ήπιου κλίματος και των ευνοϊκών καιρικών συνθηκών που επικρατούν στην Ελλάδα (περισσότερες από 250 ημέρες ή 3,000 ώρες ηλιοφάνειας ετησίως, πολλές περιοχές με ισχυρούς ανέμους), η χώρα διαθέτει σημαντικά ανεκμετάλλευτο

---

⁸⁶ www.enterprisegreece.gov.gr

παραγωγικό δυναμικό – κυρίως στον τομέα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας – το οποίο μπορεί να ενισχύσει το ισχυρό ενεργειακό μίγμα όλης της Ευρώπης.

- ❖ **Κυβερνητική υποστήριξη και νομοθετικό πλαίσιο:** Τα τελευταία χρόνια, τα Υπουργεία Ενέργειας και Ανάπτυξης υποστήριξαν και προώθησαν σε μεγάλο βαθμό σημαντικά επενδυτικά έργα, όπως ο αγωγός φυσικού αερίου TAP, ο νέος τερματικός σταθμός υγροποιημένου αερίου στη Ρεβυθούσα καθώς επίσης και οι σημαντικές επενδύσεις στον τομέα των ΑΠΕ. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ευρύ ρυθμιστικό πλαίσιο για επενδύσεις στην Ελλάδα, δημιουργεί εξαιρετικές επενδυτικές ευκαιρίες σε διάφορους τομείς.

Ως κυριότερες επενδυτικές ευκαιρίες στον κλάδο αναφέρονται:

- Η ιδιωτικοποίηση των κρατικών περιουσιακών στοιχείων και ενεργητικού
- Η δημιουργία νέων υποδομών για την μεταφορά φυσικού αερίου (τερματικοί σταθμοί υγροποιημένου φυσικού αερίου, αγωγοί φυσικού αερίου, συστήματα διανομής φυσικού αερίου)
- Οι διεθνείς δημόσιοι διαγωνισμοί για την Εξερεύνηση Υδρογονανθράκων σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας
- Η ανάπτυξη έργων ΑΠΕ (αιολικά και ηλιοθερμικά πάρκα, έργα βιομάζας και γεωθερμίας κλπ)
- Οι επενδύσεις για την ενεργειακή απόδοση και εξοικονόμηση ενέργειας
- Η σύνδεση του ενεργειακού δικτύου με τα Ελληνικά νησιά

Ο Ελληνικός ενεργειακός κλάδος συνεισφέρει σε πολύ μεγάλο ποσοστό στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της χώρας, σε σχέση

με τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες. Ακολουθεί πίνακας με τα βασικότερα μεγέθη του ενεργειακού κλάδου στην Ελλάδα:

% Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία στον κλάδο της ενέργειας	4%
Συμμετοχή των Ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη συνολική παραγωγή ενέργειας	18%
Συνολική Δυναμικότητα των ΑΠΕ (MW)	4.721
Απαιτούμενες επενδύσεις για την επίτευξη του εθνικού στόχου ΑΠΕ για το έτος 2020	€27 δις.

Πηγή: www.enterprisegreece.gov.gr

Για να μπορέσει η Ελλάδα να διεκδικήσει μια θέση-κλειδί στον ενεργειακό χάρτη της ευρύτερης περιοχής, απαιτείται να υπάρξει εθνική στρατηγική, απελευθέρωση του ενεργειακού τομέα, σύγχρονο πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές και κυρίως ένα φιλικό επενδυτικό περιβάλλον, το οποίο θα χαρακτηρίζεται από ένα ανταγωνιστικό φορολογικό καθεστώς στην ενέργεια, καθώς και η προώθηση μιας σειράς μεγάλων ενεργειακών έργων, με συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα: όπως είναι η δημιουργία αιολικών πάρκων, αλλά και η ανάπτυξη υποδομών διαμεταφοράς φυσικού αερίου. Οι συνθήκες αυτές θα μπορούσαν να αναδείξουν τον τομέα της ενέργειας σε κινητήριο δύναμη για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

5.3 ΤΡΟΦΙΜΑ – ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Η σχετικά μικρή κλίμακα των ελληνικών εταιρειών παραγωγής τροφίμων, η εύκολη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας πρώτες ύλες αλλά και η μεγάλη απήχηση της Μεσογειακής διατροφής, έχουν οδηγήσει τα τελευταία χρόνια πολλούς μεγάλους ξένους επενδυτές να

αναζητούν τρόπους για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής αγοράς τροφίμων, μέσα από την ενοποίηση των μικρών εκμεταλλεύσεων, τη στροφή στην παραγωγή καλλιεργειών υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, αλλά και την επένδυση σε καινοτόμες τεχνολογίες παραγωγής και συσκευασίας.

Πολλές πολυεθνικές που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα απολαμβάνουν αυτά τα προνόμια. Κολοσσοί όπως η Nestlé, KraftFoods, Barilla, Cadbury, Unilever, General Mills, Friesland Campina, παρασκευάζουν ένα ευρύ φάσμα των προϊόντων τους και θεωρούν ότι οι τοπικές και περιφερειακές αγορές είναι δεκτικές σε νέες σειρές προϊόντων καθώς και στα προϊόντα που έχουν καθιερωθεί ως αγαπημένα. Υπάρχει αφθονία ευκαιριών για τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας σε πολλές κατηγορίες προϊόντων, καθώς το παγκόσμιο ενδιαφέρον για υγιεινά τρόφιμα, «snackfoods» και έτοιμα φαγητά, συνεχίζει να επεκτείνεται. Όσο δε αυξάνεται η κατανάλωση ελαιόλαδου, η Ελλάδα βρίσκεται σε ιδανική θέση για να ανταποκριθεί στη ζήτηση, καθώς είναι ο τρίτος μεγαλύτερος παραγωγός ελαιολάδου στον κόσμο.

Λόγοι επένδυσης στον κλάδο Τροφίμων, Ποτών και Αγροτικών Προϊόντων της Ελλάδας⁸⁷:

- ✓ **Αξία επωνυμίας / ανταγωνιστική τοποθέτηση:** Η Ελληνική διατροφή θεωρείται κορυφαίο παράδειγμα Μεσογειακής διατροφής. Έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως ως η πιο υγιεινή και με την υψηλότερη διατροφική αξία.

---

⁸⁷ www.enterprisegreece.gov.gr

- ✓ **Γεωγραφικές και κλιματικές συνθήκες:** Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας και το ήπιο κλίμα της συνθέτουν τις ιδανικές συνθήκες και προσφέρουν το ιδανικό έδαφος για να ευδοκιμήσουν ορισμένες από τις πιο ιδιαίτερες και υψηλής ποιότητας πρώτες ύλες, συμπεριλαμβανομένων και εξωτικών συστατικών όπως η τρούφα και το σαφράν.
- ✓ **Τοπικά προϊόντα υψηλής ποιότητας:** Η Ελλάδα διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), καθώς και τοπικών προϊόντων που αναγνωρίζονται ως μοναδικής και εξαιρετικής ποιότητας από τους μεγαλύτερους σεφ του κόσμου.
- ✓ **Εξειδικευμένη τεχνογνωσία και σημαντική εμπειρία:** Τα τρόφιμα και η γεωργική παραγωγή ήταν ανέκαθεν από τις κύριες ασχολίες των Ελλήνων, γεγονός που δικαιολογεί την ύπαρξη σημαντικού αγροτικού και ερευνητικού δυναμικού. Η χώρα διαθέτει άρτια εκπαιδευμένους επιστήμονες τεχνολογίας τροφίμων, καθώς επίσης και καλλιεργητές-παραγωγούς με σημαντική εμπειρία και τεχνογνωσία.

Ως κυριότερες επενδυτικές ευκαιρίες του κλάδου αναφέρονται⁸⁸ οι εξής:

- Επανατοποθέτηση και εδραίωση της πρωτογενούς παραγωγής τροφίμων με χρήση νέων τεχνολογιών (υδροπονία, θερμοκήπια κ.λπ.) και υψηλής-αξίας καλλιέργειες.
- Συμμετοχή στην ανάπτυξη και την εδραίωση των παραγωγών βιολογικών προϊόντων με σημαντική εξαγωγική δυνατότητα.
- Ανάπτυξη συσκευασιών υψηλής αισθητικής, συνεχής αύξηση εξαγωγών και έμφαση σε ενέργειες μάρκετινγκ για παραδοσιακές κατηγορίες ελληνικών προϊόντων, όπως το ελαιόλαδο, τα βότανα και

---

⁸⁸ www.enterprisegreece.gov.gr

τα ψάρια ιχθυοκαλλιέργειας.

- Επενδύσεις σε αγορές “boutique” και “niche”, αξιοποιώντας τις υψηλής ποιότητας πρώτες ύλες, τα πρότυπα παραγωγής της ΕΕ, και τα χαμηλά λειτουργικά έξοδα
- Ανάπτυξη προϊόντικών σειρών υψηλής προστιθέμενης αξίας με βάση τις παγκόσμιες τάσεις «Μεσογειακής Διατροφής» και την ραγδαία αύξηση της ζήτησης στον τομέα των βιολογικών τροφίμων.
- Επενδύσεις στη μαζική αγορά παραγωγής τροφίμων ιδιωτικής ετικέτας ή επώνυμης χρήσης, επωφελούμενοι από την ελληνική πρόσβαση στις αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης όπου οι ελληνικές εταιρείες τροφίμων έχουν αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο παραγωγής και διανομής.
- Ανάπτυξη νέων προϊόντων με βάση τις δυνατότητες έρευνας και ανάπτυξης των ελληνικών ερευνητικών κέντρων, καθώς και την εξοικείωση των Ελλήνων καταναλωτών με διεθνή προϊόντα τροφίμων, και εμπορικές επωνυμίες.

Βασικά Μεγέθη του κλάδου Τροφίμων και Αγροτικών Προϊόντων

Συνολική Αξία της Ελληνικής Αγροτικής Παραγωγής 2012	€9.8 δις.
Εξαγωγές Προϊόντων 'Τροφίμων & Ποτών' 2012	€3.61 δις.
Αριθμός απασχολούμενων στον πρωτογενή αγροτικό τομέα	507 χιλ.
Συνολικός αριθμός εταιριών που ασχολούνται με την παραγωγή τροφίμων και ποτών	16.243
Συνολικά έσοδα από την παραγωγή τροφίμων και ποτών	€11.3 δις.
Συνολική Προστιθέμενη Αξία από την παραγωγή τροφίμων και ποτών	€4.7 δις.
% Ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τροφίμων και ποτών	20%
% απόδοσης μεταποίησης στον ελληνικό κλάδο τροφίμων & ποτών	25%

% Προστιθέμενης Αξίας σε Ελληνικές παραγωγές τροφίμων και ποτών	30%
% απασχόλησης στην ελληνική μεταποίηση τροφίμων και ποτών	25%
Αριθμός Ελληνικών προϊόντων Π.Ο.Π.	121

Πηγή: www.enterprisegreece.gov.gr

Η λιανική αγορά των τροφίμων και ποτών – ο τομέας των supermarkets (απασχολεί περισσότερα από 150.000 άτομα) – αποτελεί έναν από τους πιο ανταγωνιστικούς τομείς στην Ελλάδα και έχει ήδη προσελκύσει βασικούς ξένους επενδυτές, όπως οι Carrefour, Lidl και Delhaize. Ειδικά η γερμανική εταιρεία Lidl λειτουργεί περισσότερα από 100 καταστήματα λιανικής πώλησης στην Ελλάδα και συνεχίζει να επεκτείνεται με γοργούς ρυθμούς. Μάλιστα, η εταιρεία προωθεί ένα νέο επενδυτικό πρόγραμμα συνολικού ύψους 100 εκατ. ευρώ, και θα το ολοκληρώσει μέχρι το Φεβρουάριο του 2017, με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου των καταστημάτων της.

5.4 LOGISTICS

Η Ελλάδα, λειτουργώντας ως πύλη μεταξύ Δύσης και Ανατολής, κατέχει ευνοϊκή γεωγραφική θέση, γεγονός που την καθιστά ιδιαίτερα ελκυστική για επενδύσεις στους κλάδους του εφοδιασμού και των μεταφορών με απώτερο σκοπό την αποτελεσματική και αποδοτική εκμετάλλευση των συνεχώς αυξανόμενων εμπορικών ροών.

Τα ελληνικά λιμάνια κατέχουν στρατηγική θέση και λειτουργούν ως περιφερειακά κέντρα εξέχουσας σημασίας για τις μεταφορές από την Ασία προς την Ευρώπη. Συγκεκριμένα, το κεντρικό λιμάνι του Πειραιά

είναι ένα μεγάλο λιμάνι με πολλές δυνατότητες, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει και ως λιμάνι εμπορευματοκιβωτίων, αλλά και ως τερματικός σταθμός αυτοκινήτων, ενώ έχει σχετικά μικρή απόσταση από την κεντρική μεσογειακή οδό μεταφοράς (Mediterranean maritime route) (210 ναυτικά μίλια)⁸⁹. Επίσης, το λιμάνι του Πειραιά έχει πρόσβαση στο εξελιγμένο Κέντρο Εφοδιασμού του Θριασίου, ενώ συνδέεται με την υπόλοιπη Ευρώπη με τρένο υψηλών ταχυτήτων. Όλα αυτά καθιστούν τον Πειραιά ιδανικό λιμάνι για μεταφορές που μπορεί να εξυπηρετήσει επιτυχώς τις ανάγκες ενός διαμετακομιστικού κέντρου, αλλά και να λειτουργήσει ως πύλη προς την Ευρώπη.

Μάλιστα, η κινεζική εταιρεία Cosco σχεδιάζει την αναβάθμιση των υποδομών του λιμανιού του Πειραιά στην πρώτη προβλήτα προκειμένου να διευκολυνθεί περαιτέρω η διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων. Όταν ολοκληρωθεί η επένδυση αυτή, θα μπορούν να αποθηκευτούν στην προβλήτα περί τα 7 εκατομμύρια κοντέινερ με προοπτική αυτά να γίνουν 10. Εφόσον ολοκληρωθεί μια επένδυση τέτοιου μεγέθους, ο Πειραιάς θα γίνει το μεγαλύτερο λιμάνι κοντέινερ στη Μεσόγειο. Ο πρόεδρος της εταιρείας, Χου Λιρόνγκ, προανήγγειλε επίσης και επενδύσεις ύψους 200 εκατομμυρίων ευρώ στη ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη καθώς και δημιουργία πάρκινγκ όπου θα έχουν τη δυνατότητα να σταθμεύουν περί τα 20.000 οχήματα⁹⁰.

Λόγοι επένδυσης στον κλάδο των Logistics στην Ελλάδα⁹¹:

---

⁸⁹ McKinsey: Greece Ten Years Ahead

⁹⁰ www.naftemporiki.gr.

⁹¹ www.enterprisegreece.gov.gr

- **Ανταγωνιστικό Κόστος Μεταφοράς:** Η γεωγραφική θέση των Ελληνικών λιμένων εξασφαλίζει ανταγωνιστικούς θαλάσσιους ναύλους για τα εμπορευματοκιβώτια που μεταφέρονται, ενώ προσφέρει εύκολη πρόσβαση στις αναπτυσσόμενες οικονομίες της ευρύτερης περιοχής.
- **Υποδομές Μεταφορών:** Οι συνεχείς επενδύσεις στις εγκαταστάσεις του σιδηροδρομικού και του οδικού δικτύου αποδεικνύουν ότι τα μεγάλα λιμάνια της Ελλάδας συνδέονται πλέον με σύγχρονα οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, διευκολύνοντας έτσι τις διατροφικές μεταφορές εμπορευμάτων και καθιστώντας τις γρήγορες και αποτελεσματικές μέχρι τον τελικό προορισμό. Σύμφωνα με τη νέα Ευρωπαϊκή Πολιτική Υποδομών (TEN-T) πάνω από €26 δισ. θα επενδυθούν στις ευρωπαϊκές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των σιδηροδρομικών, οδικών, λιμενικών, αερολιμενικών και πολυτροπικών έργων υποδομής στην Ελλάδα.
- **Πλεονεκτική Τοποθεσία:** Η Ελλάδα είναι μέρος της Ανατολικής Ευρώπης/Νοτιοανατολικής Μεσόγειου, άξονας που συνδέει τις θαλάσσιες διασυνδέσεις του Βορρά, της Βαλτικής, της Μαύρης Θάλασσας και της Μεσογείου.
- **Παγκόσμια Πρωτιά στην Ναυτιλία:** οι Έλληνες πλοιοκτήτες ελέγχουν το μεγαλύτερο εμπορικό στόλο στον κόσμο.
- **Τεχνογνωσία και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό:** Η Ελληνική βιομηχανία και η μεγάλη ναυτική παράδοση της Ελλάδας διασφαλίζουν τη στελέχωση των περιφερειακών κέντρων διανομής από εξειδικευμένο στη συναρμολόγηση ανθρώπινο δυναμικό και εξελιγμένα συστήματα εφοδιασμού.
- **Αποτελεσματικοί Παγκόσμιοι Εφοδιαστές:** Αρκετές διεθνείς εταιρίες 3PL όπως η Kuhne&Nagel, η DHL, η Schenker, Geodis, Panalpina και Express λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα. Δημιουργήθηκε πρόσφατα

ένα δίκτυο εφοδιασμού και μεταφορών (logistics) που χρηματοδοτείται από την Ελληνική Ομοσπονδία Βιομηχανιών (ΣΕΒ), ώστε να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των φορέων παροχής logistics και της υπόλοιπης ελληνικής οικονομίας.

Ως κύριες επενδυτικές ευκαιρίες⁹² στον κλάδο των Logistics αναφέρονται⁹³:

- Επενδύσεις στα Ελληνικά λιμάνια
- Επενδύσεις στα Περιφερειακά αεροδρόμια
- Στον Εθνικό Αερολιμένα Αθηνών
- Στο σιδηροδρομικό και οδικό δίκτυο
- Στα Κέντρα Logistics
- Στις Υποδομές συναρμολόγησης και διασφάλισης ποιότητας

Βασικά μεγέθη του κλάδου:

Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εμπορικών ροών προς την Ελλάδα	8% ⁹⁴
Εμπορικές ροές προς την Ελλάδα το 2010	€85 δις ⁹⁵ .
Τρέχουσα ικανότητα Λιμένος Πειραιώς (TEU)	3.6 εκατ. ⁹⁶ .
Προγραμματισμένη ικανότητα για το Λιμένα Πειραιώς 2014	4.7 εκατ. ⁹⁷

⁹² www.enterprisegreece.gov.gr

⁹³ www.enterprisegreece.gov.gr

⁹⁴ McKinsey: Greece Ten Years Ahead

⁹⁵ McKinsey: Greece Ten Years Ahead

⁹⁶ <http://m.capital.gr/News.aspx?id=1766557>

⁹⁷ www.olp.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΞΑΕ

6.1 Enterprise Greece⁹⁸

Ο Οργανισμός Enterprise Greece είναι ο αρμόδιος εθνικός φορέας, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού για την προσέλκυση επενδύσεων στην Ελλάδα και την προώθηση εξαγωγών, με στόχο να προβάλλει τη χώρα ως σημαντικό στρατηγικό εταίρο παγκοσμίως.

6.1.1. Προφίλ του Οργανισμού

Ο Οργανισμός Enterprise Greece δημιουργήθηκε με στόχο να υποστηρίξει τους διεθνείς επενδυτές και εταιρείες να αναπτύξουν επιχειρηματική δράση στην Ελλάδα, να συμβάλλει στην εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, στην προσέλκυση ξένων επενδυτών, στην άρση γραφειοκρατικών εμποδίων, καθώς και να παράσχει σημαντική πληροφόρηση για τη δραστηριοποίησή τους στη χώρα.

Η δημιουργία του Enterprise Greece συνάδει με τις σύγχρονες βέλτιστες διεθνείς πρακτικές με ορίζοντα τον ενιαίο, εξωστρεφή προσανατολισμό της χώρας, έτσι ώστε να αξιοποιηθεί στο έπακρο η δυνατότητα της Ελλάδας να προσελκύσει ξένες άμεσες επενδύσεις και ταυτόχρονα να ενισχυθούν οι εξαγωγικές προσπάθειες των ελληνικών Ο Οργανισμός επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές.

Ο Enterprise Greece προβάλλει την Ελλάδα ως ελκυστικό επενδυτικό προορισμό δίνοντας έμφαση στους τομείς εκείνους που η χώρα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως: τουρισμός, ενέργεια, τρόφιμα και αγροτική παραγωγή,

---

⁹⁸ Ο Οργανισμός Enterprise Greece αποτελεί μετεξέλιξη της «Επενδύστε στην Ελλάδα Α.Ε.» (Invest in Greece) - στην οποία ενσωματώνονται, μεταξύ άλλων, και οι αρμοδιότητες του «Ελληνικού Οργανισμού Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.» (ΟΠΕ Α.Ε.) - σε έναν νέο και καινοτόμο φορέα εξωστρέφειας.

logistics, τεχνολογία πληροφορικής και επικοινωνιών, περιβαλλοντική διαχείριση και επιστήμες υγείας.

Σχεδιάστηκε με στόχο την προβολή του τεράστιου φυσικού πλούτου και του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, καθώς και την ανάπτυξη του εξαγωγικού δυναμικού της Ελλάδας στον τομέα της μεταποίησης, των αγροτικών προϊόντων και των νέων τεχνολογιών και υπηρεσιών.

Για την επίτευξη των καταστατικών του σκοπών ο Οργανισμός ενημερώνει και κινητοποιεί τη διεθνή επιχειρηματική κοινότητα οργανώνοντας αποστολές και ποικίλες δράσεις εξωστρέφειας. Διοργανώνει παράλληλα επιχειρηματικές αποστολές στο πλαίσιο επίσημων επισκέψεων του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Πρωθυπουργού, και των Υπουργών της κυβέρνησης.

Βασικό συστατικό της εξωστρεφούς στρατηγικής του Enterprise Greece είναι η στενή συνεργασία με τις Ελληνικές Πρεσβείες στο εξωτερικό, καθώς και με τα Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών.

Παράλληλα ο φορέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο διαμορφώνοντας προτάσεις τις οποίες υποβάλλει στην κυβέρνηση, στην κατεύθυνση δημιουργίας μιας ενιαίας και ολοκληρωμένης εξωστρεφούς πολιτικής, προκειμένου να επωφεληθούν επενδυτές, επιχειρήσεις, και το ευρύ κοινό με τον πλέον αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο. Έτσι ενισχύεται η ανάπτυξη, η επιχειρηματικότητα και η απασχόληση.

6.1.2. Η θεσμική δικτύωση του Οργανισμού

Για την εκπλήρωση της αποστολής του και την επίτευξη των στόχων του οργανισμού είναι σημαντική η θεσμική δικτύωσή του, που συνίσταται στη

δημιουργία διαρκών, αμφίδρομων και αποτελεσματικών σχέσεων με φορείς σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο με σκοπό τη συνεργασία για την επίτευξη πολλαπλασιαστικών οφελών στην προώθηση της χώρας και στην καθιέρωσή της ως ελκυστικό επενδυτικό προορισμό.

Το δίκτυο των διεθνών συνεργατών του Οργανισμού Enterprise Greece (Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.) αφορά σε α) οργανισμούς και θεσμικούς εταίρους άλλων χωρών, β) οργανισμούς που προβάλλουν συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές ως επενδυτικού προορισμούς και οικοδομούν σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών, καθώς και γ) εταίρους που αποβλέπουν στην αμφίδρομη ανταλλαγή τεχνογνωσίας, εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών.

Ο Οργανισμός Enterprise Greece είναι μέλος της Παγκόσμιας Ένωσης των Οργανισμών Προσέλκυσης Επενδύσεων (WAIPA), η οποία ιδρύθηκε το 1995. Από την ίδρυσή της, έχει ένα συνεχώς αυξανόμενο αριθμό οργανισμών - μελών. Στα μέλη της Ένωσης συμπεριλαμβάνονται 244 εθνικοί Οργανισμοί Προσέλκυσης Επενδύσεων και περιφερειακοί Οργανισμοί από 162 χώρες.

Μέσα από ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, η Ένωση παρέχει στα μέλη της τη δυνατότητα να δικτυώνονται και ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές για την προσέλκυση - προώθηση επενδύσεων. Η Ένωση καταβάλλει επίσης προσπάθειες για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των ανθρώπων που απασχολούνται στους Οργανισμούς – μέλη της⁹⁹.

Ο Οργανισμός Enterprise Greece συμμετέχει ενεργά στην Ομάδα Εργασίας Εμπορίου και Οικονομικής Ανάπτυξης ΟΣΕΠ, ο οποίος δημιουργήθηκε στις 25

---

⁹⁹ <http://www2.waipa.org/cms/Waipa>

Ιουνίου 1992, όταν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των εξής έντεκα χωρών: Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Μολδαβία, Ρουμανία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία, συμφώνησαν στη δημιουργία της άτυπης Διακυβερνητικής με την επωνυμία «Οικονομική Συνεργασία του Ευξείνου Πόντου». Η άτυπη αυτή διακυβερνητική μετετράπη σε διεθνή οικονομικό οργανισμό την 1.5.1999, ημερομηνία κατά την οποία ετέθη σε ισχύ ο Χάρτης του Οργανισμού, που είχε υπογραφεί τον Ιούνιο 1998 στη Γιάλτα. Τέθηκε έτσι σε λειτουργία ένα μοναδικό και πολλά υποσχόμενο μοντέλο πολυμερούς πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας¹⁰⁰.

Το "ANIMA INVESTMENT NETWORK", το οποίο ξεκίνησε ως χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2006, έχει ως στόχο την προβολή της ευρύτερης περιοχής της Μεσογείου ως επενδυτικού προορισμού. Στα 40 μέλη του ANIMA συμπεριλαμβάνονται οι εγκυρότεροι διεθνείς οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στις επενδύσεις. Ο Οργανισμός Invest in Greece ("Επενδύστε στην Ελλάδα Α.Ε.") διατέλεσε Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου από τον Απρίλιο του 2009 έως τον Μάιο του 2012. Ως Enterprise Greece, ο Οργανισμός επανεξελέγη στην θέση του Αντιπροέδρου κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης που πραγματοποιήθηκε στην Τυνησία στις 11 Ιουνίου 2015¹⁰¹.

Παράλληλα, ο φορέας Enterprise Greece υλοποιεί δράσεις που προωθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των Περιφερειών της χώρας και που αναδεικνύουν κλάδους επενδυτικού ενδιαφέροντος (*Πρόγραμμα Synergassia*). Στο πλαίσιο αυτό, φέρνει σε επαφή τις τοπικές κοινωνίες με την εγχώρια και διεθνή επιχειρηματική

---

¹⁰⁰ <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx>

¹⁰¹ <http://www.animaweb.org/en/index.php>, <http://www.invest-in-med.eu>, www.animaweb.org/en/brochure-invest-dairy-chain-greece

κοινότητα, δίνοντας έμφαση σε συγκεκριμένους κλάδους και προϊόντα που εμφανίζουν σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης. Ο Οργανισμός προβάλλει τις Περιφέρειες της χώρας και ενισχύει την εξωστρέφεια των ελληνικών επιχειρήσεων, παρουσιάζοντας σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές, στους βασικότερους εκπροσώπους ξένων πρεσβειών τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής, ώστε αυτοί να ενημερώσουν σχετικά τους επιχειρηματίες και αρμόδιους φορείς των χωρών τους.

6.2 Ο ρόλος της Οικονομικής Διπλωματίας στην προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα

Από τους βασικούς πυλώνες εξωστρέφειας μιας χώρας αποτελεί η οικονομική της διπλωματία. Η προσέλκυση ΞΑΕ αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ειδικούς στόχους της οικονομικής διπλωματίας μιας χώρας. Οι φορείς άσκησης της οικονομικής διπλωματίας δεν είναι μόνον οι οικονομικοί διπλωμάτες. Στο σχεδιασμό και εφαρμογή της, παρά τις όποιες αποκλίσεις μεταξύ των επί μέρους χωρών, συμμετέχουν η κυβέρνηση μιας χώρας, το αρμόδιο και τα συναρμόδια υπουργεία, οι πρεσβείες και οι διπλωματικές αντιπροσωπείες, ειδικοί οργανισμοί προώθησης του εμπορίου, προσέλκυσης επενδύσεων κ.α. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στην οικονομική διπλωματία μιας χώρας έχουν αποκτήσει τα επιμελητήρια, τα διακρατικά οικονομικά-επιχειρηματικά επιμελητήρια και φόρα, οι μεγάλες επιχειρήσεις, διεθνή επιχειρηματικά δίκτυα, οι ΜΚΟ κ.α.

Στην Ελλάδα η οικονομική διπλωματία ασκείται κατεξοχήν από το Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ). Στο Υπουργείο υπάρχει η Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων & Αναπτυξιακής

Συνεργασίας, η οποία ασχολείται με την αναπτυξιακή βοήθεια που παρέχει η χώρας μας σε αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και με το σύνολο των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων¹⁰². Αρμόδια για τις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της Ελλάδας είναι η Β' Γενική διεύθυνση οικονομικών σχέσεων¹⁰³.

Για την προσέλκυση επενδύσεων, ιδιαίτερα σημαντική είναι η δράση των Γραφείων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στο εξωτερικό, τα οποία, μεταξύ άλλων:

- Παρέχουν κάθε δυνατή διευκόλυνση για την προσέλκυση αλλοδαπών επενδύσεων στην Ελλάδα και εισηγούνται τα αναγκαία προς τούτο μέτρα.
- Διοργανώνουν συνέδρια, συμπόσια και ημερίδες με σκοπό την προβολή των δυνατοτήτων και προοπτικών της ελληνικής οικονομίας, την ανάπτυξη σύγχρονων μορφών επενδύσεων, μεταφοράς τεχνολογίας και επιχειρηματικής συνεργασίας και την ανάπτυξη επιχειρηματικών σχέσεων στις χώρες της αρμοδιότητάς τους.

Τα Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων¹⁰⁴ αποτελούν

---

¹⁰² <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=114>

¹⁰³ βλ. ΠΔ 25/2006 (ΦΕΚ Α' 177)

¹⁰⁴ Ο κλάδος των υπαλλήλων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων εντάχθηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών το 2003 μετά τη μεταφορά στο Υπουργείο Εξωτερικών των υπηρεσιών του τότε Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας που ήταν αρμόδιες για τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Στελεχώνεται από αποφοίτους του διετούς φοίτησης Τμήματος Υπαλλήλων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης. Οι υπάλληλοι αυτού του κλάδου υπηρετούν στις αρμόδιες για τις οικονομικές σχέσεις Διευθύνσεις της Κεντρικής Υπηρεσίας και στα Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων των Πρεσβειών και των Γενικών Προξενείων, των οποίων και προϊστάται (βλ. σχετικές πληροφορίες: <http://www.mfa.gr/to-ypourgeio/stelehosi-ypex/klados-ypallilon-oikonomikon-kai-emporikon-ypotheseon.html>)

τμήματα των διπλωματικών ή έμμισθων προξενικών αρχών, και έχουν ως κύρια αρμοδιότητα τη διασφάλιση, υποστήριξη και προώθηση των ελληνικών οικονομικών και εμπορικών συμφερόντων στο εξωτερικό. Σήμερα λειτουργούν 61 Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων σε χώρες με ιδιαίτερο οικονομικό και εμπορικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα. Συμπερασματικά η Οικονομική Διπλωματία μπορεί να αποτελέσει τον κινητήριο μοχλό προσέλκυσης ΞΑΕ στην Ελλάδα και να συνεισφέρει τα μέγιστα στη διεθνή εικόνα (Nation Branding) της χώρας μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι γενικά αποδεκτό πως η επίδοση της Ελλάδας στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητική. Η γενικά θετική επίδραση της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης στην εισροή Ξένων Άμεσων Επενδύσεων σε κράτη - μέλη της ΕΕ, ήταν περιορισμένη για την περίπτωση της Ελλάδας.

Σε αντίθεση με την κλαδική κατανομή των ΞΑΕ στην αρχή της εμφάνισής τους στην Ελλάδα, το πρότυπο των τελευταίων χρόνων, παρουσιάζει έναν αναπροσανατολισμό προς την κατεύθυνση των καταναλωτικών προϊόντων και μια στροφή προς τον τομέα των υπηρεσιών.

Η εισροή ΞΑΕ σε βραχυχρόνιο ορίζοντα συνεισφέρει στο ΑΕΠ, ενώ μεσομακροπρόθεσμα στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Βέβαια, η οικονομική κρίση και η δημοσιονομική προσαρμογή στην Ελλάδα, έχουν οδηγήσει στον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας. Έτσι, πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως η προσέλκυση ξένων επενδύσεων αποτελεί μονόδρομο για την ανάκαμψη της οικονομίας. Μάλιστα η συνεισφορά των ΞΑΕ στην οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να είναι μεγαλύτερη από εκείνη των εγχώριων, καθώς έχουν μεγαλύτερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και τείνουν να είναι πιο παραγωγικές.

Παράλληλα, κάθε κρίση παρουσιάζει και ευκαιρίες. Η ταχεία προώθηση των μεταρρυθμίσεων, η μείωση των κόστους των συντελεστών παραγωγής, η ελαστικοποίηση της αγοράς εργασίας και των προϊόντων, η προβλεπόμενη αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας και του φυσικού

πλούτου, δημιουργούν αξιόλογες επενδυτικές ευκαιρίες.

Σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένης αγοράς οι ξένες επενδύσεις αποτελούν το «οξυγόνο» που χρειάζονται οι οικονομίες για να αναπτυχθούν και δημιουργούν πολλαπλασιαστικά οφέλη για τις κοινωνίες. Η πολιτική προσέλκυσης επενδύσεων αποτελεί μια χρονοβόρα και μακροχρόνια διαδικασία. Απαιτείται λοιπόν συστηματική προσπάθεια για την αναστροφή τον κλίματος και την καθιέρωση της χώρας μας ως ελκυστικού προορισμού για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Πρωταρχικό μέλημα είναι φυσικά η μακροοικονομική σταθερότητα της ελληνικής οικονομίας. Στη συνέχεια απαιτείται ο σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου, εθνικού στρατηγικού σχεδίου για την επενδυτική πολιτική που θα εφαρμοστεί, για τη βελτίωση τον επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος στη χώρα, τον περιορισμό των στρεβλώσεων, και την προβολή της χώρας μας προς το εξωτερικό. Μέσα σε ένα τέτοιο ολοκληρωμένο πλαίσιο δράσης οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις μπορούν να αποτελέσουν το κλειδί για την οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας. Μακάρι οι σκέψεις που διατυπώθηκαν στην παρούσα Διπλωματική Εργασία να συμβάλουν έστω και στο ελάχιστο στην αλλαγή πολιτικής που χρειάζεται για την προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στη χώρα μας.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Bitzenis Aristidis, Foreign Direct Investment and EU Accesion
- DE MELLO, L. (1997), 'Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth: A Selective Survey', The Journal of Development Studies
- Dunning H. John (1970). The Multinational Enterprise, Εκδόσεις George Allen & Unwin LTD, London.
- DUNNING H. J. (1992), Multinational Enterprises and the Global Economy, Εκδόσεις Addison- Wesley Publishing Company, Wokingham, England.
- GALAN J. και BENITO J., (2001), 'Determinant Factors of Foreign Direct Investment: Some Empirical Evidence', European Business Review
- KOJIMA K., (1973), A Macroeconomic Approach to Foreign Direct Investment. Hitotsubashi Journal of Economics
- KOJIMA K., (1982). Development oriented direct foreign investment and the role of Asian Development Bank. Asian Development Bank
- Krugman & Obstfeld (1995)
- Muqui Daniel (1999). Sixth Periodic on the Social and Economic Situation and Development of Regions in the European Union, European Commission.
- MCKINSEY: Greece Ten Years Ahead (μελέτη)
- MOHAMMAD YAMIN, Μία κριτική επανεξέταση της συμβολής του Hymer στη θεωρία της πολυεθνικής επιχείρησης
- NABENDE, A. κ.συν. (2001), "FDI, Regional Economic

Integration and Endogenous Growth: Some evidence from Southeast Asia'', Pacific Economic Review

- OECD, (2002), ''FDI for Development: Maximizing Benefits, Minimizing Costs'', Policy Brief, OECD, October 2002.
- PAN Y., (2003), 'The Inflow of Foreign Direct Investment to China: The Impact of Country-Specific Indicators', Journal of Business Research
- PORTER, M. (1990), The competitive advantage of nations. New York: Free Press
- Psycharis&kokkinou (2004) Foreign Direct Investments, Regional Incentives and Regional Attractiveness in Greece.
- Rahmah,I.and Yussof,(2003) <<Labour Market Competitiveness and Foreign Direct Investment:The case of Malaysia,Thailand and the Philippines>>.
- Tax Policy Reforms in the OECD 2016.
- WINT, A. και WILLIAMS,D. (2002), ''Attracting FDI to Developing Countries: A Changing Role for Government?'', The International Journal of Public Sector Management.
- WEF(Global competitiveness Report 2016-2017)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- ΒΛΑΧΟΣ Β. και ΜΠΙΤΖΕΝΗΣ Α. (2014), Διεθνής επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα την εποχή του ευρώ: ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- ΓΙΑΚΚΟΥΛΑ Δ. - ΚΟΝΤΗ Α. - ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ., Εξέλιξη των ελληνικών άμεσων επενδύσεων και επιδράσεις τους στην οικονομία

της χώρας προέλευσης: Μια ανάλυση από την οπτική της Οικονομικής, Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (2012).

- ΚΙΤΩΝΑΚΗ Ν. - ΚΟΝΤΗ Α. (2012), Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης.
- ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. (2014), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Ελλάδα. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση.
- ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. (2014), Επιδράσεις εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες υποδοχής. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση.
- ΚΟΤΤΑΡΙΔΗ Κ. και ΓΙΑΚΚΟΥΛΑΣ Δ. (2013), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της Κρίσης και ο ρόλος των θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.
- ΚΥΡΚΙΛΗΣ Δ. (2010), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση Εκδόσεις Κριτική.
- ΛΙΑΡΓΚΟΒΑΣ Γ. Π. (2007), Ξένες Επενδύσεις και Ανταγωνιστικότητα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- ΜΕΛΛΑ Κ. - ΠΟΛΛΑΛΗ Ι., Παγκοσμιοποίηση και πολυεθνικές επιχειρήσεις, 2005.
- ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα.εκδόσεις Σταμούλη(2009)
- ΜΠΙΤΖΕΝΗ Αρ., Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις: Σύγχρονο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον, Εκδόσεις Σταμούλη. 2014.
- ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. και ΠΑΠΑΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Ν (2012), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και οικονομική ανάπτυξη.

- ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΧΡ., Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, 2014
- ΠΙΤΕΛΗ Χρ. και ROGER SUGDEN «Η φύση της πολυεθνικής επιχείρησης», εκδόσεις Δαρδάνος, 2002.
- ΠΟΥΡΝΑΡΑΚΗ Ε.Δ, ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Μια εισαγωγική προσέγγιση 3η έκδοση.
- ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Π., Πολυεθνικές επιχειρήσεις και υπερκοστολογήσεις – υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα, 1978.
- ΣΤΑΜΠΟΓΛΗΣ Δ. (2008), Ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα: μια σχέση αγάπης-μίσους. Εκδόσεις Economía Publishing.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

- ◆ www.agora.mfa.gr
- ◆ www.animaweb.org
- ◆ www.bankofgreece.gr
- ◆ www.bsec-organization.org
- ◆ m.capital.gr/News.aspx?id=1766557
- ◆ www.doingbusiness.org
- ◆ www.enterprisegreece.gov.gr
- ◆ www.investnpedia.com
- ◆ www.insete.gr
- ◆ www.mfa.gr
- ◆ www.mindev.gov.gr
- ◆ www.olp.gr
- ◆ www.sete.gr
- ◆ www.transparency.org/cpi2015
- ◆ www2.waipa.org
- ◆ www.worldbank.org/
- ◆ www.ypes.gr

